

GÅRDAR I TORSÅKER

En selektiv byggnadsinventering

Hofors kommun
Gästrikland
2007

Ulrika Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa i länsmuseets butik, beställa på tfn 026-65 56 35 eller e-post butiken@xlm.se

Länsmuseet Gävleborg
Box 746, 801 28 Gävle
Telefon 026-65 56 00
Fax 026-65 56 29
butiken@xlm.se
www.lansmuseetgavleborg.se

GÅRDAR I TORSÅKER

En selektiv byggnadsinventering

Hofors kommun
Gästrikland
2007

Rapport 2008:03
Ulrika Olsson

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Utgivning och distribution:
Länsmuseet Gävleborg
Box 746, 801 28 Gävle
Telefon 026-65 56 00
Fax 026-65 56 29
Hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2008

Omslagsbild: Fors 14:1, Fjärsmans

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande 96.0419

ISSN 0281-3181

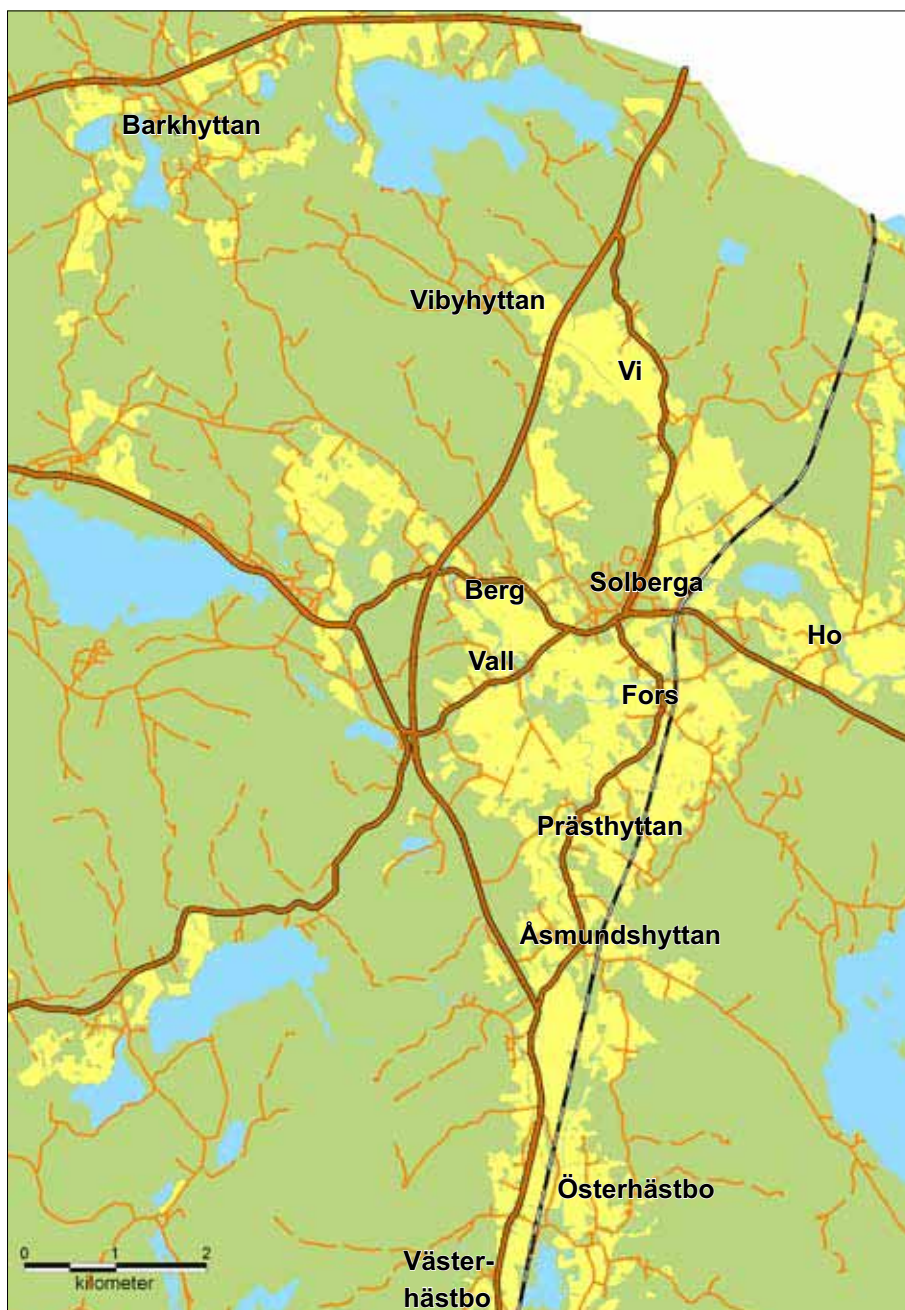
Print: Backman Info, Gävle

INNEHÅLL

Inledning	5
Målsättning och metod.....	5
Avgränsningar	5
Inventeringsområdet	6
Riktlinjer vid framtida förändringar och underhåll	7
Sammanfattande karaktäristisk för de inventerade fastigheterna	7
Husägarens ansvar	8
Traditionella material och metoder.....	8
Antikvarisk rådgivning.....	9
Bergsbruk och järnhantering	9
Odlingslandskap och jordbruksbebyggelse	10
Inventerade byar och fastigheter	11
Barkhyttan	13
Berg	23
Fors	45
Ho	61
Kalvsnäs	69
Prästhyttan.....	77
Solberga	83
Vall	89
Vi	105
Vibyhyttan.....	119
Västerhästbo.....	123
Åsmundshyttan	137
Österhästbo	153
Övriga fastigheter.....	163
Referenser	182
Bilaga	
Plan- och bygglagen 3 Kap.	183

Gävleborgs län med Hofors kommun mörkare. Till vänster Hofors kommun.

Hofors kommun där den selektiva inventeringen är utförd. Inventerade fastigheter finns i huvudsak kring Torsåkers samhälle och riksväg 68. De inventerade byarna återfinns på denna karta och inventerade fastigheter belägna utanför dessa byar återfinns på karta på sid. 162. Utdrag ur digitala fastighetskartan.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg fick under hösten 2007 i uppdrag av Hofors kommun att utföra en selektiv inventering av större välbevarade jordbruksfastigheter i trakten i och kring Torsåkers riksintressen, K 961, Torsåkers centralbygd samt K 965, Storberget-Tjärnäs. Flera tidigare inventeringar har gjorts i området, bl.a. 1971, 1979 och 1988.

Inventeringsarbetet och fotograferingen utfördes under oktober och november 2007 av byggnadsantikvarie Ulrika Olsson. Ett urval av fastigheter gjordes inom området och det är viktigt att påpeka att det utöver dessa även finns fler kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. Inventeringen är avsedd som underlag för den kulturhistoriska bedömningen vid handläggningen av bygglövsärenden samt även för den nya översiktplanen som Hofors kommun kommer att presentera 2008. Av ekonomiska skäl har det inte varit möjligt att täcka in samtliga större jordbruksfastigheter inom området. De nu inventerade fastigheterna ska därför fungera som referensobjekt, även för de fastigheter som inte finns medtagna i rapporten. Inte minst ska arbetet tjäna som information till fastighetsägare och allmänheten vad gäller Torsåkers välbevarade äldre bebyggelse.

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Under 2005 utförde Länsmuseet en inventering av Hofors centralort, *Bebyggelse i Hofors – en byggnadsinventering* (rapport Länsmuseet Gävleborg 2007:06), och metoden som då togs fram ligger till stor del till grund för denna inventering. Ett viktigt syfte har varit att göra rapporten så tydlig och användarvänlig som möjlig. Fastigheterna redovisas därför såväl med text som bilder. Textsidan innehåller en kort beskrivning av fastigheten och en tabell som redovisar huvudbyggnadens olika byggnadsdetaljer och dess kulturhistoriska värden. Därefter ges råd och riktlinjer för att bibehålla fastighetens karaktär. Bildsidan innehåller tre bilder; en på huvudbyggnaden, en översiktlig på fastigheten samt en situationsplan. Situationsplanen utgår från gårdsbilden och redovisar med andra ord inte omkringsliggande byggnader som t.ex. lador och fäbodrar. Vidare är situationsplanen skissad varför mått och proportioner inte ska ses som definitiva. I samtliga fall har uthusen en betydande del i fastighetens karaktär och därmed kulturhistoriska värden. Av utrymmesskäl redovisas uthusen endast med löpande text på textsidan.

De fastigheter som ingår i inventeringen besöktes på plats och fotograferades. I den mån det har varit möjligt har även kontakt med ägaren skett. Därefter gjordes en bedömning av varje fastighets kulturhistoriska värden. I de fall där flera byggnader inventerats i samma by, inleds avsnittet med en kortfattad och översiktlig bybeskrivning. Denna presenteras både med text, ett fotografi och ett kartutsnitt, där de i byn inventerade fastigheterna finns inprickade.

Inventeringsarbetet har till största del utgått från hur byggnaderna ser ut idag. En fördjupning av gårdarnas historik har inte rymts i arbetet. Den korta historik som finns med på varje fastighet kommer till största del från gårdsägaren.

AVGRÄNSNINGAR

Urvalet av de inventerade fastigheterna har gjorts utifrån antingen välbevarade bostadshus eller välbevarade ekonomibyggnader. I de fall där bostadshuset är välbevarat men ekonomibyggnader saknas, har fastigheten utelämnats. Enstaka undantag finns då bostadshuset har en stark koppling till en annan medtagen fastighet. Gemensamt för samtliga inventerade fastigheter är att de bedömts ha höga kulturhistoriska värden. Inom området finns dessutom ytterligare en stor

mängd fastigheter med höga kulturhistoriska värden, vilka inte rymts inom detta arbete. Det är dels större jordbruksfastigheter, men även mindre gårdar, torp, fäbodan och bebyggelse från mitten av 1900-talet och senare. De öppna åkermarkerna med ladulandskapet har en mycket viktig del i områdets karaktär och det är därför önskvärt att ett större grepp tas om dessa. De bör inventeras och en plan bör upprättas för hur ladorna ska omhändertas och restaureras.

En stor del av de inledande historiska kapitlen är hämtade från tidigare inventeringar, liksom kapitlet *Riktlinjer vid framtida förändringar och underhåll*, där Hoforsrapporten tjänat som förlaga.

INVENTERINGSOMRÅDET

De inventerade fastigheterna finns till största del inom riksintresseområdena, K961 Torsåkers centralbygd och till viss del inom K965 Storberget-Tjärnäs, men även i de omkringliggande byarna som bl.a. Vibyhyttan, Ho och Kalvsnäs. Området sträcker sig från Vibyhyttan i norr till Bagghyttan i söder, Kalvsnäs i väster och Ho by i öster. Som nämnts tidigare finns fler kulturhistorisk värdefulla fastigheter inom området än de som inventerats, men av ekonomiska och därmed även tidsmässiga skäl har det inte varit möjligt att få med samtliga större välbevarade jordbruksfastigheter i arbetet.

RIKTLINJER VID FRAMTIDA FÖRÄNDRINGAR OCH UNDERHÅLL

Sammanfattande karaktäristisk för de inventerade fastigheterna

Bostadshusen från mitten av 1800-talet är ofta tre fönsteraxlar breda och vilar på en låg grund, dess takvinkel är flack. Fasaderna kan ha en äldre rödfärgad locklistpanel eller en under slutet av 1800-talet tillkommen hyvlad, ljus oljefärgsmålad panel. Idag menar vi att den typiska Torsåkersfärgsättningen är vita fasader, gröna snickerier och röda fönster. Färgsättningen blev vanlig under början av 1900-talet och hör samman med hyvlade paneler.

Under slutet av 1800-talet och under början av 1900-talet utformas huvudbyggnaderna med frontespiser på vardera långsida, inte sällan med en veranda i en eller ibland i två våningar, in mot gården. De balkonger vi idag ser ovanpå verandorna är tillkomna under mitten av 1900-talet. Traditionella takmaterial på bostadshusen har varit falsad skivplåt eller lertegel.

Ekonomibyggnaderna är ofta placerade mittemot huvudbyggnader. De äldre ekonomibyggnaderna har ofta en långsträckt form medan de som tillkommit under slutet av 1800-talet-början av 1900-talet oftast är U-formade. Bostadshuset verkar ibland vara skuret ur de stora U-formade ladugårdsbyggnaderna. H-former och F-former förekommer också. Gavlarna pryds av dekorativt formade fönster och fönsteromfattningar och inte sällan bryts byggnadens mitt upp av mjölkrummets utbyggnad i en våning. Det är vanligt med murade delar i slaggsten, men även tegelmurning finns, liksom putsade väggar. Portar och dörrar är för det mesta svarta. Panelerna är alltid rödfärgade med Falu rödfärg.

Det är viktigt att vara medveten om dessa lokala särdrag. Det är de som ger bygden dess karaktär och värden. Läns museet anser att det finns en stor risk att gårdar förvanskas om allt för stora om- och tillbyggnader sker. Detta gäller för såväl bostadshus som ekonomibyggnader. Rådgör därför alltid med kommunen eller Läns museet innan arbeten påbörjas.

Kommunens ansvar

För att de kulturhistoriskt värdefulla fastigheterna inte ska förvanskas är det viktigt att kommunen i sin hantering av bygglovsärenden följer de råd och riktlinjer som anges i rapporten. Som hjälp till detta rekommenderar vi att skyddet på vissa håll kan utökas genom områdesbestämmelser med relevanta skydds- och varsamhetsbestämmelser eller krav med förhöjd bygglovplikt. Kommunen bör även vara restriktiv mot ny bebyggelse inom bevarandeområdena. I den nya översiktplanen kommer kommunen att utpeka områden som är möjliga att bebygga med såväl hästgårdar som nya villaområden, om behovet uppkommer i framtiden. Platserna för de nya hästgårdarna har en traditionell placering invid gränsen mellan odlings- och skogsmark. Gårdarna kommer på så sätt förhoppningsvis att integreras i den befintliga bebyggelsen på ett fördelaktigt sätt. De nya villaområdena är placerade inom Torsåkers centrum, i anslutning till redan befintliga villaområden. Vid anläggandet av nya hästgårdar bör stor hänsyn tas till Torsåkers traditionella byggnadsskick vad gäller material, dimensioner, former och placeringar av byggnaderna.

Husägarens ansvar

Även för jordbrukets byggnadsbestånd gäller de generella kraven i PBL, kapitel 3, vare sig bygglov krävs eller inte. Här framhålls kravet på varsamhet vilket innebär att den som tänker genomföra ändringsarbeten bör vara medveten om de värden som byggnaden och miljön har och ta hänsyn till dessa i största möjliga utsträckning. Alla ändringar, dvs även de åtgärder som inte kräver bygglov, omfattas av varsamhetskravet. Särskilt viktiga att peka ut är de byggnadstraditioner som finns för lantbrukets ekonomibyggnader från senare delen av 1800-talet och tidigt 1900-tal. Det är bl.a. denna byggnadstradition vi idag ser som mycket värdefull att bevara. Av den anledningen är det viktigt att alla ombyggnader och tillbyggnader görs med utgångspunkt från byggnadernas karaktär och dess speciella förutsättningar. Vid underhåll ska alla ev. nya tillägg utformas med rätt sorts material och dessutom med höga krav på gestaltning. Olika hus kräver olika typer av anpassningar. Det kan vara förödande att förse vissa bostadshus med takkupor medan det i vissa fall kan vara acceptabelt på ett annat. Även omkringliggande byggnader som härbren, smedjor, vedbodas, ladugårdar, lador o dyl. har en stor betydelse för det kulturhistoriska värdet. Finns dessa byggnader bevarade finns också en stor del av fastighetens historia kvar, vilket naturligtvis höjer det sammantagna kulturhistoriska värdet.

Ibland uppstår nya behov i samband med ägarbyte eller när familjeförhållanden förändras. Idag är det vanligt att man anlägger altaner eller uteplatser i direkt anslutning till bostadshuset. Även sådana, relativt enkla och reversibla tillägg, bör anpassas till byggnadens karaktär, både när det gäller storlek, utformning och placering. På många av de här inventerade fastigheterna är det dock direkt olämpligt med vidbyggda altaner med tanke på byggnadernas karaktär, proportioner och former.

Även invändigt är det viktigt att tänka till före för att inte i onödan ändra byggnadens karaktär eller i värsta fall skada byggnaden. Ta till exempel inte bort väggar för att få en modern, öppen planlösning. Att återställa huset blir dyrt om trenden vänder efter några år. Själva borttagandet av väggarna kan dessutom påverka husets stabilitet, även om väggarna i sig inte skulle vara bärande. När det gäller köksinredningar är de platsbyggda fram till 1960-talet. Detta innebär att man har utgått ifrån just det kökets förutsättningar när köken har planerats och därför är de ofta mycket välfungerande. Det är mycket svårt att nå samma resultat om den äldre köksinredningen rivs ner och ersätts med modern, standardiserad köksinredning. Slutligen utgör äldre paneler, foder och dörrar en oersättlig del i en byggnads värde.

Den faluröda färgen har varit en självklarhet på ekonomibyggnaderna, vilket den även bör vara i fortsättningen. På de stora ekonomibyggnaderna var taken täckta med rött lertegel. Idag när takunderhåll blir aktuellt bör man i möjligaste mån bevara tegeltaket eller lägga ett nytt. Pannplåt kan fungera som ett alternativ till tegel. Svart plåt bör undvikas.

Traditionella material och metoder

Från kulturmiljöhåll talas ofta om vikten att byggnader ska underhållas med traditionella material och metoder. Vad menar vi med det?

Genom att underhålla sitt hus med de material som det byggdes med från början och med de metoder som då användes, förvissas man sig om att bibehålla så mycket av husets kulturhistoriska värde som möjligt. Det kan dessutom vara vanskligt att blanda in främmande material i en äldre byggnad, både av konstruktions- och klimatmässiga skäl. Att blanda olika starka material kan ge risk för sprickbildning. För täta material på fel ställe kan i sin tur innebära risk för

mögel. Vad som är traditionella material och metoder skiftar förstås beroende på vilken ålder huset har. En byggmetod som passar för ett hus uppfört under 1870-talet är inte alltid lämpligt i en byggnad från 1930-talet. De flesta bostadshusen som ingår i denna inventering har stommar av timmer, en konstruktion som är sinnrikt utformad och känslig då fästpunkter bryts, eftersom hela konstruktionen bygger på dragverkan.

Med traditionella material och metoder menas för det mesta att byggnadens fasadmaterial bör underhållas lika som det ursprungliga utförandet. En hyvlat panel ska lagas med hyvlat virke och inte sågat. En locklistpanel ska ersättas med en locklistpanel och inte en lockpanel.

Vi menar också att hyvlade delar och fönster ska målas med linoljefärg och att sågat virke målas med slamfärg eller tjära. Där taket är täckt med lertegel ska teglet kompletteras eller bytas ut till nytt tegel istället för att taket beläggs med betongpannor, tegelimiterande plåt eller korrugerad plåt. Likaså får ett tak som har varit belagt med falsad plåt ett helt annat uttryck om den plåten byts mot korrugerad plåt. Trots att materialet är det samma som innan är formen förändrad och byggnadens karaktär förvanskad och därigenom minskar husets kulturhistoriska värde.

Fasaddetaljer som t.ex. en typ av listverk har ofta valts ut medvetet för att ge byggnaden en viss karaktär. Förgrovning och förenkling av dessa i samband med en renovering kan påverka byggnadens karaktär mycket påtagligt och därigenom minska det kulturhistoriska värdet. Detsamma gäller fönster. Förändrade proportioner, dimensioner, material och form vid ett fönsterbyte påverkar ofta uttrycket på hela byggnaden.

Inom byggnadsvården pratar vi ofta om att ”lappa och laga” så långt det är möjligt. Resonemanget är rimligt ur flera synvinklar: ekonomiska, miljömässiga och kulturhistoriska. En viktig aspekt är också att äldre material för det mesta är möjliga att underhålla, vilket inte alltid är fallet med nyare material. ”Underhållsfritt” kan i själva verket innebära att materialet faktiskt inte är möjligt att underhålla, utan att det måste bytas ut då det är uttjänt.

En tumregel bör också vara att i god tid innan man påbörjar en renovering eller ett underhållsarbete, söka information om huset och de metoder och material som användes då huset uppfördes.

Antikvarisk rådgivning

Länsmuseet erbjuder rådgivning inför underhåll eller eventuella förändringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Länsmuseet kan även hänvisa till hantverkare med erfarenhet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. För att undvika att kulturhistoriska värden går förlorade är det viktigt att kontakten tas på ett tidigt stadium.

Bergsbruk och järnhantering

Järnhanteringen har lång tradition i bygden. Under medeltiden övergav man traditionen att hämta malm från myrar och sjöar, istället började man bryta malm ur berget. I Torsåkersbygden har malmförande leptiter varit föremål för brytning sedan medeltiden. Redan 1374 erhöll Torsåker bergslagsprivilegier.

De bönder i bygden, som utövade bergsbruket, kallades för bergsmän. Bergsmännen fick en social status som skilde dem från andra bönder. Bostaden på bergsmannens gård fick ofta ett ståndsmässigare och gedignare utförande, som ytterligare markerade den sociala skillnaden.

Vid mitten av 1600-talet fick nya ägargrupper inflytande över produktionen. Efterfrågan på järn ökade i Europa och produktionen behövde höjas. Bergsmännen hade vid denna tid inte egna resurser att bygga nya och större masugnar och hyttor som kunde svara mot den ökande efterfrågan på järn. Hanteringen övertogs efterhand av kapitalstarka personer som hade möjlighet att investera medel i stora anläggningar vid järnbruken. Efterhand lades samtliga bergsmanshyttor ner och produktionen skedde enbart vid de stora järnbruken.

Vid slutet av 1800-talet fick även de stora järnbruken allt svårare att hävda sig och nedläggningarna var oundvikliga. Ett av de bruk som emellertid finns kvar är Hofors. Många av de gamla bergsmansbruket finns bevarade endast som namn och slagghögar. Men även bevarade lämningar efter hyttor och hammare samt delar av bruksmiljöer finns inom kommunen.

Den bebyggelse och de lämningar som finns bevarade från bergsmans- och järnbrukstiden speglar samhällets struktur under olika tidsepoker. Bebyggelse speglar även järnhanterings hög- och lågkonjunkturer. För förståelsen av järnhanterings och bergsbrukets betydelse är alla bevarade byggnader viktiga, inte enbart de välbevarade. Bebyggelsens utformning och sammansättning visar mycket tydligt hur värderingarna i ett samhälle förändras över tiden. Samtliga områden som undersökts inom denna inventering har på ett eller annat sätt ett samband med bergsbruk och järnhantering.

Odlingslandskap och jordbruksbebyggelse

Landskapet har genom människans verksamhet successivt förändrats till vad som i en sammanfattande term brukar kallas kulturlandskapet, vilket kan ses som ett samspel mellan naturmiljön, människan, traditionen och utvecklingen under olika skeden. Det öppna odlingslandskap som vi ser idag har skapats och formats under lång tid. I landskapet finns lämningar av mycket skiftande slag och från olika historiska epoker.

Exempel på olika former av kulturlandskap är det förhistoriska jordbrukssamhällets landskap, det äldre agrarlandskapet, det urbana och industrialiserade landskapet samt fåbodarnas landskap. Varje del har sina karaktäristiska spår, lämningar och anläggningar. Kulturlandskapet skapas kontinuerligt genom människans påverkan. Genom att låta öppen åkermark växa igen förändras landskapet. I möjligaste mån bör dessa öppna marker brukas eftersom de är skapade genom lång kontinuerlig hävd.

Det gamla landskapets mångformighet står idag i stark kontrast till dagens krav på mer rationella driftsformer. Stengärdesgårdarna riskerar att tas bort, öppna diken läggs igen, ängslador försvinner och skogen breder ut sig på småbrukens marker.

Riksintresset Torsåkers centralbygd består till stora delar av ett öppet odlingslandskap med stora välbevarade gårdar och bykoncentrationer. Här är det ytterst viktigt att sambandet mellan jordbruksbebyggelse och det öppna landskapet bibehålls.

Det landskap som möter oss idag är framförallt ett resultat av de skiftesreformer som genomfördes under 1800-talet. Genom skiftet omfördelades bondens markareal. De tidigare utspridda ägodelarna sammanfördes till större samlade brukningsenheter med ett enskilt ägande. Bonden fick nu möjlighet att själv bestämma över sin odlade mark och skog. Bebyggelsen flyttade i vissa fall till nya platser i landskapet. I samband med skiftet fick gården ofta nya och större byggnader som placerades annorlunda i förhållande till varandra än i det gamla bysamhället. I samband med skiftet placerades ekonomibyggnaderna längre från mangården och avståndet mellan djur och människor ökade.

Byarna och gårdarna placerades ofta på höjdsträckningar i det småkuperade landskapet. Härigenom har bebyggelsen fått en väl synlig placering i det öppna landskapet. De väldränerade höjderna var utmärkta bebyggelselägen för gårdens byggnader. Sluttningarna runt byn lämpade sig bra för odling och de frostläntare dalsänkorna var lämpliga ängsmarker.

Bebyggelsen betyder mycket för vår uppfattning av landskapet. Ofta ligger den vackert placerad i landskapet och har därmed stor betydelse för upplevelsen av kulturmiljön. Det gamla odlingslandskapet med sina byggnader tillhör en av de viktigaste delarna i kulturmiljön då det innehåller kulturhistoriska värden av skiftande slag och från skilda tidsepoker. Gårds- och bybebyggelse är ett särskilt viktigt inslag i det öppna jordbrukslandskapet. Det öppna odlingslandskapet har växt fram under mycket lång tid. Denna bebyggelsekontinuitet kan framförallt ses genom de förhistoriska gravfält som finns eller har funnits i anslutning till dagens bylägen. Flertalet av fornlämningarna inom området är idag bortodlade. Gravfält finns eller har funnits vid bl.a. Vi, Solberga, Fors, Vall (finns ej kvar) och Västerhästbo.

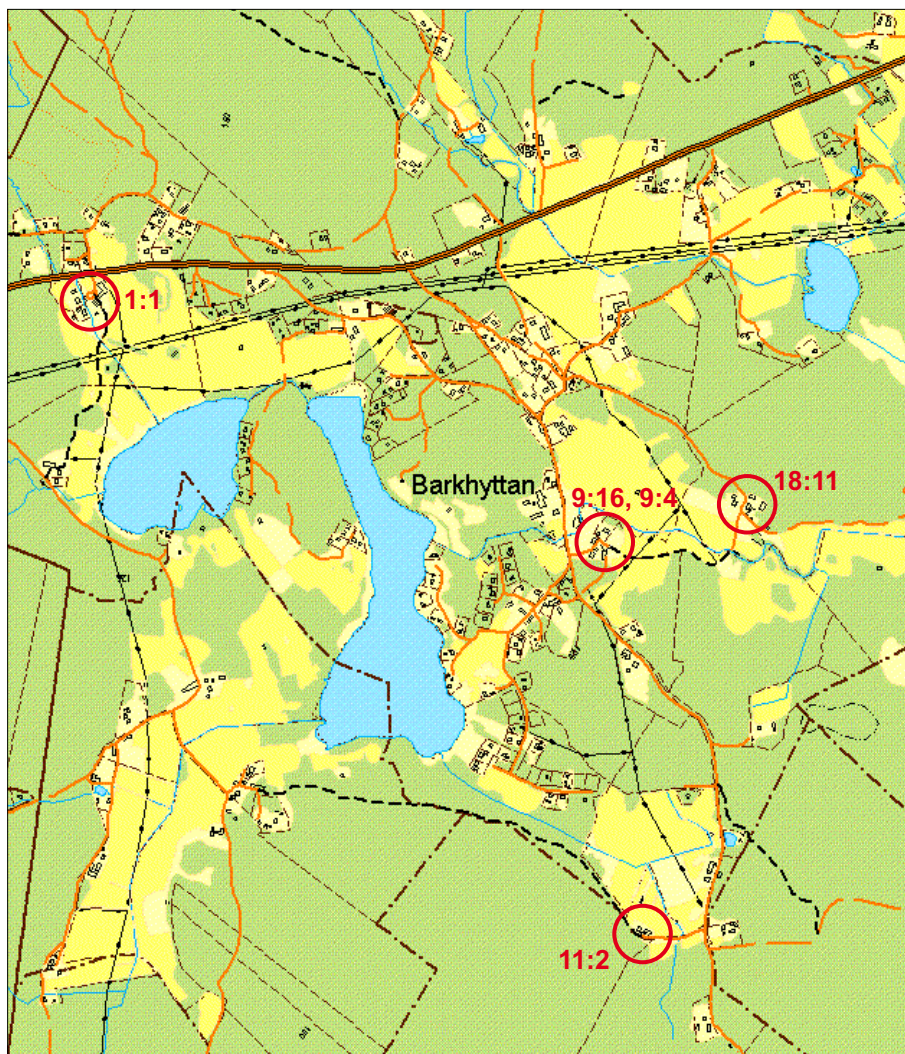
Samtliga inventerade byar speglar sambandet mellan bostad, ekonomibyggnader och odlad mark.

Inventerade byar och fastigheter

Här följer de inventerade byarna och fastigheterna. Varje by presenteras på ett uppslag och på samma sätt presenteras varje fastighet.

Fastigheternas situationsplaner har numreringar vilka markerar olika byggnadstyper.

- 1 Huvudbyggnad
- 2 Bryggstuga
- 3 Ekonomibyggnad/ladugård
- 4 Härbre
- 5 Smedja
- 6 Källare
- 7 Lada/bod
- 8 Garage
- 9 Lekstuga
- 10 Övriga ekonomibyggnader

BARKHYTTAN

Barkhyttan är beläget i de nordöstra delarna av Torsåker. Fastigheterna har den skiftade byns karaktär och ligger spridda utefter byvägen och även indragna på sidovägar. Gårdarna omges till stor del av skog, men emellanåt öppnar odlingslandskapet upp. De flesta inventerade gårdar är sannolikt tillkomna under andra halvan av 1800-talet, men Barkhyttan har ett varierat byggnadsbestånd med alltifrån äldre gårdar till sportstugeområden. Många äldre gårdar är under modern tid om- och tillbyggda och exempel finns även på hur ett äldre bostadshus har försvunnit för att ge plats åt en modern villa, samtidigt som samtliga äldre ekonomibyggnader bevarats.

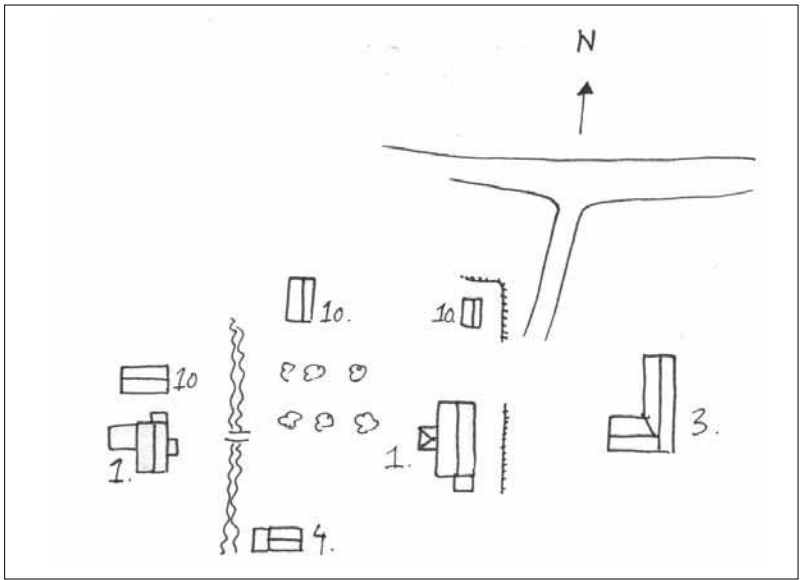
Inventerade fastigheter

Barkhyttan 1:1 Erik-Mats

Barkhyttan 9:16 och 9:4

Barkhyttan 11:2 Persberg

Barkhyttan 18:11 Anders-Ers

Barkhyttan 1:1 Erik-Mats

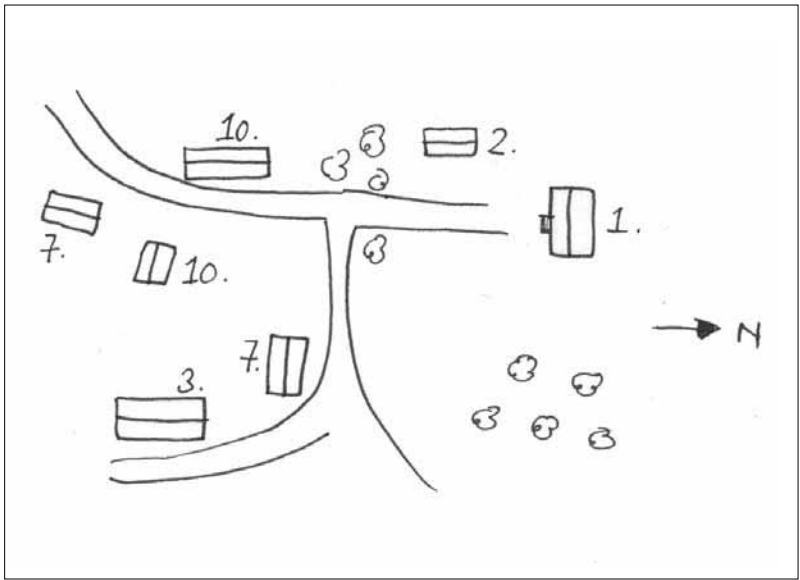
Bergsmansgård med anor från 1600-talet. Runt den gamla huvudbyggnaden har dock uppförts modern bebyggelse under 1970–80-talet. Bostadshuset i två våningar är varsamt restaurerat under slutet av 1990-talet. Gårdens härbre är moderniserat till gäststuga. En bäck rinner genom trädgården och här finns en del äldre träd.

Öster om gammelbyggnaden finns den vinkelbyggda ekonomibyggnaden, som antagligen är uppförd under början av 1900-talet.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Grund av natursten/gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Rödfärgad locklistpanel med vita snickerier, ljusgul slät panel med röda snickerier.	Den tidigare färgsättningen är återskapad.
Fönster	Ljust gula träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, småspröjsade blyfönster, varierande spröjsindelning i entrépartiet.	Tidstypiska och ursprungliga fönster.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i den övre delen samt blå enkeldörr med fönster.	Tidstypisk samt sentida dörrar.
Tak	Röd plegelplåt, två murade skorstenar.	Sentida takmaterial, tidstypiska skorstenar.
Övrigt	Kraftig tillbyggnad i två våningar vid entrépartiet. Mindre tillbyggnad i en våning på den södra gaveln.	Entrépartiets trapphustillbyggnad sannolikt tillkommen under början på 1900-talet, den andra sentida är anpassad.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Gammelbyggnadens byggnadsdetaljer som panel, färgsättning, fönster och dörrar ger huset dess karaktär.
- Vid ett framtida takbyte bör den nuvarande plåten bytas till ett traditionellt takmaterial som lertegel.
- Trädgårdens vårdträd är viktigt för helheten.
- Ekonomibyggnadens värdebärare utgörs av slät panel, vita putsade ytor, mörkbruna fönster och svarta portar.

Barkhyttan 9:16 och 9:4

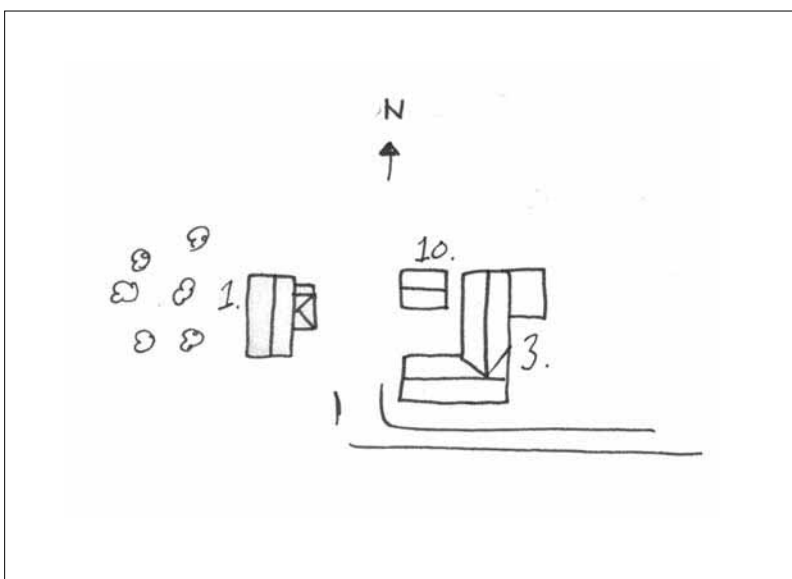
Fastighet med en mängd välbevarade ekonomibyggnader; ladugård, lador och uthus. Det ursprungliga bostadshuset är dock rivet och ersatt av en enplansvilla, sannolikt uppförd under 1970-talet. I vinkel till bostadshuset ligger bryggstugan.

Trädgården är anlagd i samband med att det nya bostadshuset uppfördes, en äldre fruktträdgård finns bevarad sydöst om huvudbyggnaden.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, regelstomme, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypiskt konstruktion.
Fasadmaterial	Rödfärgad liggande panel med vita listverk.	Tidstypiskt utförande och färgsättning.
Fönster	Bruna fönster, 1 båge-1 ruta, 1 båge-2 rutor.	Tidstypiska.
Dörrar	Brun enkeldörr med fönster.	Tidstypisk.
Tak	Svart trapetskorrugerat plåttak, en murad skorsten.	Tidstypiskt takmaterial.
Övrigt	Trappa med järnräcke vid entré.	Tidstypiskt.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshuset har i detta sammanhang inget större kulturhistoriskt värde. Om man i framtiden önskar uppföra ett bostadshus som harmonierar med omgivande miljö bör man hämta förlagan från något av de tidiga bergsmansgårdarna med faluröda panelklädda fasader.
- Den gamla fruktträdgården är idag i princip igenväxt och bör lyftas fram.
- Ekonomibyggnaderna är mycket viktiga för helheten och bidrar i hög grad till gårdens kulturhistoriska värde. Dess värdebärare utgörs av naturstensgrunder, rödfärgat timmer/rödfärgad panel, fönster och portar.

Barkhyttan 11:2 Persberg

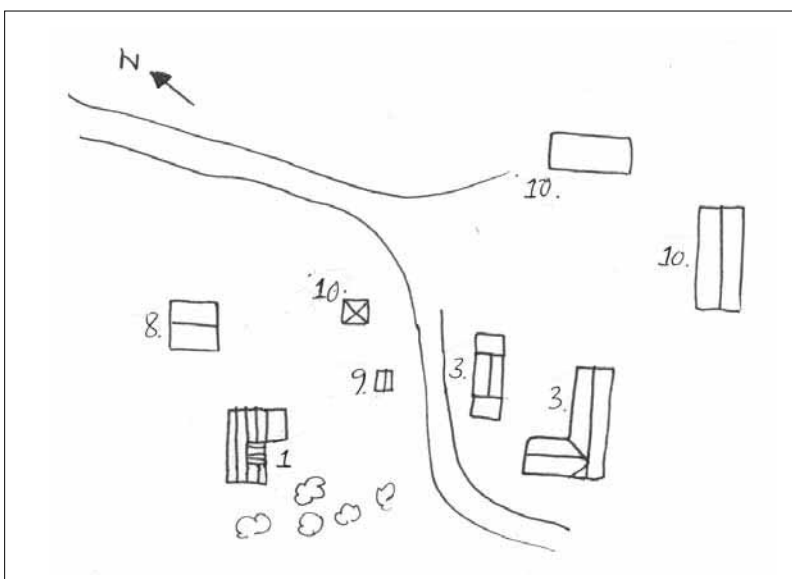
Gård med bostadshus där delar kommer från Sibbersbo, flyttades till den nuvarande platsen 1853 och renoverades 1949. Gården är belägen ett stycke in på åkermarken, strax invid skogskanten, vilket gör att den är väl synlig från vägen i nordöst. Trädgården finns bevarad bakom bostadshuset genom äldre fruktträd.

Mittermot bostadshuset ligger ekonomibyggnaden som är uppförd i vinkel. Den kan möjligen vara samtida med bostadshuset eller åtminstone uppförd under andra halvan av 1800-talet. Ett enkelt skjul fungerar som garage.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Betongsten/gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Rödfärgad locklistpanel/liggande fjällpanel, vita snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, lunettfönster i gavelspetsarna.	Tidstypiska fönster.
Dörrar	Ljusblå dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, en murad skorsten.	Sentida takmaterial, tidstypisk skorsten.
Övrigt	Utbyggnad i två våningar vid entrépartiet mot öster.	Sannolikt tillkommet under 1940-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, färgsättning, listverk, fönster, dörrar och skorsten ger husets dess karaktär.
- De äldre fruktträden är viktiga för helheten.
- Ekonomibyggnadens form och byggnadsdetaljer som panel, murade delar, fönster, portar och tak är betydelsefulla för det sammantagna kulturhistoriska värdet.

Barkhyttan 18:11 Anders-Ers

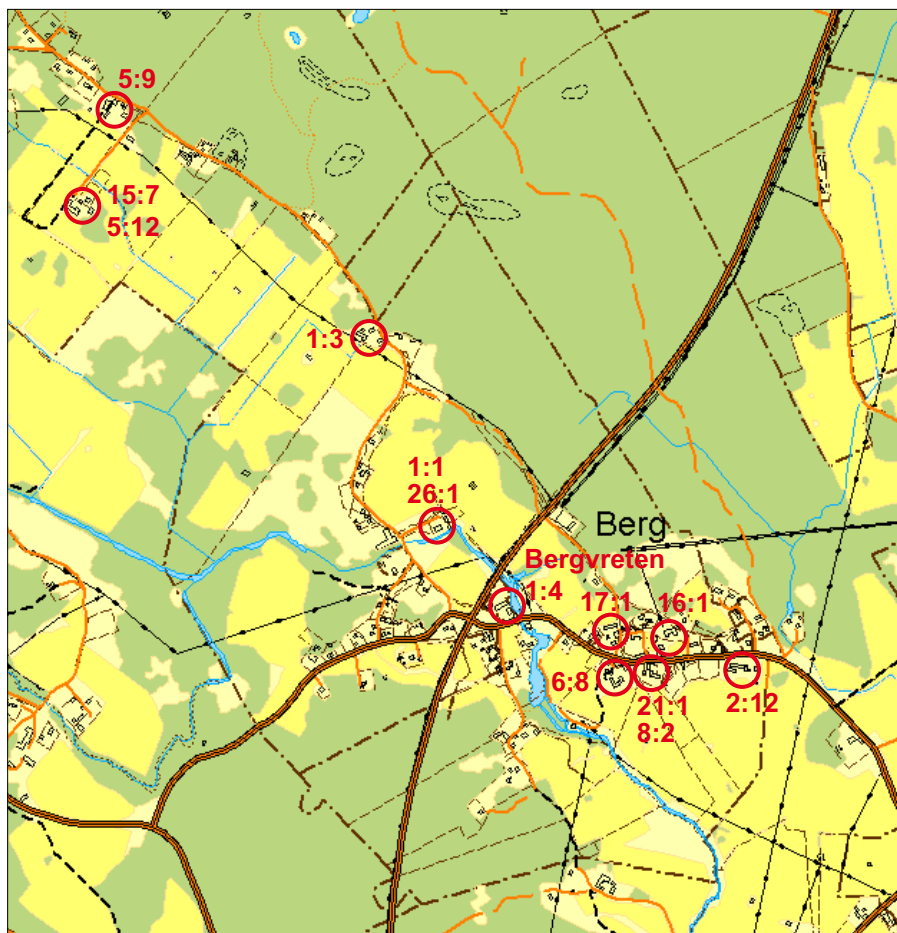
Gård med anor från 1500-talet, där det nuvarande bostadshuset med brutet tak är sannolikt uppfört under tidigt 1900-tal. Om- och tillbyggt i omgångar. Precis i närheten av gården finns gruvhålet efter Barkhyttegruvan.

Ekonomibyggnaderna utgörs av såväl äldre timrade byggnader som moderna maskinhallar med plåtklädda fasader.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Betongsten/gjuten grund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Rödfärgad liggande och stående fasspont-panel avdelat med vitt listverk.	Utförande i sekelskiftesstil.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-4 rutor.	Ursprungliga och senare tillkomna.
Dörrar	Gul dubbeldörr med spegelindelning och fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr, dock flyttad från ursprunglig plats.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar i tegel.	Sentida takmaterial, sannolikt ursprungliga skorstenar.
Övrigt	Utbyggnad med pulpettak på framsidan.	Sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Äldre fruktträd finns bevarade söder om bostadshuset, dessa är viktiga för helheten.
- De äldre timrade ekonomibyggnaderna ger gården dess karaktär och värde. Byggnadernas värdebärare utgörs av panel, putsade delar, fönster och portar.

BERG

Området är beläget inom riksintresseområdet, K 961, Torsåkers centralbygd. Utanför riksintresseområdet ligger de inventerade fastigheterna Berg 5:9 och Bergvreten 1:19. Dessutom är fastigheten Berg 5:7, 5:12 belägen i riksintresseområdet K965 Storberget-Tjärnäs. Bebyggelsen ligger samlad på en höjdsträckning och med bebyggelse på var sida om den slingrande byvägen, där bykärnan är mycket tätt bebyggd, vilket ger området dess karaktär. Fastigheterna varierar från mindre torp, till stora jordbruksfastigheter och modernare mindre villor. Bostadshusen är till största del från senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet och har varierande fasadmaterial och färgsättning. Här finns bostadshus med fasader målade i falurött, men också bostadshus med hyvlad panel målade med oljefärg. De öppna böljande odlingsmarkerna mot söder ger utsikt över ladulandskap och mot Vall.

Inventerade fastigheter

Berg 1:1 [Lars-Lars] och 26:1

Berg 1:3

Berg 2:12 Nybons

Berg 5:7 och 5:12 Domniks gård

Berg 5:9 Erikas

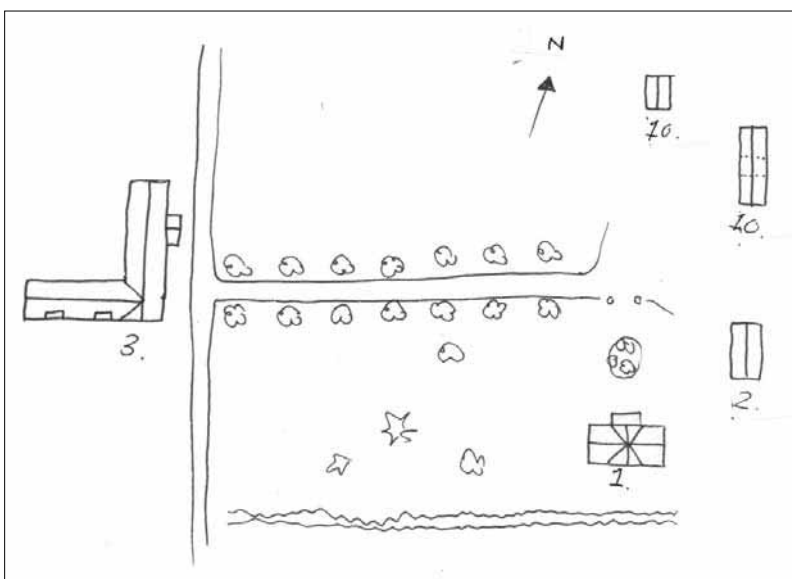
Berg 6:8 Olas

Berg 16:1

Berg 17:1 Nirses

Berg 21:1 och 8:2 Wingsgården

Bergvreten 1:4

Berg 1:1 [Lars-Lars] och 26:1

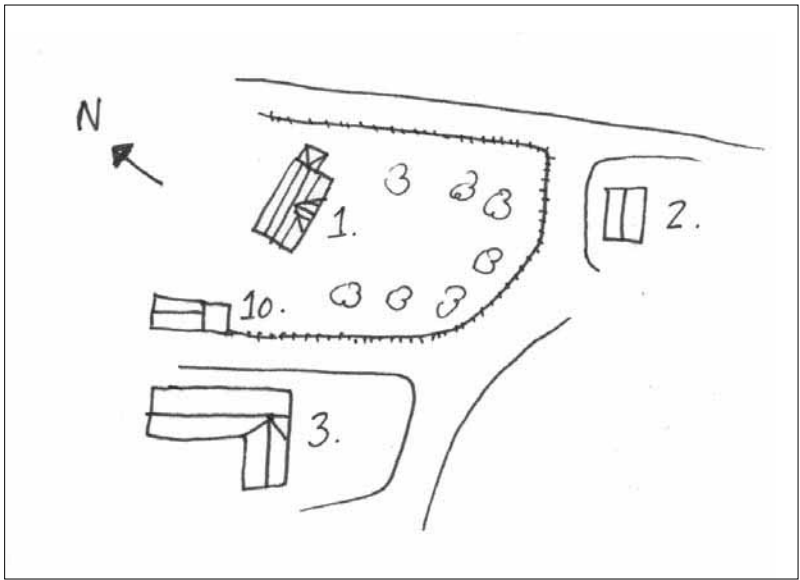
Bergsmansgård med magnifik mangårdsbyggnad uppförd 1886 i typisk Torsåkersfärgsättning, dvs vitt, grönt och rött. Byggnadens långsidor har breda frontespiser och trädgården är parkliknande med såväl lövträd som barrträd. I trädgårdens södra del rinner Hoån. I vinkel till bostadshuset, ett stycke norröver, står bryggstugan, även den med ljusa panelklädda fasader. Jämte den finns en äldre byggnad med körport, vid besiktningstillfället var den dock i mycket dåligt skick. En lång allé leder in till gården från vägen.

På andra sidan vägen står den stora L-formade ekonomibygnaden, med murad nedervåning och takkupor.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspontpanel, gröna snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Röda fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, spetsbågiga fönster i gavelspetsarna.	Tidstypiska fönster.
Dörrar	Trädörr med fönster/Slät dörr med fönster.	Sannolikt 1960-70-tal.
Tak	Galvaniserad falsad plåt, två murade skorstenar.	Traditionellt takmaterial och utförande.
Övrigt	Veranda i en våning på framsidan, men ovanliggande balkong, utbyggnad på den västra gaveln	Balkongen sannolikt tillkommen under andra halvan av 1900-talet.

Kulturrehistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, kraftigt profilerade takfot, fönster och takmaterial har en stor del i byggnadens värde. Stuprörens profilerade svep förstärker det byggnadshistoriska värdet.
- Byggnadens värde skulle ytterligare framhävas om man vid ett framtida dörrbyte återställer ett tidigare utförande.
- Bostadshusets kulörer kan med fördel användas som förlaga som typisk Torsåkersfärgsättning.
- Den parkliknande trädgården inramas av ett glest spjälstaket och en allé leder ner till bostadshuset. Dessa detaljer skiljer ut denna gård från de flesta andra.
- Bryggstugan och den äldre byggnaden vid bostadshuset är viktiga för helhetsupplevelsen.
- Den L-formade ekonomibygnadens värdebärare utgörs av murade partier, panel, fönster, portar, ventilationshuvor, takkupor och lertegeltak.

Berg 1:3

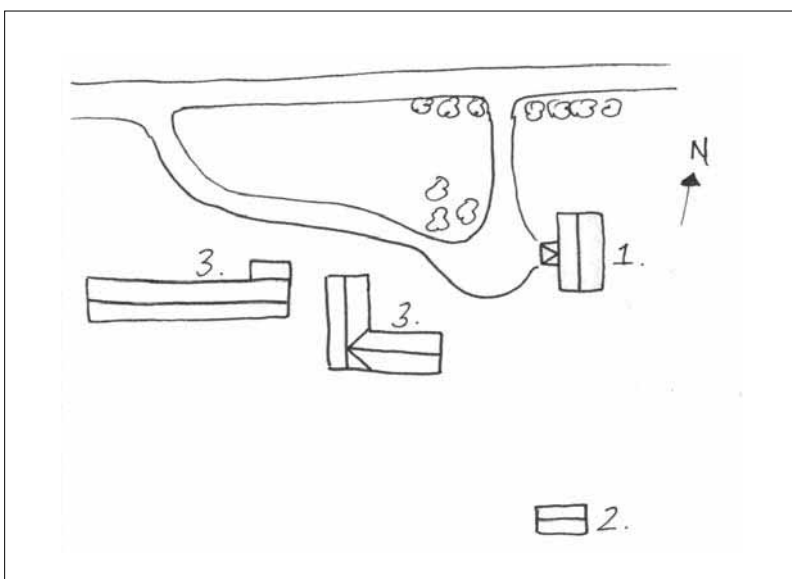
Gård belägen i en södersluttning. Bostadshuset är sannolikt uppfört under början av 1900-talet. Bostadshuset inramas av ett spjälstaket och i trädgården finns flera äldre fruktträd. På gården finns även en bryggstuga, antagligen samtida med bostadshuset.

Den vinkelbyggda ekonomibyggnaden är belägen i sluttningen väster om bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande fasspontpanel, vita snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, korspost, 4 bågar-6 rutor, 1 båge-2 rutor, runt fönster.	Sannolikt ursprungliga fönster.
Dörrar	Röda dubbeldörrar med spegelindelning	Äldre men ej original.
Tak	Svart falsad plåt, två murade skorstenar.	Sannolikt ursprungligt takmaterial.
Övrigt	Frontespis mot söder, takkupor mot norr, veranda mot öster.	Tidstypiskt utförande.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, färgsättning och plåttak har en stor del i byggnadens värde.
- Trädgården inramas av ett mycket miljöskapande spjälstaket och de äldre fruktträden förstärker gårdens kulturhistoriska värden.
- Ladugårdens värdebärare utgörs av panel, fönster och färgsättning.

Berg 2:12 Nybons

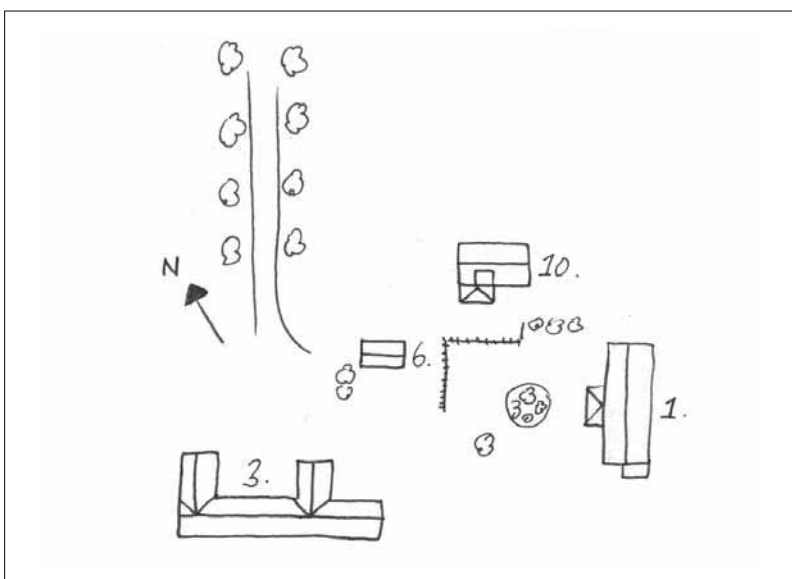
Mindre mangårdsbyggnad i 1½ plan med äldre ladugårdsdel på andra sidan gårdsplanen. Från trädgården har man en fin utsikt mot söder och Vall. Nedanför gården, precis i åkerkanten, ligger den gamla bryggstugan, som vid besöket var förfallen.

En nyare ekonomibyggnadslänga är uppförd väster om den gamla ladugården.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad-/slaggrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspontpanel avdelad med ljusgröna snickerier.	Panelen är sågad och sentida.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, 1 båge-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd panelklädd dörr med fönster i dess övre del	Okänd ålder.
Tak	Svart plegelplåt, falsat plåttak på verandan, två murade skorstenar i tegel.	Sentida takmaterial på huset, traditionellt utförande på verandan.
Övrigt	Veranda i en våning in mot gården.	Sekelskifteskaraktär.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets veranda, fönster och skorstenar har en stor del i byggnadens värde.
- Vid ett framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- Gårdstrukturen är välbevarad med gångar och äldre fruktträd vilket förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Brygghuset har ett miljöskapande och byggnadshistoriskt värde.
- Ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och takmaterial har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Berg 5:7 och 5:12 Domniks gård

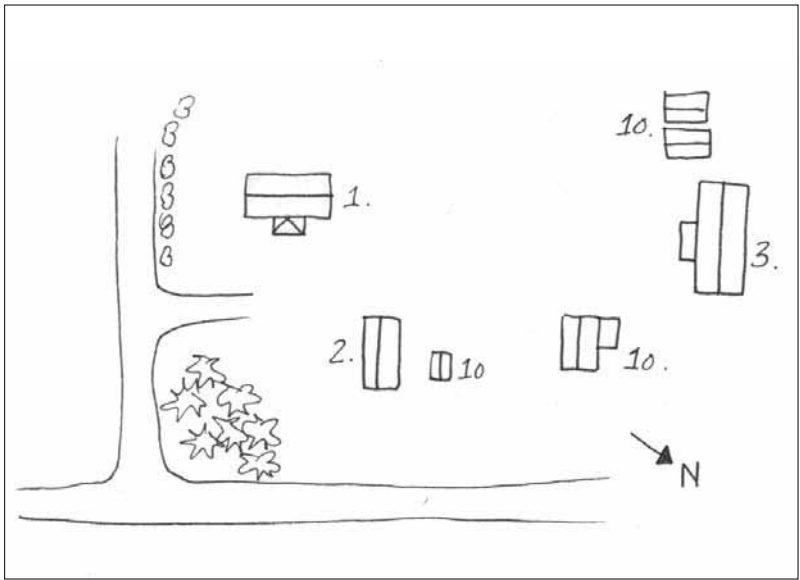
Det nuvarande bostadshuset är flyttat från Bergs by omkring 1800 och stommen sägs vara från 1600-talet. Byggnaden är målad i den typiska Torsåkersfärgsättningen, dvs vitt, grönt och rött. I vinkel till denna byggnad finns ytterligare ett bostadshus, uppfört under 1920-30-talet i tidstypisk egnahemsstil. Detta hus är uppfört på platsen där den tidigare bagarstugan fanns. Trädgårdens karaktär är välbevarad med äldre fruktträd och rundel. Gården är belägen ett stycke in från vägen och en björkallé kantar den långa infarten.

Den F-formade ekonomibyggnaden är belägen ett stycke sydväst om bostadshuset. På gården finns även en källarbod.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Naturstens-/gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit slät stående fasspontpanel, gröna snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Röda fönster, 2 bågar-1 ruta, 1 båge-1 ruta.	Delvis sentida utformning.
Dörrar	Grågrön dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar i tegel.	Sentida takmaterial, sentida murade skorstenar.
Övrigt	Öppen veranda i en våning på framsidan, tillbyggnad med ovanliggande balkong på den södra gaveln.	Balkongen mot söder sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel och veranda har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt plåtmaterial som falsad plåt. Detsamma gäller fönstren vid framtida arbeten. De kan återställas i en tidigare utformning med hjälp från äldre fotografier.
- Egnahemsvillan har en mycket välbevarad helhet där samtliga detaljer är viktiga för att bibehålla det kulturhistoriska värdet.
- Äldre planteringar och allén förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, murade partier, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Berg 5:9 Erikas

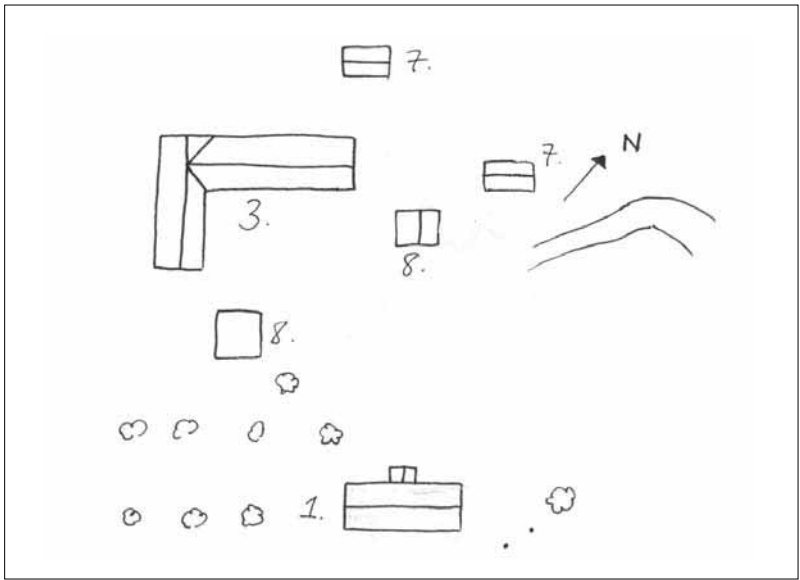
Gård med huvudbyggnad uppförd 1890. Bostadshuset i 1½ våning har många originaldelar kvar, som t.ex. det svarta falsade plåttaket. I vinkel med bostadshuset ligger bryggstugan, idag ombyggd till bostadshus.

Ett stycke nordväst om bostadshusen ligger ekonomibyggnaderna med bl.a. en stor ladugård och stall.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspontpanel med gröna snickerier.	Tidstypisk och lokal färgsättning. Tidstypiska material.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, varierad spröjsindelning på glasverandan.	Tidstypiskt utförande.
Dörrar	Grön dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr.
Tak	Svart falsad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Tidstypiskt och sannolikt ursprungligt takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning på framsidan.	Sannolikt ursprunglig.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, listverk, fönster, dörrar, glasveranda, takmaterial samt skorstenar har en stor del i byggnadens värde.

Berg 6:8 Olas

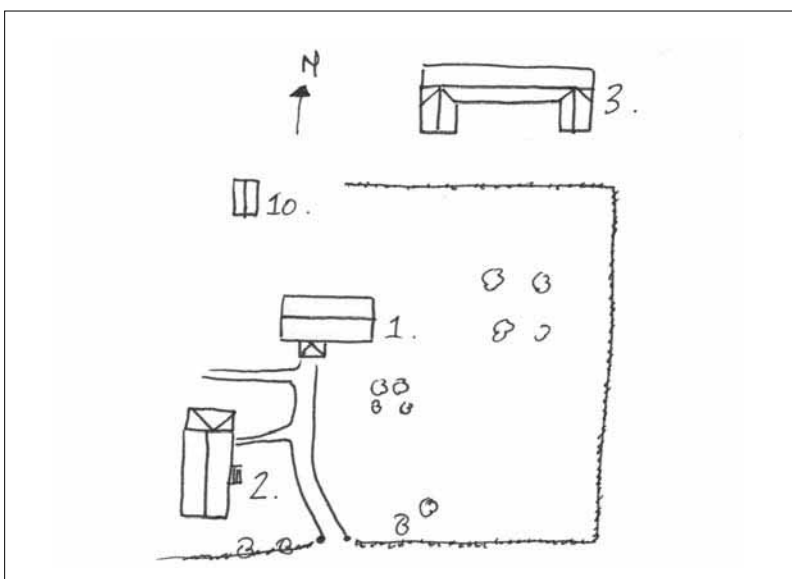
Bergsmansgård med bostadshus och en mängd bevarade ekonomibyggnader. Gården är belägen tätt inpå byvägen som leder genom Berg och öppna åkermarker finns mot väster och söder. En del byggnader på gården är numer avstyckade från fastigheten.

Den L-formade ladugårdsbyggnaden är belägen sydväst om huvudbyggnaden och avskärmar gården från åkermarkerna.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Naturstensgrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel med vita snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Blågrå dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr.
Tak	Enkupigt lertegel, två murade skorstenar.	Traditionellt takmaterial, sentida murade skorstenar.
Övrigt	Veranda mot gården.	Sentida veranda.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörr och lertegel har en stor del i byggnadens värde.
- Byggnadens värde skulle ytterligare framhävas om man vid framtida ommurning av skorstenarna återställde dessa med utkragat krön. Detsamma gäller verandapartiet, där äldre fotografier kan fungera som förlagor vid ett återställande.
- Äldre fruktträd finns söder och väster om huvudbyggnaden och dessa förstärker fastighetens kulturhistoriska värde.
- Den L-formade ladugården är betydelsefull för helheten.

Berg 16:1

Mycket välhållen gård med bostadshus och bryggstuga uppförda i vinkel till varandra. Delar av grusgångar finns bevarade liksom äldre träd och berså.

Ett femtiotal meter nordöst om dessa byggnader ligger den U-formade ladugården som är uppförd 1915.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul stående pärlpontpanel med vitt listverk.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar- 3 rutor, 1 båge-2 rutor, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypiska dörrar.
Tak	Enkupigt lertegel, en murad skorsten i tegel, glasverandan har falsat plåttak.	Traditionella takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot gården.	Sannolikt tillkommen vid sekelskiftet 1800-1900.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörr, glasveranda och lertegeltak har en stor del i byggnadens värde.
- I trädgården finns äldre fruktträd och grusgångar som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Bryggstugan är mycket välbevarad vad gäller panel, fönster, dörrar och takmaterial, något som påverkar gårdens miljöskapande värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har en pedagogisk placering, väl avskild från mangården. Dess värdebärare utgörs av panel, murade partier, fönster, portar och äldre plåttak.

Berg 17:1 Nirses

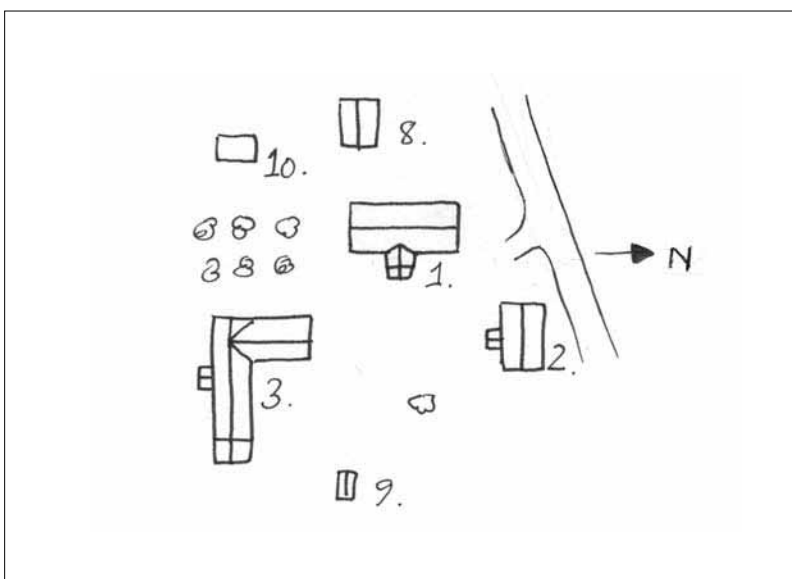
Gård med de flesta av de äldre byggnaderna bevarade. Bostadshuset och bryggstugan är byggda i vinkel och gårdsplanen inramas ytterligare av stallet och den långa timrade längan norr om bostadshuset. Trädgårdsstrukturen är välbevarad med planteringar, häckar och äldre fruktträd.

Förutom stall, ladugård och bryggstuga finns även lekstuga, lada, härbre och källare på fastigheten. Samtliga byggnader, utom den timrade längan, har tak belagda med tvåkupigt lertegel.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul stående fasspontpanel avdelat med vita listverk och snickerier.	Färgsättningen sannolikt tillkommen under början av 1900-talet.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar- 3 rutor, lunettfönster med varierad spröjsindelning på gavlarna.	Tidstypisk färgsättning och utformning.
Dörrar	Enkel trädörr med fönster.	Sannolikt 1950-60-tal.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar.	Tidstypiskt takmaterial.
Övrigt	Veranda mot gården med påbyggd balkong, utbyggnad på den norra gaveln.	Verandan sannolikt omgjord under mitten av 1900-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och takmaterial har en stor del i byggnadens värde.
- För att ytterligare framhäva huvudbyggnadens kulturhistoriska värde bör verandans tidigare utformning återställas, dvs balkongen tas bort och äldre dörrar återskapas.
- Trädgården med gångar och planteringar förstärker fastighetens kulturhistoriska värde.
- Fastighetens stora värde ligger i den stora mängden välbevarade byggnader, där värdebärarna utgörs av paneler, fönster, ålderdomliga portar och lertegel-tak.

Berg 21:1 och 8:2 Wingsgården

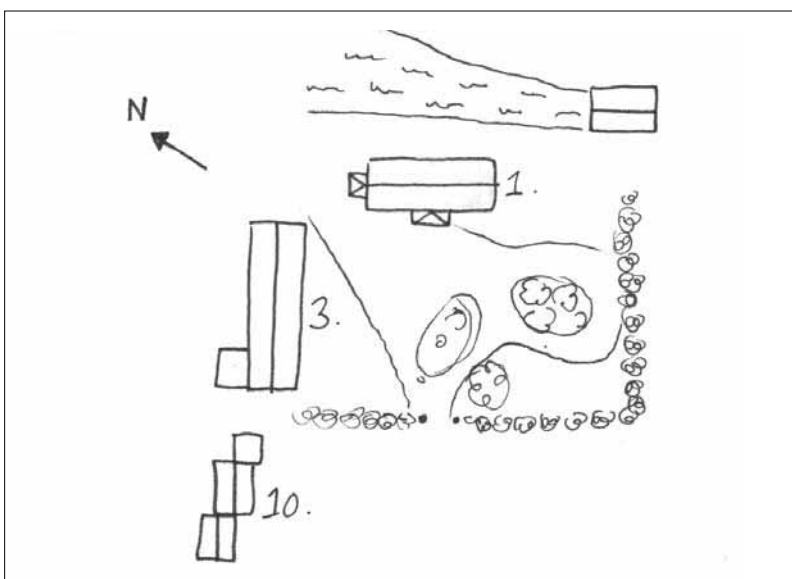
Gården är belägen tätt inpå byvägen som slingrar sig genom Berg. Bostadshuset är uppfört i vinkel med bryggstugan och ladugården ligger mittemot bryggstugan vilket gör att gården är trebyggd. Byggnaderna är sannolikt uppförda under andra halvan av 1800-talet. Både bostadshuset och ekonomibyggnaden har sentida verandapartier. Ett nytt garage var under uppförande vid besöket.

Ekonomibyggnaderna är belägna i en kraftig sluttning mot söder där sedan de öppna åkermarkerna breder ut sig.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Rödfärgad locklistpanel med vita snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar- 3 rutor, 2 bågar- 2 rutor, lunettfönster, överljus.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vita dubbeldörrar med spegelindelning.	Tidstypiska dörrar.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två plåtinklädda skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Fronton in mot gård med vidbyggd veranda.	Verandan är sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets locklistpanel har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt lertegeltak.
- I trädgården finns äldre fruktträd och ett vårdträd som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ett stort värde ligger i den kringbyggda gården.
- Ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och takmaterial har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Bergvreten 1:4

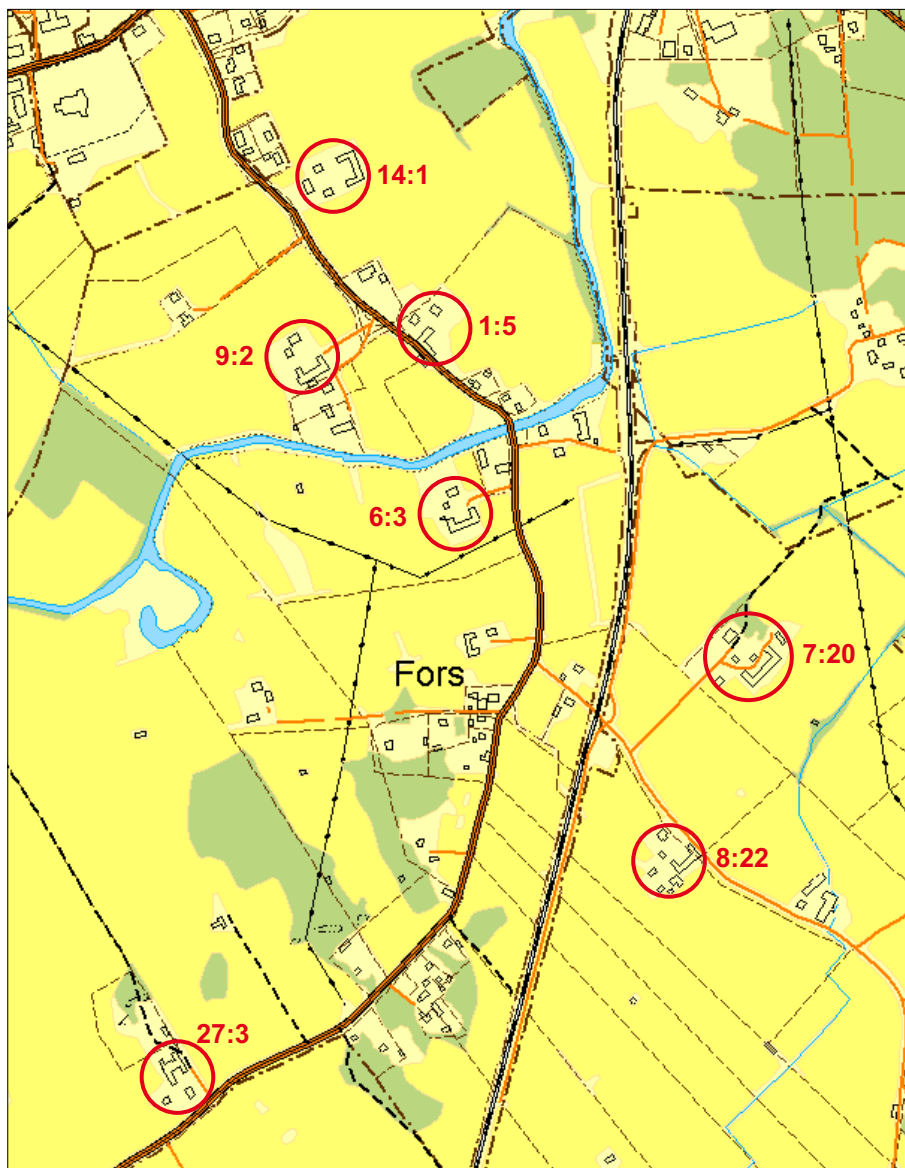
Huvudbyggnaden är sannolikt en bergsmansgård, med delar från 1750-60-talen. Byggnaden har den typiska Torsåkersfärgsättningen, dvs vitt, grönt och rött. Den intilliggande Bergs kvarn är uppförd 1871. Bakom huvudbyggnaden ligger dammen. Trädgården är mycket välbevarad med grusgångar och planteringar.

I vinkel till bostadshuset ligger en lång ekonomibyggnad som ursprungligen var ännu längre. När den är uppförd är oklart, men sannolikt rör det sig om sent 1800-tal. Ytterligare tre byggnader finns på fastigheten, dessa har karaktär av 1900-talets första hälft.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Sentida utformning av grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspontpanel med gröna snickerier.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Röda fönster, 2 bågar-3 rutor, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Traditionella fönster.
Dörrar	Vit, grön och röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dörr.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar, falsat plåttak över veranda och sidoutbyggnad.	Traditionellt takmaterial, sentida murade skorstenar.
Övrigt	Glasveranda i en våning vid entrépartiet, utbyggnad på den norra gaveln.	Sannolikt tillkommet vid sekelskiftet 1900.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, glasveranda, lertegel och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Bostadshusets kulörer kan med fördel användas som förlaga som typisk Torsåkersfärgsättning.
- Trädgården med välunderhållna gångar och planteringar förstärker gårdens kulturhistoriska värden. Dammen har ett miljöskapande värde.
- Ladugårdslängan i vinkel till bostadshuset bildar en viktig helhet för gården.

FORS

Fors ingår i riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd. Byn är långsträckt och belägen direkt söder om Torsåkers tätort. Bebyggelsen inom området består till stor del av stora jordbruksfastigheter med välbevarade ekonomibyggnader. Fastigheterna är placerade på var sida om vägen, där vissa gårdar är indragna en bit på åkermarken. Infarterna kantas inte sällan av alléer, vilket ger området dess karaktär. Bostadshusen är till stor del uppförda under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Husen pryds i många fall av frontespiser på båda långsidorna. Ekonomibyggnaderna är i flera fall u-formade och belägna mittemot bostadshuset.

Inventerade fastigheter

Fors 1:5 Jöns-Ers

Fors 6:3 Bäckebo

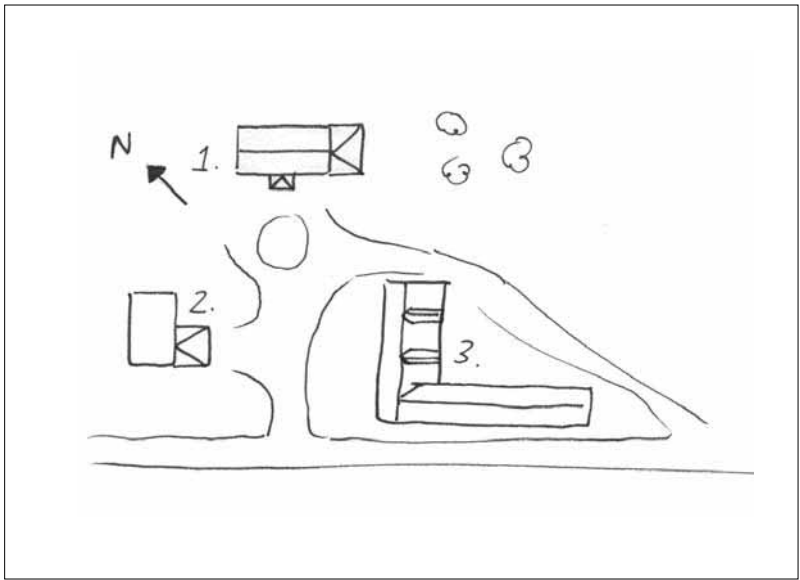
Fors 7:20

Fors 8:22

Fors 9:2 Soltorp

Fors 14:1 Fjärsmans

Fors 27:3 Jan-Olovas

Fors 1:5 Jöns-Ers

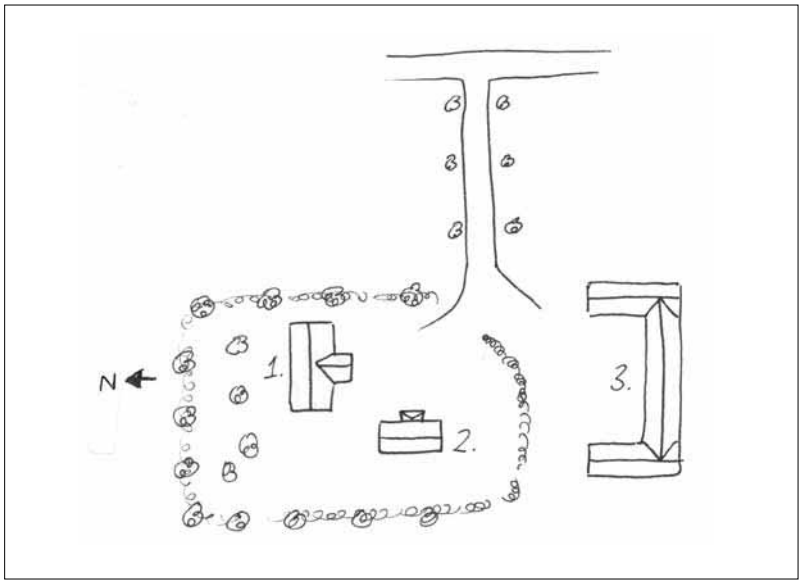
Jöns-Ers är belägen invid vägen och består av ett bostadshus placerat i vinkel med den gamla bryggstugan. Huvudbyggnaden har en mycket påkostad panel med detaljer som pilastrar med kannelyrer samt mönstersågat avslut under takfoten. En del av den äldre trädgården finns bevarad bakom huvudbyggnaden. Bryggstugan är moderniserad till bostad och försedd med en modern altan.

Den L-formade ekonomibyggnaden är belägen tätt intill byvägen.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Grund av natursten/gjuten/putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit profilerad locklistpanel avdelad med ljusgröna pilastrar med kannelyrer. En bågformad list avslutar panelen under takfoten.	Påkostad utformning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-8 rutor.	Tidstypisk utformning, karaktärsskapande vindsfönster.
Dörrar	Gul dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk dubbeldörr.
Tak	Rött plegeltak, två murade skorstenar i tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot söder.	Tidstypiskt utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, pilastrar, veranda, fönster och dörr har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte bör man återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- I trädgården finns en del äldre fruktträd vilka förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den L-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och takkupor och takmaterial har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Fors 6:3 Bäckebo

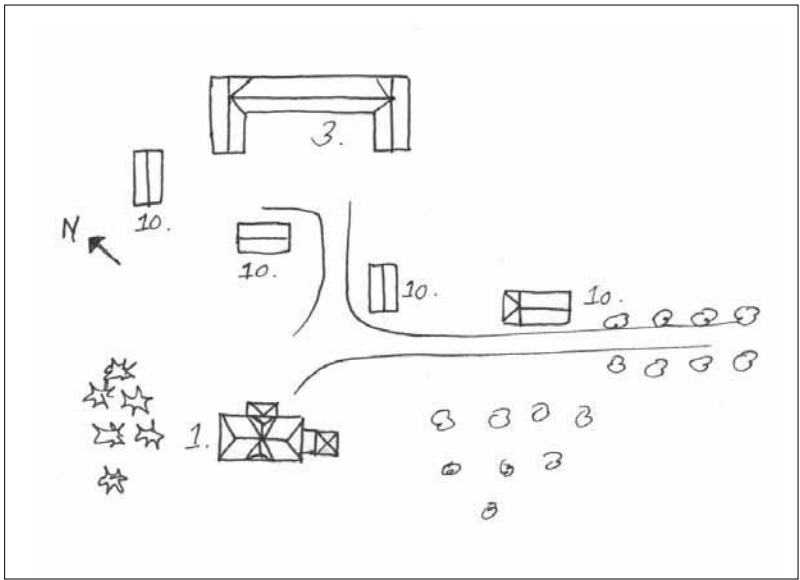
Gården är belägen ett stycke in på åkermarken och är därigenom synlig från flera håll. Bostadshuset är uppfört under slutet av 1800-talet. I vinkel till detta ligger bryggstugan i samma stil. Äldre trädgårdsstruktur är synlig genom grusgångar och en allé leder in till gården från vägen.

Den U-formade ekonomibyggnaden är belägen mittemot bostadshuset, på precis samma vis som på Fors 9:2.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående locklist/fasspontpanel, blå snickerier.	Sentida färgsättning på snickerier.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, varierande spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vit panelklädd enkeldörr.	Modern.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespis mot gård, glasveranda i två våningar mot gård.	Tidstypiskt utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och verandan har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida dörrbyte kan ett tidigare utseende med fördel återskapas. Vid framtida takbyte bör man återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt, alternativt lertegel. Vid framtida ommålning bör en traditionell färgsättning väljas.
- I trädgården finns äldre fruktträd, gångar, rundlar och planteringar som förstärker gårdens kulturhistoriska värde. Allén som leder in till gården har ett miljöskapande värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Fors 7:20

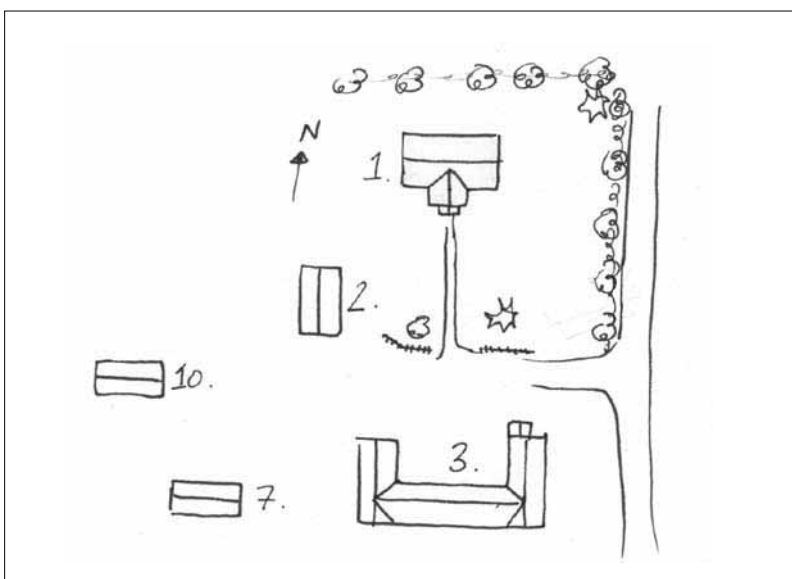
Gården är belägen på den östra sidan om järnvägen. Bostadshuset är sannolikt uppfört under 1910–20-talet och har den för tiden typiska stilen med valmade gavelspetsar. En mängd äldre byggnader finns på gården, som drängstuga, bryggghus och lador/uthus. En lång allé leder in till gården.

Ladugården, som är U-formad, utgör ett mycket representativt exempel på Torsåkers ekonomibyggnader.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående och liggande fasspontpanel avdelad med gröna listverk.	Tidstypisk utformning och lokal färgsättning.
Fönster	Röda korspostfönster, 1 båge-1 ruta, 2 bågar-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vit enkeldörr med fönster, träfärgad listklädd dörr.	Modern, 1950-tal.
Tak	Röd trapetskorrukerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda i en våning mot öster. Tillbyggnad på den södra gaveln, köksentré på samma gavel.	Verandan är tidstypisk, tillbyggnaden är modern, oklart om köksentrén är ursprunglig.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets panel, fönster, veranda och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- I trädgården finns äldre fruktträd och trädplanteringar i tomtgräns vilka förstärker gårdens kulturhistoriska värde, liksom den allé som leder in till gården.
- Flera små byggnader på gården berättar om hur gården tidigare brukats.
- Ekonomibyggnaden är synlig från flera håll och har därigenom ett miljöskapande värde. Bevarandevärda detaljer på ekonomibyggnaden är panel, fönster och lertegeltak.

Fors 8:22

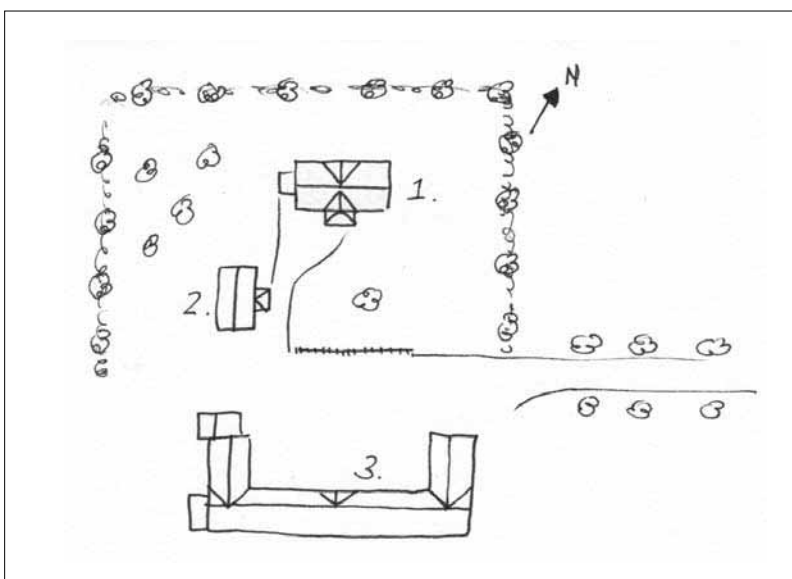
Bostadshuset är ligger i vinkel till bryggstugan och bakom denna finns ytterligare ett hus. Gården är belägen på den östra sidan om järnvägen. Bostadshuset har nyligen genomgått en omfattande yttre renovering.

Den U-formade ladugården är belägen mittemot bostadshuset. Dess nuvarande utformning är tillkommen efter att flera av de tidiga delarna byggts samman.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Stående och liggande vit sågad panel avdelad med blå listverk.	Sentida panel, otraditionell färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 3 bågar- 3 rutor, spetsformade.	Sannolikt sentida utformning.
Dörrar	Blå dubbeldörr med spegelindelning, träfärgad dörr med fönster.	Moderna.
Tak	Svart plegelplåt, två murade skorstenar i tegel	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i två våningar på byggnadens framsidan, frontespiser på långsidorna. Tillbyggd altan på den södra gaveln.	Frontespiser med tidstypiskt utförande, oklart om glasverandans utformning varit en annan tidigare. Altan sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Vid en framtida ommålning av bostadshuset bör man välja en mer traditionell och lokalt anknyten färgsättning.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- Bryggstugan och det andra bostadshuset har bevarandevärda byggnadsdetaljer i bl.a. panel och fönster och byggnaderna är mycket viktiga för upplevelsen av gårdsbilden.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och lertegeltak har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Fors 9:2 Soltorp

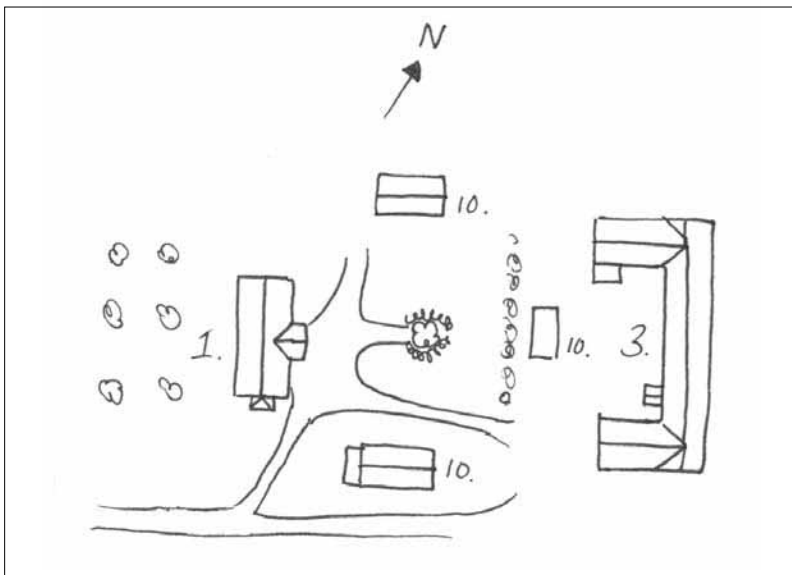
Gården är belägen vid den ursprungliga bykärnan. Bostadshuset och bryggstugan är placerade i vinkel till varandra. Bostadshuset är uppfört 1887, bryggshuset är äldre än så. Gården ligger en bit in på åkermarkerna och en lång allé leder upp till gården. Trädgården är välbevarad med flera äldre fruktträd och planteringar.

Den U-formade ekonomibyggnaden är belägen mitt emot bostadshuset, med uppfartsvägen som avskiljande del.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspont avdelad med ljusgröna listverk.	Lokal färgsättning, sentida sågad panel.
Fönster	Ljusgröna korspostfönster, 1 båge-1 ruta, åttakantiga småspröjsade, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Ljusgrön dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del, vit enkel spegeldörr på gaveln.	Tidstypisk dubbeldörr, sentida enkeldörr.
Tak	Grått trapetskorrugerat plåttak, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, glasveranda i en våning på framsidan, köksingång på den västra gaveln.	Tidstypiskt utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som verandan, fönster, tidiga dörrar och snickerier har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida panelbyte kan man med fördel återgå till hyvlad panel. Vid ett framtida byte av takmaterial bör man återgå till traditionell falsad skivplåt.
- I trädgården finns äldre fruktträd, spår av gångar och en lång allé leder upp till gården. Dessa detaljer förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och ramp har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Fors 14:1 Fjärsmans

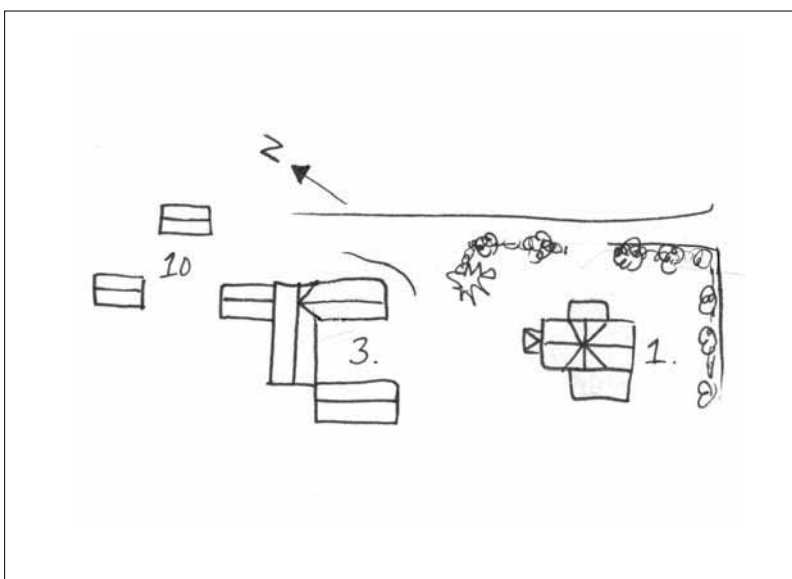
Fjärsmans har ett högt synligt läge efter byvägen. Huvudbyggnaden, som är uppförd under 1870-talet, flankeras av två flyglar, uppförda 1910. Ursprungligen bodde här en riksdagsman. Gården är belägen i en sluttning och nedanför bostadshuset finns äldre fruktträd bevarade, på gårdsplanen finns gångar och en berså med ett vårdträd.

Den U-formade ekonomibyggnaden, uppförd 1906, är belägen högst upp på höjden, väl synlig från flera håll och med den typiska Torsåkersutformningen.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspont, avdelad med vita snickerier.	Ursprunglig färgsättning är oklar.
Fönster	Blågrå träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, 1 båge-1 ruta, korspost, oregelbunden spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd/beige dubbeldörr med spegelindelning, röd/beige enkeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Sentida dörrar.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två putsade skorstenar, kraftigt profilerad takfot.	Sentida takmaterial, tidstypiskt utförande på takfot.
Övrigt	Frontespis mot trädgård, kraftig fronton, glasveranda i två våningar mot gårdssidan, köksentré på den södra gaveln.	Oklart när glasverandan är tillkommen.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel och fönster har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte bör övervägas en återgång till traditionellt falsat plåttak.
- Flyglarna markerar gårdens tidigare ställning som högre ståndsmiljö.
I trädgården finns äldre fruktträd, berså samt spår av gångar, vilket förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har ett stort miljöskapande värde då den är väl synlig från flera håll. Dess värdebärare utgörs av panel, fönster, portar och lertegeltak har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Fors 27:3 Jan-Olovas

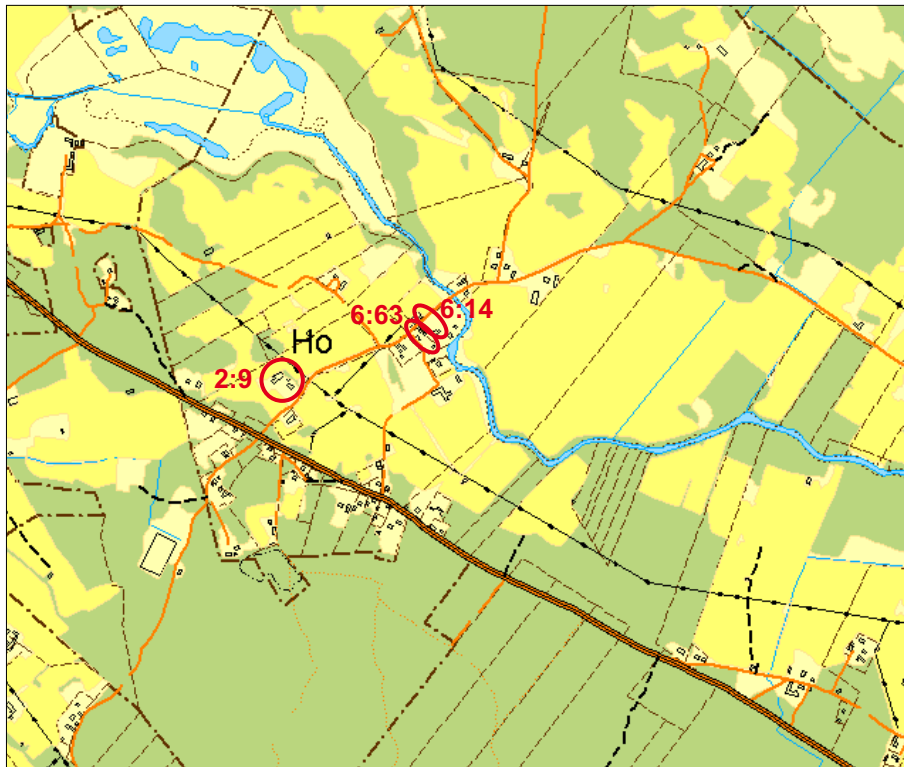
Gården är belägen precis öster om ett gammalt kalkbrott. Bostadshuset är uppfört under början av 1900-talet i tidstypiskt stil med höga branta takfall. Det är tillbyggt under modern tid. En kort allé leder upp till gården.

Ekonomibyggnaden är U-formad med en bakre vinkel. Dess nuvarande utseende fick den i början på 1900-talet då flera av de äldre ekonomibyggnaderna byggdes ihop.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Slaggstensgrund, okänd vägg- och takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul stående och liggande fasspontpanel avdelad med grönt listverk.	Blandad sågad och hyvlad panel.
Fönster	Röda korspostfönster, 2 bågar-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Omålad dubbel dörr med spegelindelning med fönster i dess övre del. Röd enkel dörr med fönster.	Äldre dörr med borttagen färg, modern dörr.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, på framsidan en veranda i en våning med ovanliggande balkong, på den norra gaveln en köksentré. Altan mot söder.	Balkong sannolikt tillkommen under mitten av 1900-talet. Altanen är modern.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets panelutformning är karaktäristisk för tiden vid början av 1900-talet.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Gården inramas av formklippta träd vilket bidrar till det miljöskapande värdet.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har värdebärare i panel, fönster, portar och takmaterial av pannplåt och tegel.

HO

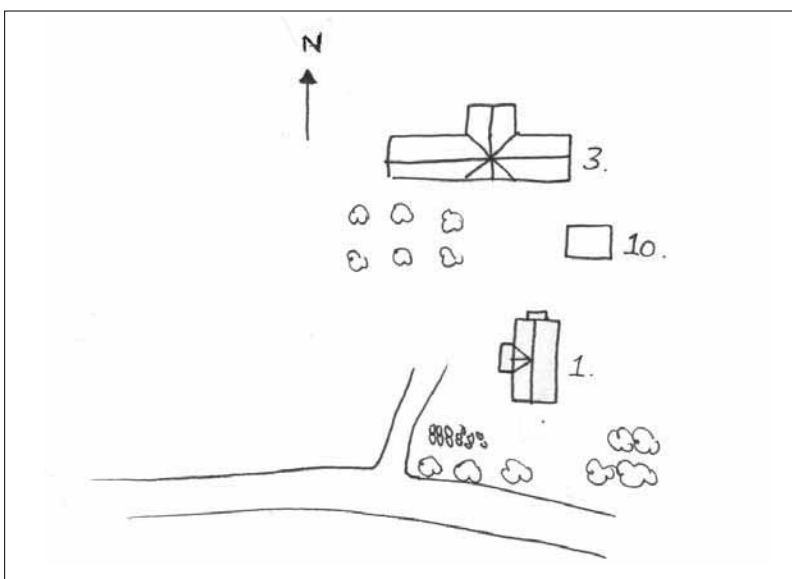
Ho by består av en mycket tät bykärna med den oskiftade byns karaktär. Här finns bostadshus tillkomna under andra halvan av 1800-talet, men även modern bebyggelse tillkommen under slutet av 1900-talet. Ekonomibyggnaderna är välbevarade och placerade tätt inpå byvägen som slingrar sig rakt igenom byn. Bostadshuset på fastigheten Ho 6:63, är uppförd under 1850-talet och med bostadshuset på Åsmundshyttan 6:5, Matsas som förebild. Bebyggelsen omgärdas av öppna odlingsmarker och genom byn flyter Hoån.

Inventerade fastigheter

Ho 2:9 Lars-Anders

Ho 6:14

Ho 6:63 Nordströms

Ho 2:9 Lars-Anders

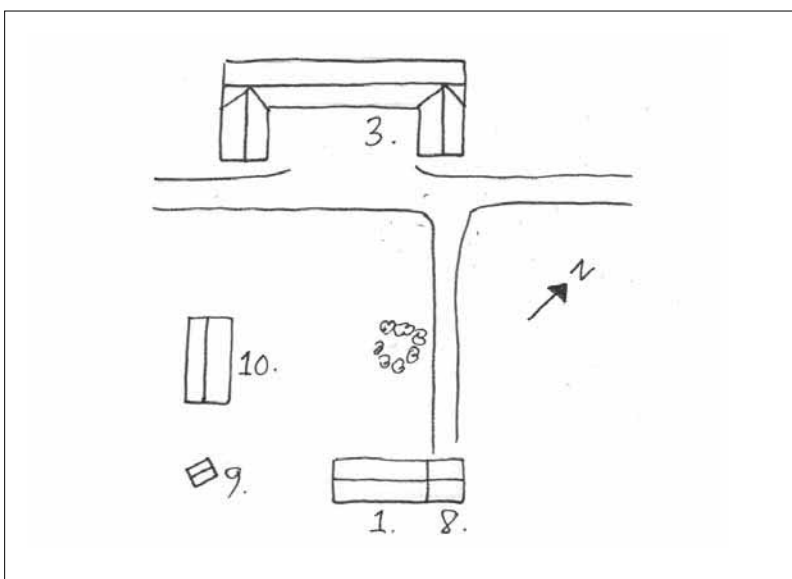
Bostadshuset på Lars-Anders är uppfört 1901 i tidstypisk panelstil med frontespiser på långsidorna. Huset är flyttat till platsen och hade ursprungligen rödfärgade timmerfasader. Gården har ett vackert läge på en höjd med utsikt ner mot Ho bykärna och de öppna åkermarkerna.

Ekonomibyggnaden är samtida med huset men ytterligare påbyggd under 1940-50-talet. På gården finns även ett mindre uthus med dass.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående fasspontpanel.	Tidstypiskt material.
Fönster	Röda/omålade fönster med korspost, 1 båge-2 rutor, 1 båge-8 rutor, 1 båge-3 rutor.	En del fönster är sentida.
Dörrar	Enkel trädörr med fönster, spegeldörr med fönster vid balkong.	Sentida.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial, ursprungliga skorstenar.
Övrigt	Frontespis och balkong på framsidan.	Tidstypisk form.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och murade skorstenar ger huset dess karaktär.
- Vid ett framtida takbyte bör den trapetskorrugerade plåten bytas mot ett takmaterial som harmonierar med byggnadens karaktär, förslagsvis falsad skivplåt. Detsamma gäller den sentida dörren som bör bytas mot en mer tidsenlig.
- Trädgården bär spår efter gångar och rundlar vilka kan återskapas med hjälp från äldre fotografier.
- Befintliga fruktträd och stenmurar runt gården förstärker fastighetens kulturhistoriska värde.
- Ekonomibyggnaden har en mycket viktig del i gårdens karaktär. Den var vid besöket dock i behov av underhåll, vilket är planerat att genomföras under de närmaste åren. Bevarandevärda detaljer är slaggstensgrunden, portar och fönster.

Ho 6:14

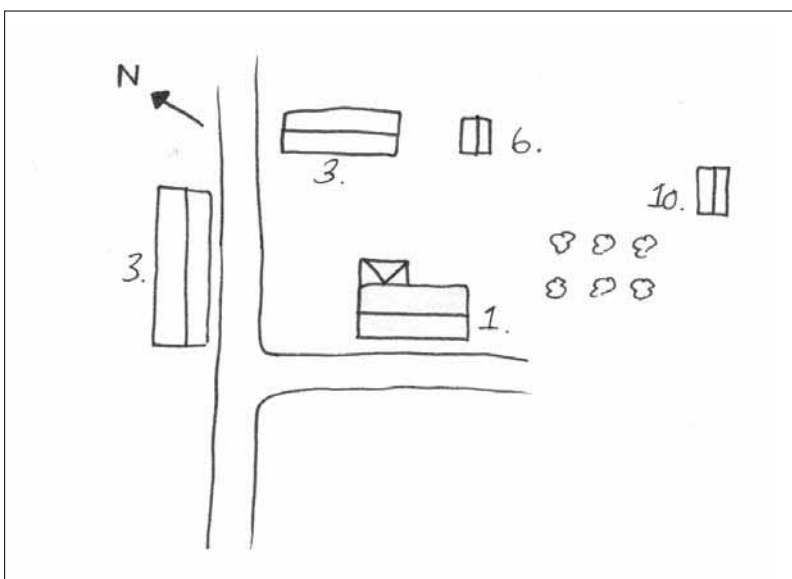
Fastighet där det ursprungliga bostadshuset, en bergsmansgård i samma stil som intilliggande Nordströms huvudbyggnad (Ho 6:63), revs under slutet av 1960-talet. Bostadshuset var med andra ord uppfört med huvudbyggnaden på Matsas (Åsmundshyttan 6:5) som förebild. Det nuvarande bostadshuset uppfördes därefter i typisk 1970-talsvillastil med vidbyggt garage. I vinkel till bostadshuset finns ett mindre uthus i 1940-talskaraktär. Trädgården är anlagd vid samma tid som bostadshuset. På gården finns en lekstuga, ev. uppförd på 1940-talet.

På andra sidan byvägen ligger den gamla U-formade ekonomibyggnaden, vilken har en mycket stor del i byns karaktär.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, regelstomme/tegel, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypiskt konstruktion.
Fasadmaterial	Rött tegel.	Tidstypiskt material.
Fönster	Vita fönster, 2 bågar-1 ruta, 1 båge-1 ruta.	Tidstypiska fönster.
Dörrar	Enkel trädörr.	Tidstypisk.
Tak	Svart betongtegel, en plåtinklädd skorsten.	Tidstypiskt takmaterial.
Övrigt	Vidbyggt garage på den östra gaveln.	Tidstypisk utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshuset har i detta sammanhang inget större kulturhistoriskt värde. Om man i framtiden önskar uppföra ett bostadshus som harmonierar med omgivande miljö, bör man hämta förlagan från granngården Nordströms.
- Den äldre ekonomibyggnaden har en mycket stor del i byns karaktär, där den är placerad tätt inpå byvägen och invid ekonomibyggnaden tillhörande Nordströms (Ho 6:63). Bevarandevärda byggnadsdetaljer är panel, slaggstensdelar, fönster, portar och lertegeltak.

Ho 6:63 Nordströms

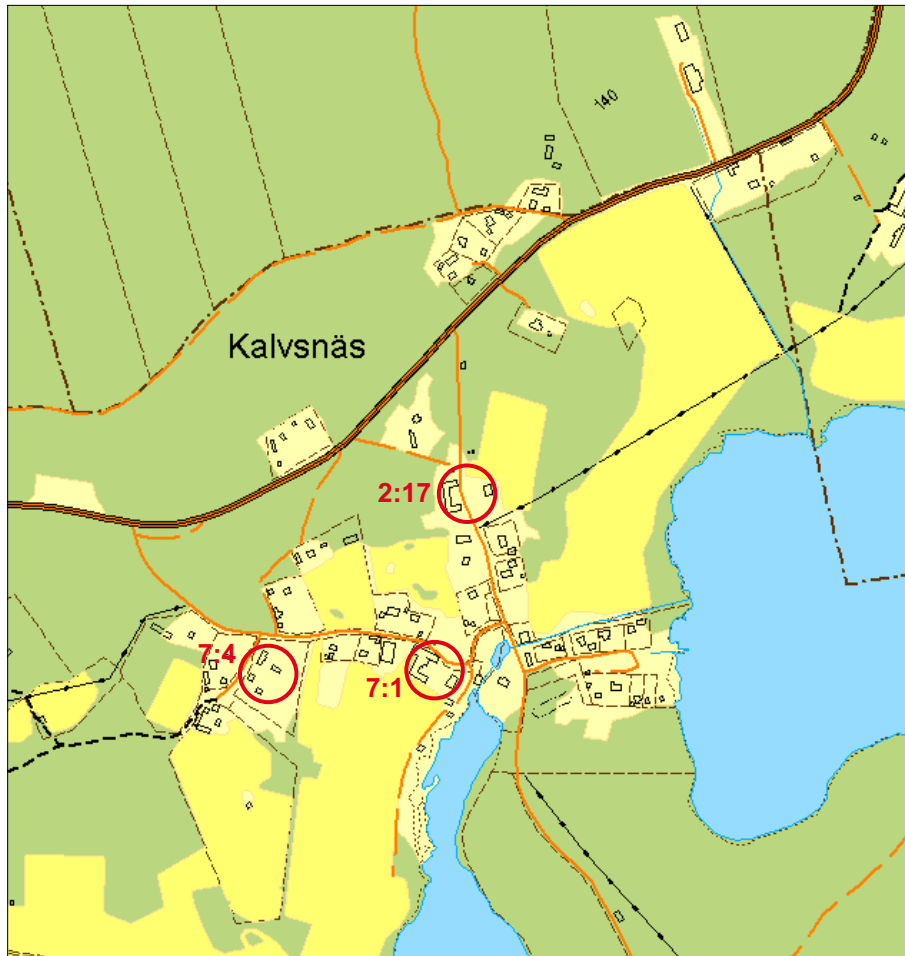
Bergsmansgård från 1851 i typisk Torsåkersstil, uppförd med bostadshuset på Matsas (Åsmundshyttan 6:5) som förebild. Detta bostadshus blev dock aldrig riktigt färdigställt och för närvarande sker arbeten i huset för att ställa ordning det som bostad, bl.a. har en tillbyggnad skett på dess norra sida. Gården är belägen på det ställe där den ursprungliga Ho by fanns. Enligt den muntliga traditionen brändes byn ner under slutet av 1700-talet. Bybrunnen finns på gården.

Mitt emot huvudbyggnaden finns en äldre timrad uthuslänga i en våning. Här finns även vedbod och jordkällare. På andra sidan byvägen ligger den senare ekonomibyggnaden, dock okänt när den är uppförd.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad/gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Delvis sentida grund, i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Rödfärgad stående fasspontpanel/locklistpanel avdelad med vitt listverk.	Tidstypisk färgsättning och material.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Ursprungliga och nyligen utbytta.
Dörrar	Blågrå dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del, samt enkel-dörr.	Tidstypisk/sentida från 1950-talet.
Tak	Tvåkupigt lertegel, en murad skorsten av tegel.	Tidstypiskt takmaterial.
Övrigt	Utbyggnad på den norra sidan.	Nyligen tillkommen, bra anpassad till befintlig byggnad.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, listverk och lertegel ger huset dess karaktär, de äldre fönstren har en stor del i byggnadens värde.
- Sydöst om gården, på en äng, finns en äldre fruktträdgård. Den är idag i princip igenväxt och bör lyftas fram.
- Samliga små ekonomibyggnader på gården är mycket viktiga för helheten.
- Den stora ekonomibyggnaden har en placering väl avskild från mangården genom den avskiljande byvägen. Dess värdebärare utgörs av putsade detaljer, panel, fönster och portar.

KALVSNÄS

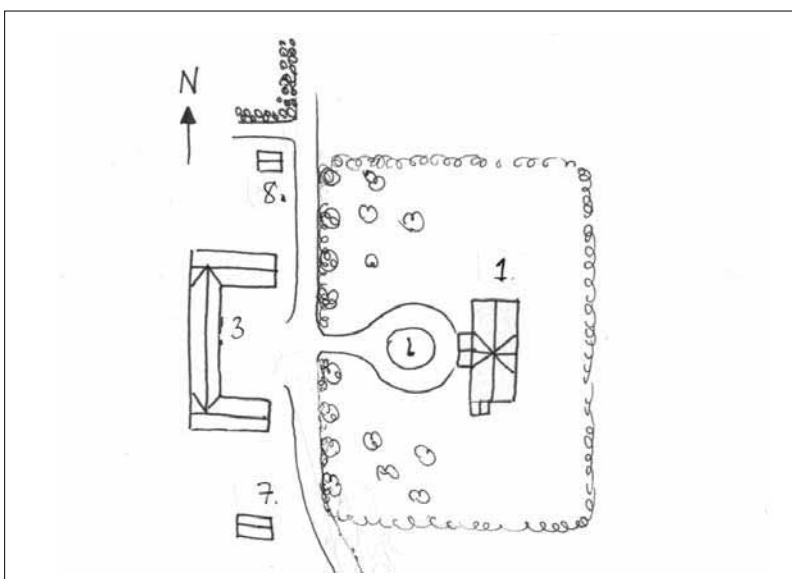
Kalvsnäs by är belägen i den västra delen av Torsåker, mellan sjöarna Dammsjön och Sälgsjön. Här har det funnits ett bergsmansbruk med hytta och hammare, där hyttan lades ner 1720 och hammaren 1863. Bebyggelsen ligger samlad efter den slingrande byvägen och gårdar och hagar inramas av enkla spjälstaket, gärdesgårdar och välbevarade stenmurar. Området präglas av den småskaliga torpbebyggelsen med faluröda bostadshus och ekonomibyggnader men här finns även de äldre anrika gårdarna Kalvsnäs 2:17, Jonasas och Kalvsnäs 7:1, Olas med ljust oljefärgsmålade fasader och u-formade ekonomibyggnader.

Inventerade fastigheter i Kalvsnäs

Kalvsnäs 2:17 Jonasas

Kalvsnäs 7:1 Olas

Kalvsnäs 7:4

Kalvsnäs 2:17 Jonasas

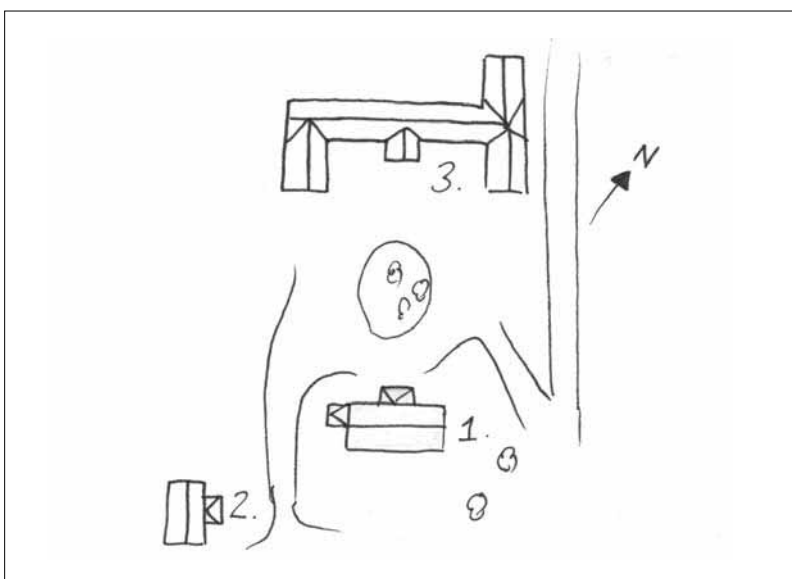
Jonasas är belägen invid Sälgsjöns västra strand. Bostadshuset är uppfört 1918, efter att det gamla flyttats till Sotarskär. Trädgården är mycket välbevarad med planteringar, grusgångar och rundel. Gården inramas av en häck med planterade formklippta lönnar. Till gården hör två torp, belägna söder och norr om ekonomibyggnaden.

Den U-formade ekonomibyggnaden, uppförd 1915, är belägen mittemot bostadshuset, men på andra sidan av bygatan.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspont avdelad med gröna listverk.	Tidstypisk färgsättning. Sågad panel.
Fönster	Röda korspostfönster, 1 båge-1 ruta, triangelformat fönster i frontespisen.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röda dubbeldörrar med spegelindelning med fönster i dess övre del, röd enkel spegeldörr.	Tidstypiska dubbeldörrar, modern dörr i sidoentrén.
Tak	Svart falsad skivplåt, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, veranda i två våningar på framsidan, köksingång på den södra gaveln.	Tidstypiskt utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som veranda, fönster, tidiga dörrar, takmaterial och skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida panelbyte kan man med fördel återgå till hyvlad panel.
- I trädgården finns äldre fruktträd, gångar och rundel som förstärker gårdens kulturhistoriska värde, liksom den stenmur som omgärdar det norra torpet.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och takmaterial har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Kalvsnäs 7:1 Olas

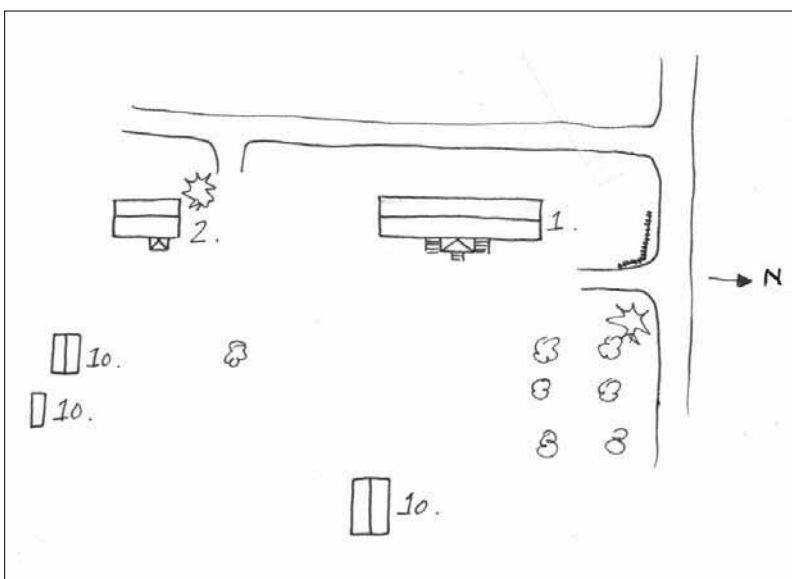
Olas är vackert belägen precis invid Dammsjöns norra strand. Byvägen som slingrar sig genom Kalvsnäs by, går tätt in på gården. Samtliga gårdar i Kalvsnäs är avyttrade från Olas. Bostadshuset är möjligen uppfört under 1880-talet, en gårdsmålning finns från 1884. Spår av den äldre trädgårdsstrukturen är bevarade genom planteringar och en mängd grusgångar, vilka ägarna inom de närmaste åren planerar att återställa.

Den U-formade ekonomibyggnaden, med en bakre vinkel, är mycket välbevarad med ett äldre tak i falsad skivplåt, vilket restaurerats under senare år.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad sten, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspont med vita snickerier.	Oklart om ursprunglig färgsättning.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, sexkantiga/lunett, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Höga gröna dubbeldörrar med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Samtida med veranda/tidstypiska.
Tak	Rött falsat plåttak, två plåtinklädda skorstenar, synliga profilerade taktassar.	Traditionellt takmaterial, sentida inklädnad av skorstenar.
Övrigt	Glasveranda i en våning in mot gård, köksentré på den västra gaveln. Stuprör med profilerade krön.	Tidstypiskt utformning, påkostade krön.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, veranda, stuprör med profilerade krön och takmaterial har stor del i byggnadens värde.
- Trädgården med spår av gångar, planeringar och lönnar vid tomtgränsen förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och påkostat falsat plåttak har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

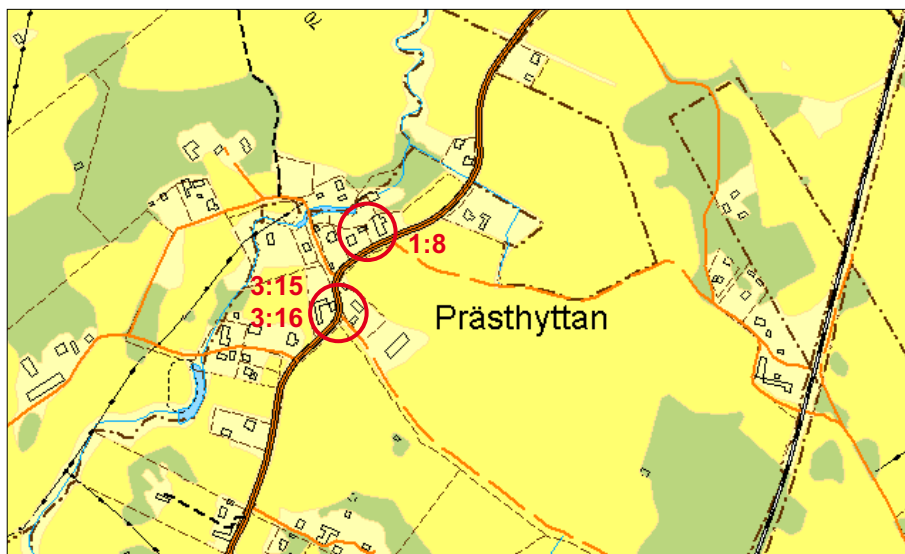
Kalvsnäs 7:4

Gård utan ekonomibyggnader, men med ett mycket nära samband med Olas (Kalvsnäs 7:1). Detta bostadshus har tidigare varit mangårdsbyggnad där och är flyttad till nuvarande plats då Olas bostadshus uppfördes på 1880-talet. Invid den mycket karaktäristiska smala byggnaden ligger ett torp, sannolikt uppfört under slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Här finns även mindre förrådsbyggnader samt ett större nybyggt garage/förråd. Gården har ett vackert läge i en sluttning och många av de gamla fruktträden finns bevarade. Ett glest spjälstaket inramar delar av trädgården.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Slaggsten/putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Liggande bred och lite smalare fasspont-panel, gröna snickerier.	Lokal färgsättning.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, spetsformade, varierad spröjsindeling i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vita panelklädda dubbeldörrar, vita enkeldörrar med fönster.	Tidstypiska dubbeldörrar, moderna enkeldörrar.
Tak	Svart pannplåt, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning med lövsågerier och profilerad takfot.	Sannolikt tillkommen då huset flyttades till platsen, karaktärsskapande.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, tidiga dörrar, verandan, färgsättning samt takmaterial har stor del i byggnadens värde.
- I trädgården finns äldre fruktträd samt det mycket karaktärsskapande staketet vilka förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Det rödfärgade torpet och gårdens små förrådsbyggnader är viktiga för helheten.

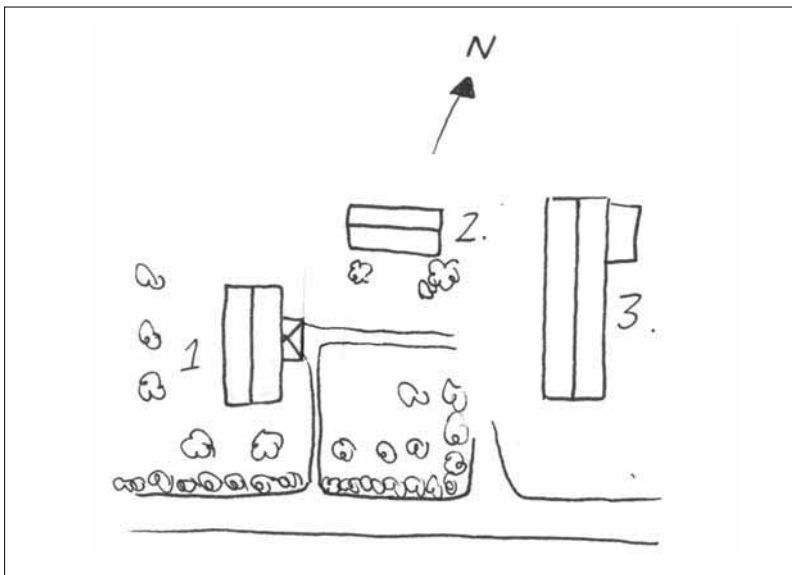
PRÄSTHYTTAN

Prästhyttan ingår i riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd. Byn har en tät bykärna, koncentrerad kring den gamla byskolan, numera privatbostad (Prästhyttan 3:15 och 3:16). Gårdarna är belägna på båda sidor av vägen och enstaka gårdar finns upp mot skogskanten mot öster. I området finns blandad äldre och yngre bebyggelse, där den äldre i flera fall har ljus oljefärgsmålade fasader och är uppförda i en 1½ våning.

Inventerade fastigheter

Prästhyttan 1:8

Prästhyttan 3:15 och 3:16 Erik-Jöns

Prästhyttan 1:8

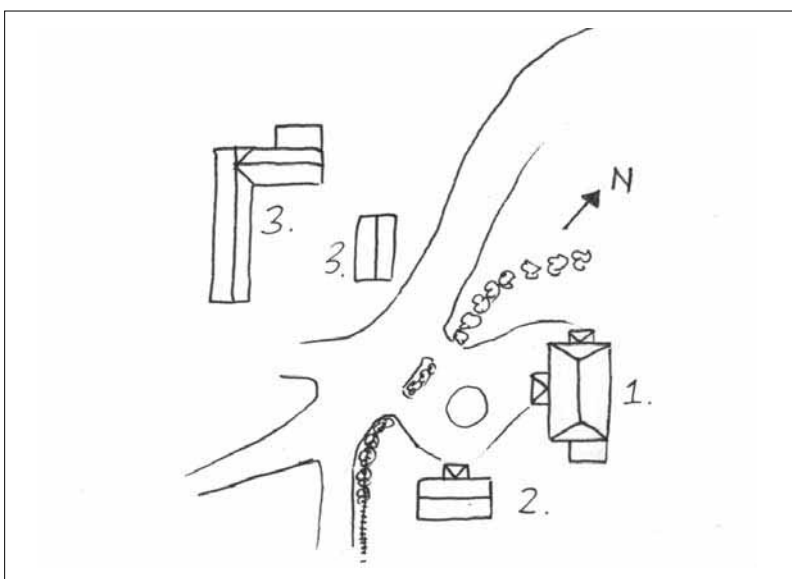
Gården är placerad tätt efter byvägen med ljust oljefärgsmålat bostadshus och rödfärgad bryggstuga i vinkel. Trädgårdsstrukturen är mycket välbevarad med äldre fruktträd, berså och omgärdande häck med planterade träd på jämna mellanrum.

Ekonomibyggnaden har en pedagogisk placering avskild från mangården.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspåntpanel, gulgröna snickerier.	Tidstypiska material.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd, grön och rosa dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr, antagligen sentida färgsättning.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, en murad skorsten av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot öster.	Sekelskifteskaraktär.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörr och glasveranda har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Bryggstugan är mycket välbevarad till detaljer som panel, fönster, dörrar och tak.
- I trädgården finns äldre fruktträd, spår av gångar och en omgärdande häck som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ekonomibyggnaden med värdebärare som hög synlig stengrund, panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Prästhyttan 3:15 och 3:16 Erik-Jöns

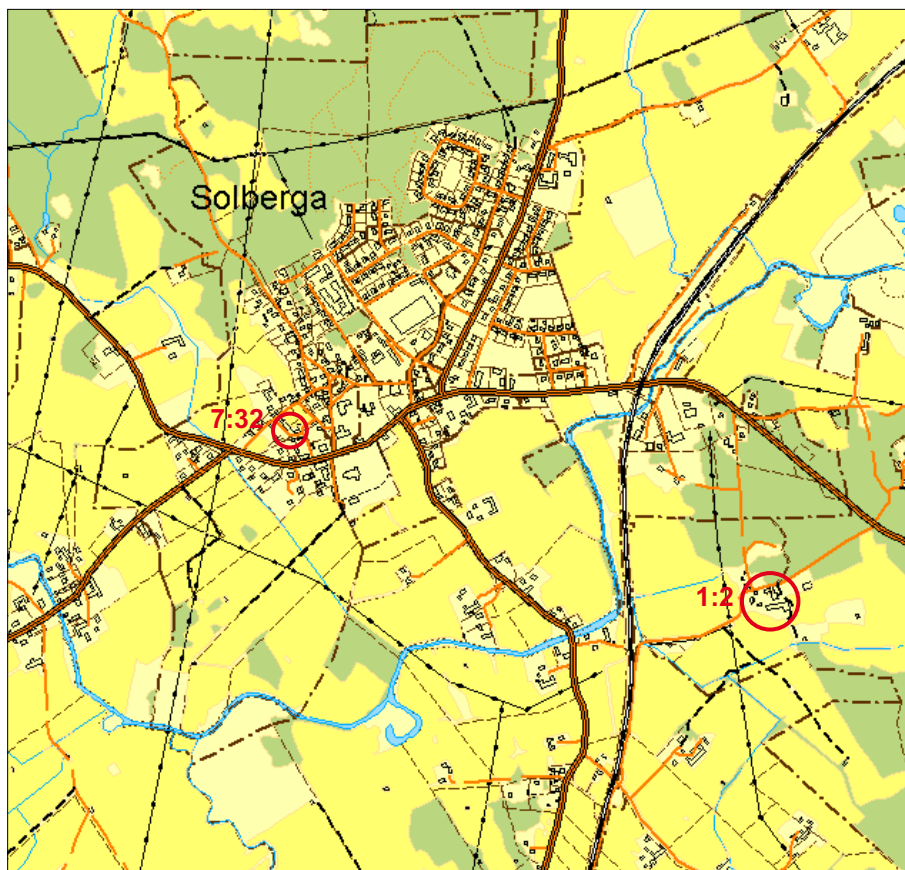
Huvudbyggnaden uppfördes ursprungligen som Torsåkers första skola, instiftad av Petré under 1820-talet. Huset har ett mycket exponerat läge invid byvägen, som just gör en sväng runt gården. Idag har byggnaden en klassicistisk utformning med sadeltak med brutna gavlar. En mindre bryggstuga är belägen i vinkel till bostadshuset. Grusgång med rundel finns bevarad framför de båda byggnaderna.

På andra sidan vägen ligger de gamla ekonomibyggnaderna. Ladugården är uppförd under 1780-talet, vilket dendrokronologisk undersökning visat, medan delar i den U-formade byggnaden kommer från 1760-talet.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad/tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspåntpanel, ljusgröna snickerier.	Tidstypiska material.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-1 ruta, beigerosa småspröjsade fönster.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd listklädd enkeldörr med fönster, röd slät dörr med fönster.	Ca 1950-tal och modern.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Köksentré på den norra gaveln, veranda i en våning mot väster, altan på den östra gaveln.	Veranda i klassicistisk stil, okänt när köksentrén är tillkommen, altanen är modern.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets panel, fönster och skorstenar har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Lillstugan är betydelsefull för upplevelsen av gården. Värdebärarna finns i panel, fönster, dörrar och lertegeltak.
- De nyligen upprustade ekonomibyggnaderna har stora miljöskapande värden samt bevaradevärda detaljer i panel, murade partier, fönster, portar och takmaterial.

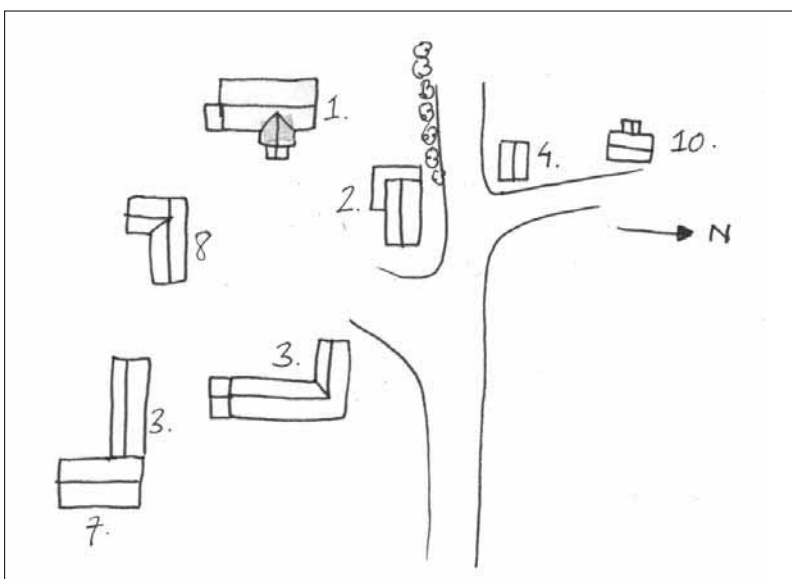
SOLBERGA

Solberga ligger inom riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd och ingår i Torsåkers tätort. Området omges mot väster, söder och öster av ett öppet odlingslandskap och tätorten har vuxit fram delvis på Solberga bys marker. Området är bland de mest utsplitrade byarna efter laga skiftet, där gårdarna har placerats långt ut från ursprungsplatsen. I Torsåkers centrum finns enstaka äldre gårdar, i de flesta fall saknas dock ekonomibyggnaderna. Undantag är Solberga 7:32, Reinholds, med en magnifik ladugårdsbyggnad med u-form. Fasadmaterialen varierar mellan trä och puts där en stor del av de panelklädda bostadshusen har den typiska Torsåkersfärgsättningen, dvs, ljus panel, gröna snickerier och röda fönsterbågar. Det är framförallt ekonomibyggnaderna som är rödfärgade. En stor del av bebyggelsen inom området är tillkommen under andra halvan och slutet på 1900-talet. I Solberga finns Torsåkers kyrka med sin nuvarande utformning från 1754.

Inventerade fastigheter

Solberga 1:2 Ol-Jans

Solberga 7:32 m.fl. Reinholds

Solberga 1:2 Ol-Jans

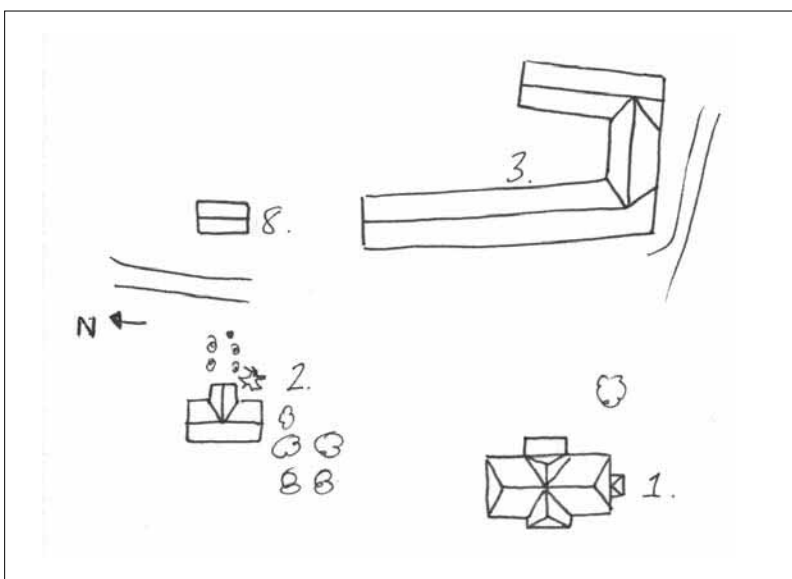
Ol-Jans är Solberga bys stamhemman och flyttat till platsen 1814. Den ursprungliga placeringen var invid Torsåkers kyrka. Gårdens härbre är samtida med huvudbyggnaden. Gården är en bergsmansgård där ägarna hade delar i Nyängsgruvan, Tjärnäsgruvan och gruvhål i Västerhästbo. Bryggstugan samt bostadshuset norr om härbret är uppförda under 1910-20-talet.

Ladugårdens äldsta delar är från 1860-talet och byggnaden är senare påbyggd med en lada. Under 1990-talet uppfördes garaget.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit locklistpanel, röda snickerier.	Tidstypiskt material.
Fönster	Blågrå träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-4 rutor, 1 båge-3 rutor.	Tidstypisk utformning, sentida färgsättning.
Dörrar	Enkla trädörrar med fönsterparti.	1970-80-tal.
Tak	Röd plegel, två murade skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Fronton med förtak mot öster, köksentré på den södra gaveln, altanutbyggnad mot väster.	Frontonen sannolikt tillkommen vid sekelskiftet, entrépartiet förändrat under senare delen av 1900-talet, liksom köksentré. Altanen modern.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets locklistpanel har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt lertegel-tak.
- På gården finns en mängd byggnader, såväl större som mindre och samtliga har en betydelsefull del i helhetsupplevelsen.

Solberga 7:32 m.fl. Reinholds

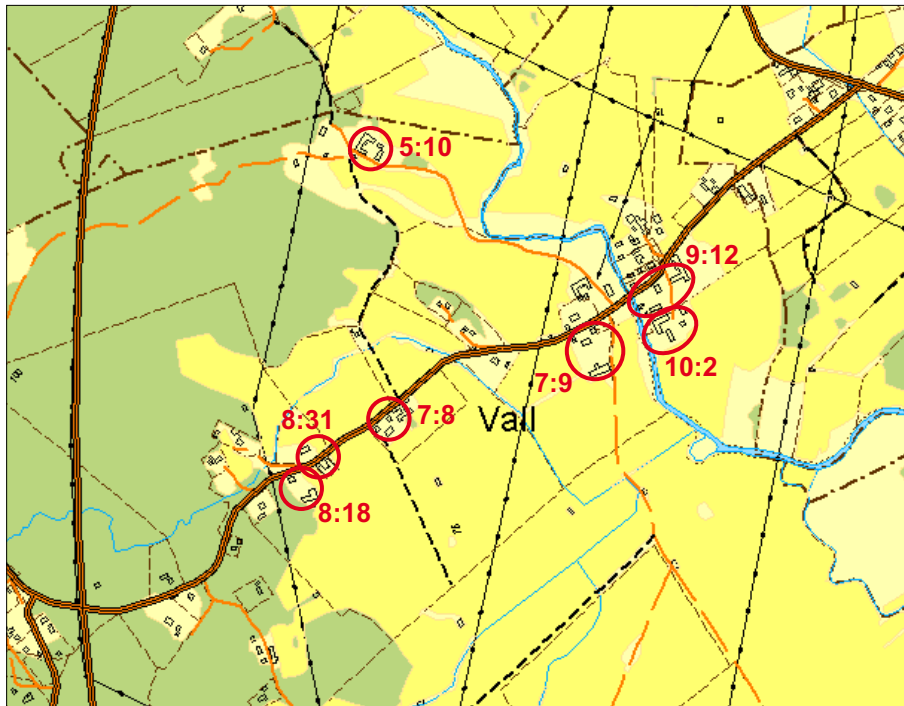
Gårdens huvudbyggnad är uppförd 1914 i tidstypisk nationalromantisk stil, med ett väl synligt läge vid västslutningen i de yttre delarna av Torsåkers tätort. Lillstugan är sannolikt äldre än bostadshuset. Bostadshuset uppfördes av en hästhandlare och på gården har det funnits en heltidsanställd trädgårdsmästare. Spår från den anlagda trädgården finns ännu bevarade genom gångar och planteringar.

Ladugården har en speciell U-form med oregelbundna vinklar. Byggnaden består av flera äldre delar som byggts samman. Invid ladugården finns ett putsat garage, sannolikt tillkommet samtidigt som huvudbyggnaden.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, kalksandsten, tegel, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Se stomme, mönstermurning av tegel.	Tidstypisk materialkombination.
Fönster	Röda korspost, 1 båge-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vit enkeldörr med fönster.	Modern dörr.
Tak	Svart plegelplåt, två murade skorstenar i tegel	Sentida takmaterial.
Övrigt	Vidbyggd inglasad altan mot väster.	Altanen är sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets fasadutformning med en blandning av kalksandsten och tegel är mycket typisk för tiden då huset uppfördes, liksom fönstrens utformning.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- De små byggnaderna som finns på gården har en mycket viktig del i helheten. Garaget är uppfört i samma stil som bostadshuset och lillstugan har mycket välbevarade byggnadsdetaljer.
- I trädgården finns äldre fruktträd och ett vårdträd, samt spår av gångar, vilka förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden är en av de största ekonomibyggnaderna som ingår i inventeringen. Den har ett stort värde då den ännu finns bevarad inne i Torsåkers tätort.
- Ekonomibyggnadens värdebärare finns i panel, fönster och portar.

VALL

Vall är belägen inom riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd. Vid Vall anlades 1600 en hammare som lades ner 1877. På platsen har även funnits en masugn. Resterna av platsen finns direkt väster om gården Teas (Vall 8:31). Bebyggelsen ligger samlad på var sida om byvägen som går genom byn och bakom gårdarna breder det öppna odlingslandskapet ut sig. Över åkrarna ser man mot Berg i norr och Fors i söder. Den tidigaste bykärnan var samlad kring Hoån som flyter i nordsydlig riktning genom byn. Bostadshusen är uppförda från mitten av 1800-talet fram till början av 1900-talet. De flesta inventerade fastigheterna har bostadshus med fasader målade i ljusa oljefärger. Den äldsta fastigheten är Teas där bostadshuset uppfördes 1868.

Inventerade fastigheter

Vall 5:10 Karls gård

Vall 7:8

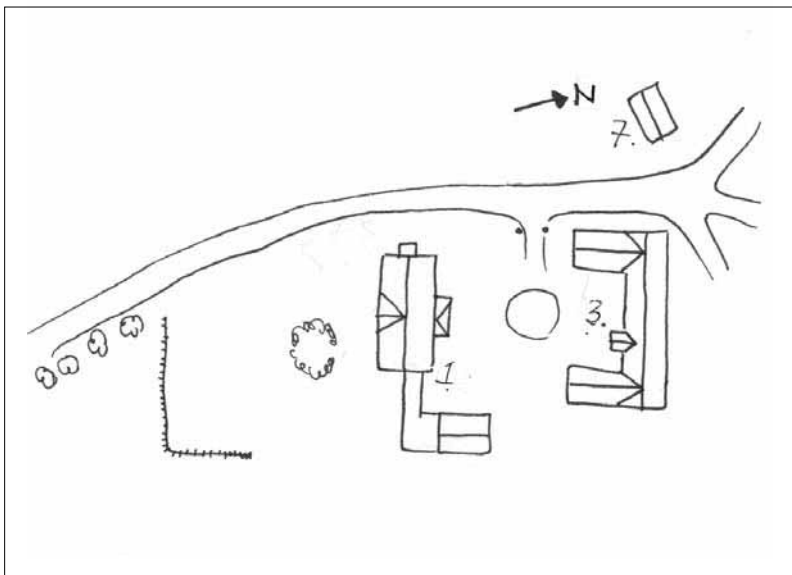
Vall 7:9 Wallbacka

Vall 8:18

Vall 8:31 Teas

Vall 9:12 Jonases

Vall 10:2 Olovs

Vall 5:10 Karls gård

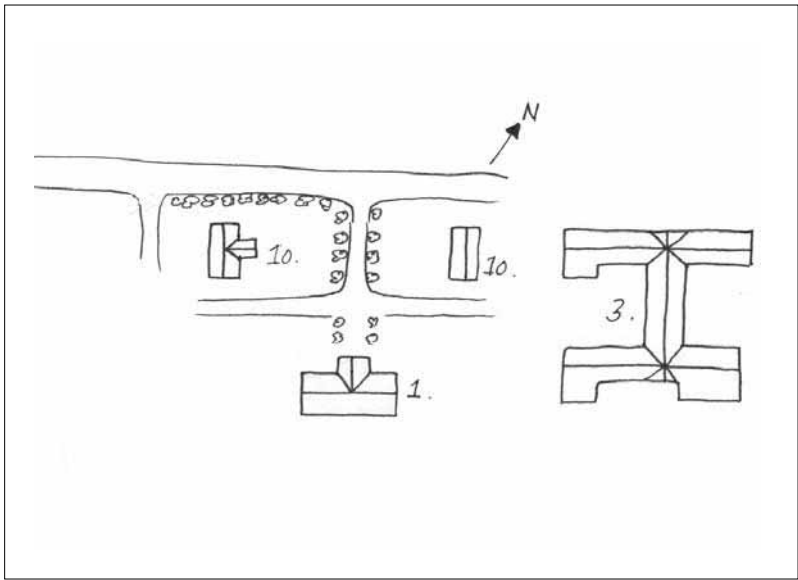
Bergsmansgård med bostadshus från slutet av 1800-talet, senare tillbyggt och ihopbyggt med flygeln. Gården ligger ett stycke norr om Vall byväg och en allé leder upp den sista biten till huset. Framför gården finns en fin trädunge och i trädgården finns en berså och en rundel bevarade.

Den U-formade ladugården, uppförd under 1910-talet är belägen mitt emot bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul pärlspåntpanel, vita snickerier.	Traditionell panel, dock sågad.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, rombiskt småspröjsat.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vit dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del, vit spegeldörr.	Tidstypisk dörr i verandan, modern vid köksentré.
Tak	Enkupert lertegel, två murade skorstenar.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Frontespis mot söder, glasveranda i en våning mot norr, köksentré på den västra gaveln.	Tidstypisk utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som fönster, tidiga dörrar, takmaterial och glasveranda har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida panelbyte kan man med fördel återgå till hyvlad panel.
- I trädgården finns äldre fruktträd, berså och rundel som förstärker gårdens kulturhistoriska värde. Allén som leder in till gården har ett stort miljöskapande värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Vall 7:8

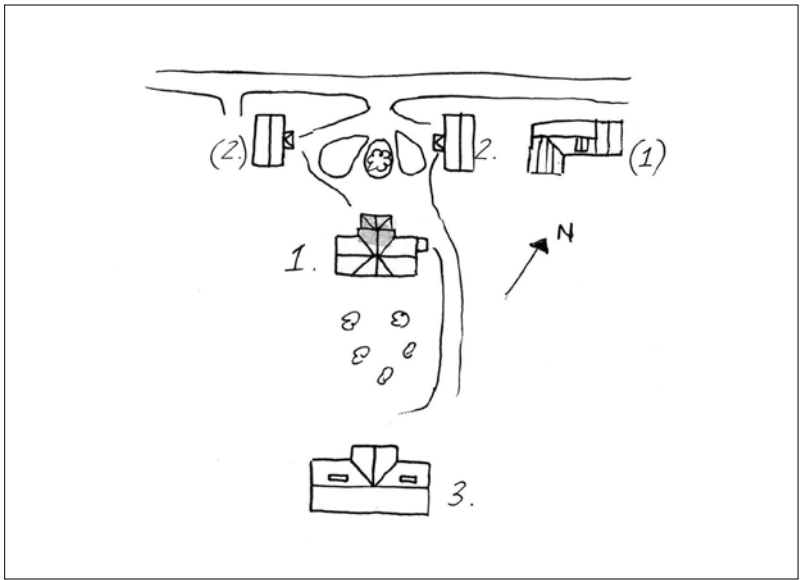
Gård med bostadshus uppfört 1922, de två flyglarna är dock uppförda under 1800-talet. Delar av den äldre trädgårdsstrukturen är bevarad genom träd och planteringar.

Den H-formade ladugården är belägen öster om bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljus stående och liggande fasspontpanel avdelad med ockrafärgat listverk.	Tidstypiskt utformning och färgsättning.
Fönster	Röda fönster med korspost, 1 båge-1 ruta, överljus.	Tidstypiska fönster och sentida.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning, enkel spegeldörr.	Tidstypisk och modern.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Fronton mot norr.	Tidstypisk utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och äldre dörrar har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt falsat plåttak.
- De båda flyglarna bidrar till det miljöskapande värdet, särskilt den östra är mycket välbevarad till detaljer som panel, fönster, dörrar och takmaterial.
- Den H-formade ekonomibyggnaden är en viktig byggnad för gårdens helhet. Bevarandevärda detaljer är panel, fönster och dörrar.

Vall 7:9 Wallbacka

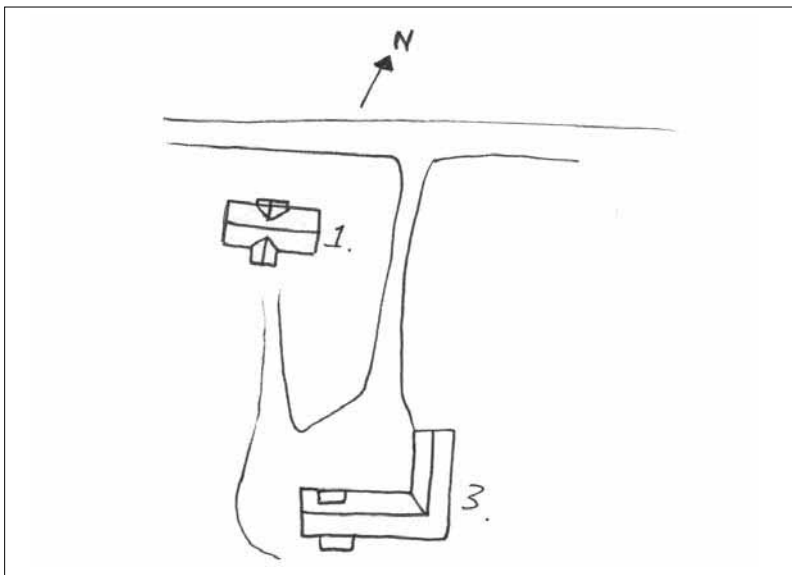
Bostadshuset är uppfört under början av 1880-talet medan de båda flyglarna är sannolikt äldre än så. Bostadshuset har en mycket dekorativt utformad glasveranda med mönster- och lövsågeri samt smäckert spröjsade fönster. Framför huvudbyggnaden finns grusgångar och rundlar med planteringar. Längre tillbaka har det funnits en vacker anlagd trädgård mot söder.

Den gamla ladugården brann ner 1938 och den nya uppfördes därefter. Ladugården fick då en modern utformning med invändig silo.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspontpanel avdelad med ljusgrönt listverk, pilastrar vid hörn, profilerade fönsteröverstycken.	Tidstypisk utformning och färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge- 2 rutor, spetsformade, varierande spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning och fönster i dess övre del.	Traditionell utformning.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två svarta murade skorstenar av tegel. Svart falsat plåttak på glasveranda.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespis mot söder, fronton mot norr, glasveranda i en våning mot norr. Köksentré på den östra gaveln.	Påkostad utformning och ovanlig takform på glasverandan.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, glasveranda, dekorativa fasaddetaljer som pilastrar och fönsteröverstycken samt färgsättning har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- De båda flyglarna är viktiga för gårdens helhet. Dess värdebärare finns i panel och fönster.
- Den magnifika ekonomibyggnaden är relativt sentida och var mycket modern för sin tid.

Vall 8:18

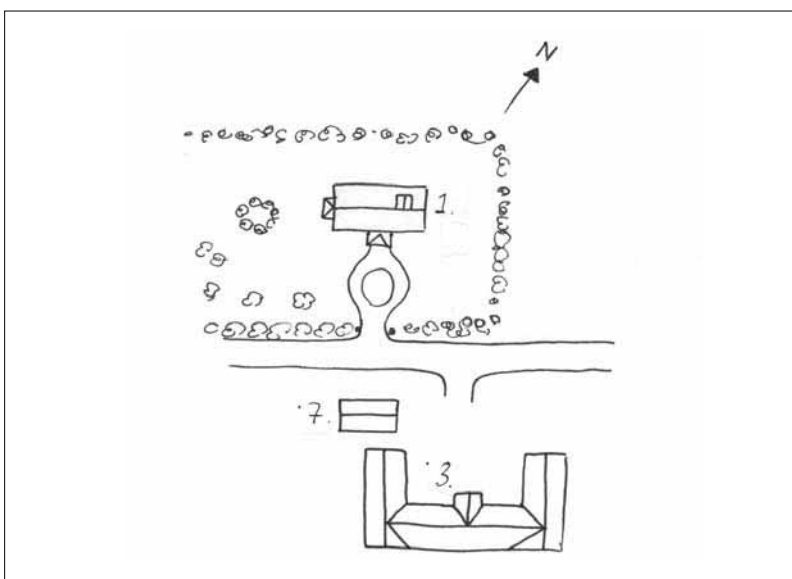
Bostadshuset är uppfört 1915, efter att gården Teas delats. Med virke från brygghuset på Teas uppfördes mangårdsbyggnaden. Huset är beläget i en sluttning med en hög grund mot norr.

Den L-formade ladugården är uppförd 1913 och placerad ett stycke söder om bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljus stående och liggande fasspångpanel avdelad med grönt listverk.	Tidstypiskt utformning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-1 ruta, 1 båge- 1 ruta.	Fönstren sannolikt bytta under mitten på 1900-talet.
Dörrar	Trädörr med fönster	Modern.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Fronton mot söder, souterräng mot norr.	Tidstypisk utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som stengrund, panel, skorstenar och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Trädgårdens karaktär med äldre fruktträd i sluttning förstärker gårdens karaktär.
- Ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Vall 8:31 Teas

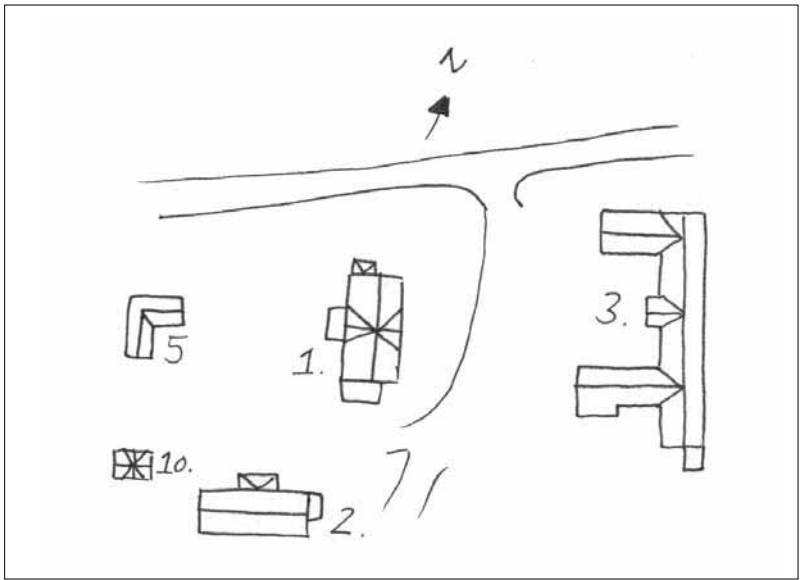
Teas är belägen efter den gamla byvägen som slingrar sig genom Vall. Enligt ägarna kan gården ha flyttats till sin plats under 1700-talet och då använts som gästgiveri. Med största sannolikhet har gården haft en del i en hytta. Mangårdsbyggnaden är uppförd 1868 i tidstypisk och lokalt präglad stil. Fram till början av 1900-talet fanns ett brygghus i vinkel, detta flyttades till granngården Vall 8:18 och byggdes på till det utseende som huvudbyggnaden där har idag. Teas trädgård är mycket välbevarad med äldre fruktträd, berså och spår av grusgångar.

Den U-formade ekonomibyggnaden, belägen på andra sidan vägen, är uppförd vid förra sekelskiftet. Invid denna finns ett äldre magasin.

Beskrivning av bygnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Slaggstensgrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående fasspontpanel, grågröna snickerier.	Tidstypisk utformning och en variant på den lokala färgsättningen.
Fönster	Röda trädspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, lunettfönster i gavlarna, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Tidstypisk utformning.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två plåtinklädda skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Veranda i en våning mot söder, köksentré på den västra gaveln, takkupa på det norra takfallet.	Veranda och köksentré sannolikt från det förra sekelskiftet, okänt när takkupan tillkommit.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets bygnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, veranda och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Bostadshusets färgsättning kan med fördel fungera som kulörförebild och alternativ till Torsåkersfärgsättningen.
- Vid framtida takbyte bör man med fördel återgå till ett traditionellt falsat plåttak.
- I trädgården finns äldre fruktträd och ett vårdträd som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med intilliggande magasin är väl synliga från flera håll och tillför gården därigenom ett miljöskapande värde. Bevarandevärda detaljer på ekonomibyggnaden är panel, fönster och dörrar.

Vall 9:12 Jonases

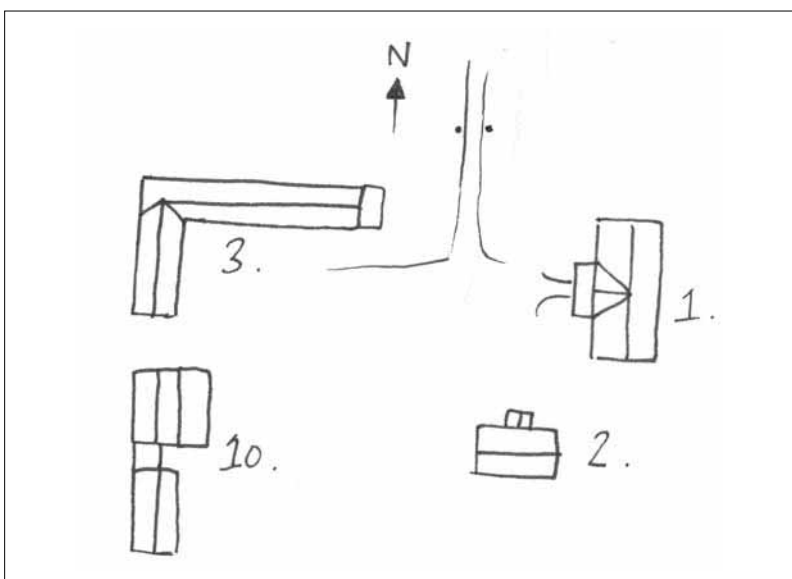
Bergsmansgård med bostadshus uppfört 1886. Delar av flygeln kan vara från 1700-talet. De båda byggnaderna har paneler i typisk stil från slutet av 1800-talet. På gården finns även en gammal smedja och tvättstuga invid Hoån, samt ett mycket välbevarat dass i samma stil som huvudbyggnaden.

Den E-formade ladugården är belägen öster om bostadshuset och nyttjas ännu idag till gårdens mjölkdjur.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljus pärlspåntpanel, vita snickerier.	Traditionell panel.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, runda småspröjsade.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Träfärgade listklädda enkeldörrar.	1950–60-tal.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två plåtin-klädda skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, veranda med ovanliggande balkong mot väster, köksentré på den norra gaveln, altan på den södra gaveln.	Verandan omgjord på 1940-talet, balkongen tillkom då också. Altan sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel och fönster har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Bostadshusets arkitektoniska kvalitéer skulle sannolikt komma till sin rätt med en tidstypisk färgsättning och ett återställande av verandapartiet. Detsamma gäller för flygelbyggnaden.
- Dasset är uppfört i hög arkitektonisk nivå, med värdebärare som panel, fönster, dörrar och falsat plåttak.
- Smedjan/tvättstugan har en viktig del i gårdens historia.
- Den H-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, slaggstensmur, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

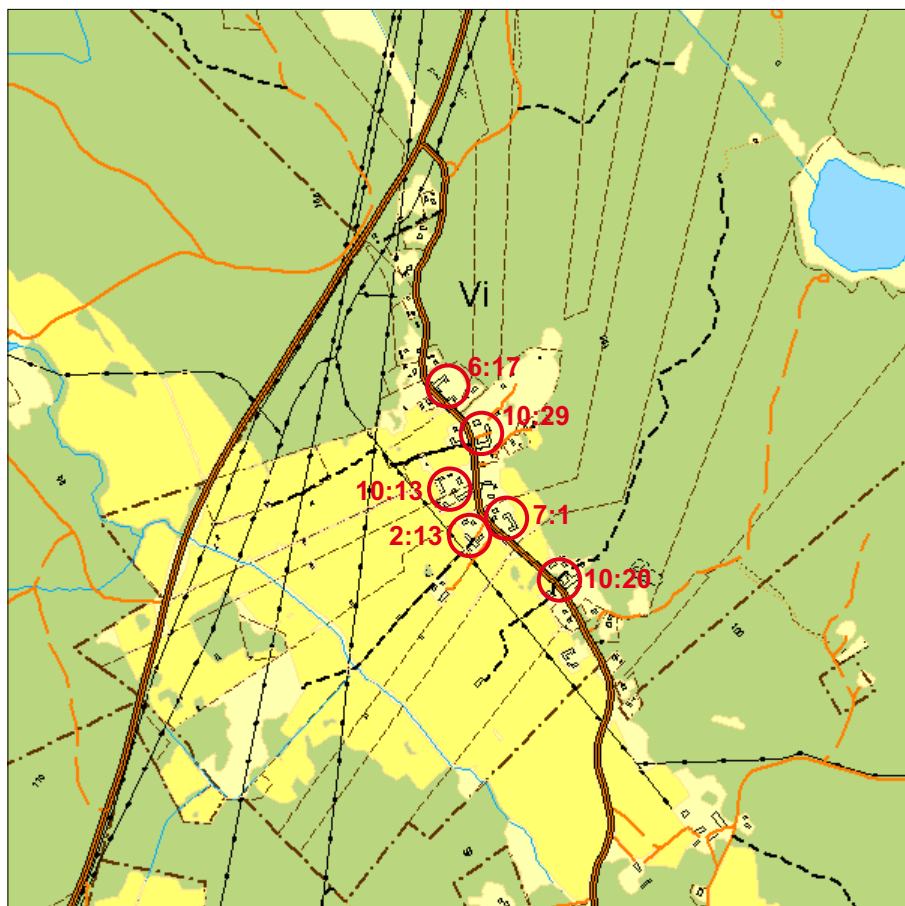
Vall 10:2 Olovs

Gård med välbevarat bostadshus uppfört under slutet av 1800-talet, i vinkel till detta ligger bryggstugan som eventuellt är lite äldre. Den L-formade ekonomibyggnaden består av äldre ihopbyggda delar och invid byggnaden finns nyare förrådsbyggnader.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmateriäl	Vit pärlspontpanel, ljusgröna snickerier.	Traditionell panel och lokal färgsättning.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, 1 båge-4 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd slät enkeldörr med fönster.	Modern.
Tak	Svart falsad skivplåt, två murade skorstenar av tegel.	Sannolikt originalplåt.
Övrigt	Frontespis mot väster, öppen veranda med ovanliggande balkong, köksentré på den södra gaveln.	Verandan omgjord troligen under mitten av 1900-talet, balkongen tillkom då också.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och takmaterial har stor del i byggnadens värde.
- Den L-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

VI

Området är beläget inom riksintresset, K 961, Torsåkers centralbygd. Bebyggelsen ligger i övergången mellan skogsmark och öppen odlad mark. Området karaktäriseras av fastigheter med stora välbevarade ekonomibyggnader, inte sällan med u-form samt bostadshus belägna i vinkel med bagarstugan. I dalgången mot väster breder odlingslandskapet ut sig med ett stort antal bevarade lador. Bebyggelsen ligger tätt efter vägen och här finns ett antal reveterade bostadshus samt bostadshus klädda med hyvlad panel målad i den typiska Torsåkersfärgsättningen, dvs ljus panel, gröna snickerier och röda fönsterbågar. De flesta fastigheter är tillkomna under andra halvan av 1800-talet. Gårdarna inramas av enkla spjälstaket och i byn finns även bevarade stenmurar.

Inventerade fastigheter

Vi 2:13 Lisas gård

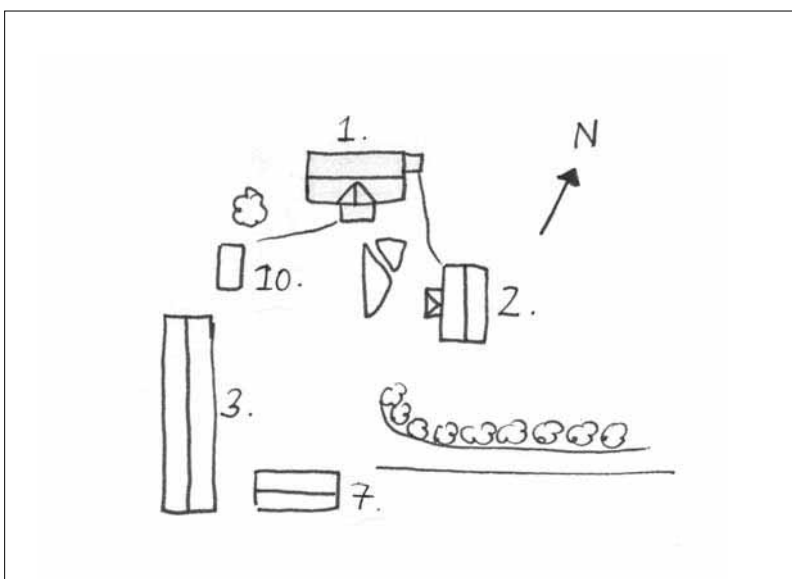
Vi 6:17 Ol-Lars

Vi 7:1 Lars-Lars

Vi 10:13 Jöns-Lars

Vi 10:20 Jöns-Ols

Vi 10:29 Norrgårds

Vi 2:13 Lisas gård

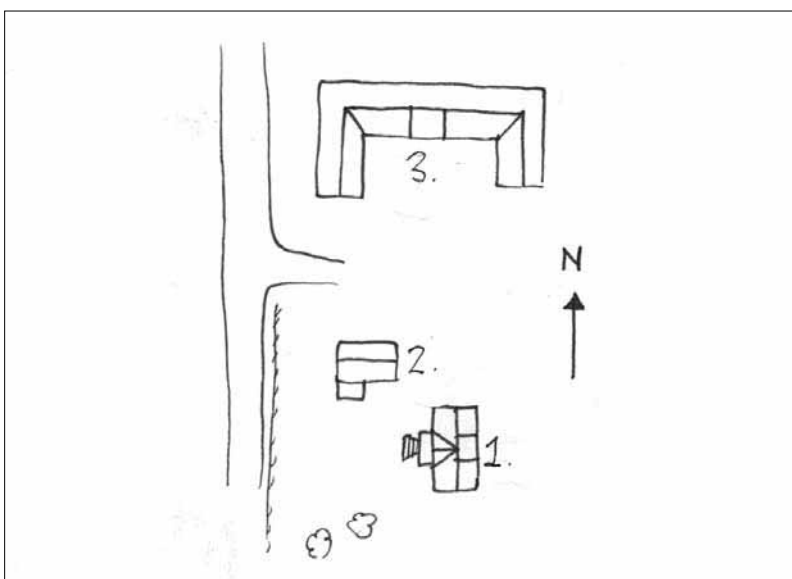
Lisas gård är belägen på den västra sidan av bygatan. Bostadshuset har förvarskats en del under 1900-talet, däremot är bryggghuset mycket välbevarat, liksom ekonomibyggnaden. Spår av den äldre trädgårdsstrukturen finns bevarad framför de båda byggnaderna i form av grusgångar och rundlar.

Den långsträckt ladugården är belägen söder om huvudbyggnaden, liksom ladan.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit spritputs.	Spritputsen är sannolikt tillkommen under 1900-talet.
Fönster	Ljusblå fönster 2 bågar-1 ruta, 1 båge-1 ruta.	1940-50-talskaraktär.
Dörrar	Enkel trädörr med fönster	Ca 1980-tal.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar av tegel.	Traditionella material.
Övrigt	Frontespis mot gård, veranda med ovanliggande balkong.	Balkongpartiet sannolikt från 1940-50-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer puts och lertegeltak har stor del i byggnadens värde.
- Bryggghuset är mycket välbevarat till detaljer som panel, fönster, dörr, glasveranda, Torsåkersfärgsättning och lertegeltak.
- De äldre spåren i trädgården kan med fördel plockas upp och återskapas.
- Ekonomibyggnaden är väl synlig efter vägen och har bevarandevärda detaljer i panel, fönster och portar.

Vi 6:17 Ol-Lars

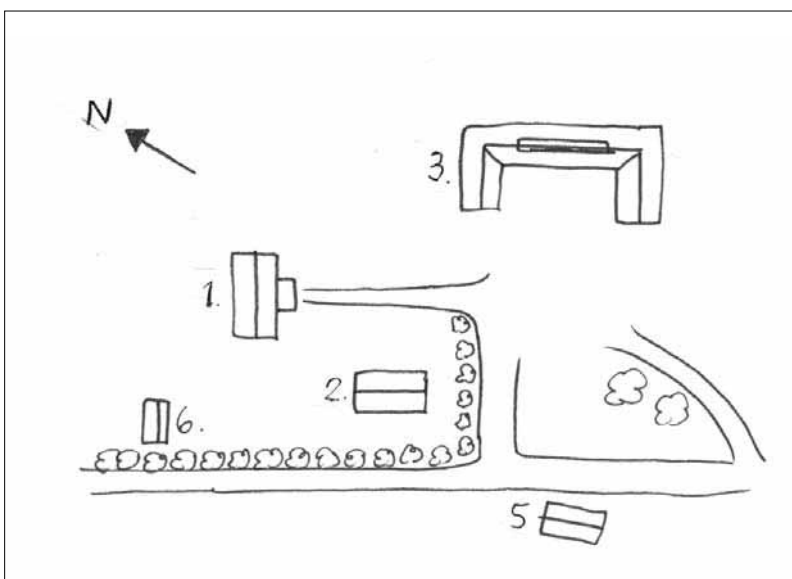
Gård med reveterat bostadshus från 1867 och bryggshus i vinkel, eventuellt från tidigt 1800-tal. Vid sidan om gårdens jordbruk bedrevs tillverkning av byggnadstegel i cement.

Den U-formade ekonomibyggnaden är belägen norr om bostadshuset och är uppförd 1924. Flera mindre byggnader sammanbyggdes då till den nuvarande formen.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul spritputs med vita släta fönsteromfattningar och knutar.	Äldre spritputs, traditionell färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, rombiskt.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar i tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespis mot väster, pulpettak mot öster. Glasveranda med ovanliggande balkong mot väster.	Oklart när pulpettaket på det östra takfallet har tillkommit, verandan är i sekelskiftesstil, balkong sannolikt tillkommen under mitten av 1900-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som spritputs med släta detaljer, fönster, dörrar, glasveranda och skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- För att ytterligare framhäva byggnadens karaktär kan verandapartiet återskapas till en våning.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Bryggstugan är viktig för helheten, hela gårdens karaktär skulle vinna på att altandelen vid bryggstugan tas bort.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, putsade delar, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Vi 7:1 Lars-Lars

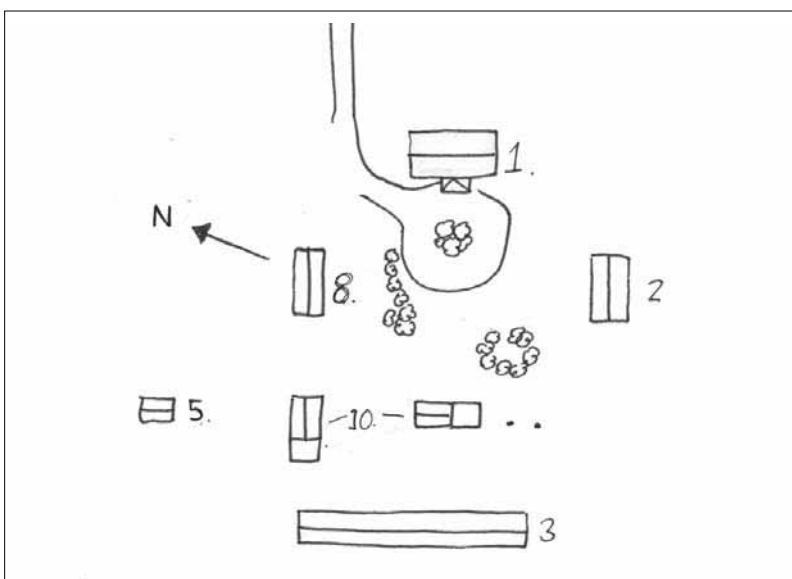
Bergsmansgård uppförd 1840. Vid sidan om jordbruket och bergsnäringen drevs här också ett sågverk. Enligt ägaren kan bagarstugan var byns äldsta hus. Bostadshuset är beläget i vinkel med bagarstugan och på gårdens norra del finns en stenkällare. På den västra delen av byvägen ligger gårdens smedja.

Den U-formade ekonomibyggnaden är belägen söder om bostadshuset och taket täcks av pressat tegel.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljus stående fasspont, ljusgröngråa snickerier.	Sågad panel.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Trädörr med fönster.	Samtida med veranda, 1940-tal.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, en murad skorsten.	Sentida takmaterial och sentida murad skorsten.
Övrigt	Öppen veranda med ovanliggande balkong in mot gård.	Verandapartiets nuvarande utformning är tillkommen på 1940-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets äldre karaktär kan framhävas genom att verandapartiet åter-skapas i en våning och den nuvarande enkeldörren kan ersättas med en dubbeldörr med spegelindelning.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt tak-material som lertegel.
- Bagarstugan är mycket välbevarad och har fina detaljer i spritputs, fönster och dörrar.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har värdebärare i panel, fönster, portar och i det lokalt tillverkade takmaterialet; pressat tegel från tegelbruket.

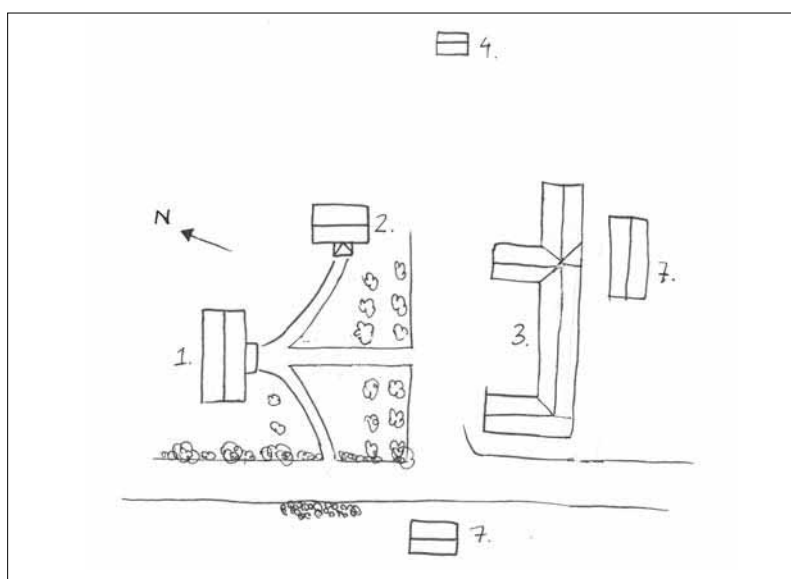
Vi 10:13 Jöns-Lars

Gården är Vi by's stamhemman och den är belägen på den västra sidan av byvägen, indragen en bit på åkermarken. Bostadshuset uppfördes 1892 och är placerat i vinkel med bryggstugan. Här finns en mängd äldre byggnader bevarade som långsmal ladugård, smedja, hönshus, samt två förrådsbyggnader. Trädgårdsstrukturen är mycket välbevarad med grusuppfart med rundel med planteringar, här finns en berså samt träd som kantar infarten.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmateriäl	Gul liggande fasspont, vita snickerier.	Traditionell utformning och färgsättning.
Fönster	Rödbruna korspost, 2 bågar-2 rutor, 2 bågar-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell utformning.
Tak	Röd trapetskorruget plåt, två plåtin-klädda skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot väster.	Sannolikt tillkommen kring förra sekelskiftet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar och glasveranda har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Bryggstugan är välbevarad till detaljer som panel, fönster, dörrar och lertegeltak.
- Trädgården med grusuppfart rundel, planteringar, vårdträd, fruktträd och träd i tomtgräns förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ladugårdslängan har bevarandevärda detaljer i panel, fönster, portar och pannplåstak.

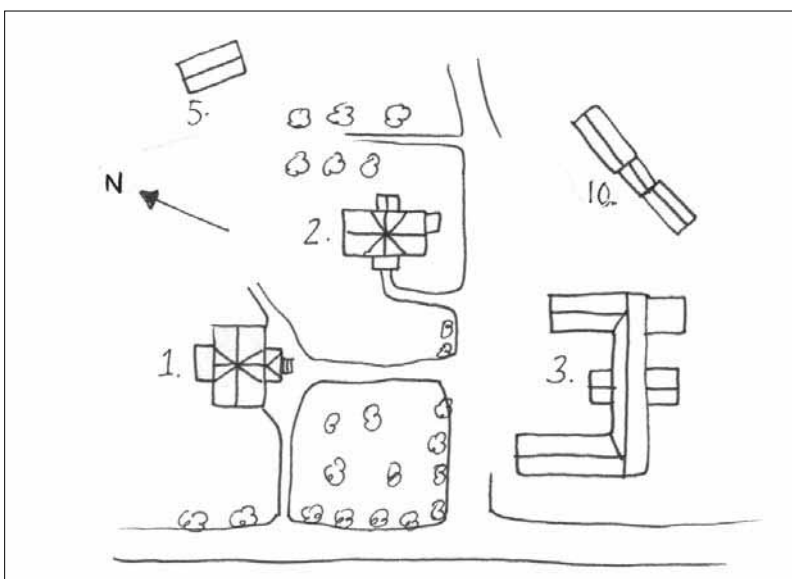
Vi 10:20 Jöns-Ols

Jöns-Ols är en bergsmansgård med bostadshus från 1931. Detta är beläget i vinkel till den gamla bagarstugan, uppförd 1892 och idag nyttjad som bostadshus. På gården finns även ett härbre och på den västra sidan om byvägen finns en trösklada. I trädgårdens nordöstra del ligger källaren med synlig slaggstensmur. Trädgården är mycket välbevarad med grusgångar, planteringar och fruktträd. Den F-formade ladugården, belägen söder om bostadshuset, är uppförd 1892.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit bred fasspontpanel, ljusgröngrå snicker.	Tidig panel och lokal färgsättning.
Fönster	Röda fönster med korspost.	Fönster från början av 1900-talet.
Dörrar	Röd bred trädörr med fönster.	Tillkommen under mitten på 1900-talet.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda med ovanliggande balkong.	Tillkommet under mitten på 1900-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, takmaterial och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- För att ytterligare framhäva byggnadens tidiga karaktär kan verandapartiet återskapas till en våning. Detsamma gäller entrédörren, som då bör bytas till en dubbeldörr med spegelindelning.
- Bagarstugans byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, verandaparti och lertegeltak är betydelsefulla för helheten.
- Källaren, härbret och ladan är mycket välbevarade till detaljer som panel, murverk, portar och takmaterial.
- Trädgården tillhör den i särklass mest välbevarade bland de inventerade fastigheterna. Grusgångar, planteringar, fruktträd, häck i gårdsgräns samt stenmur på den västra sidan av vägen, bidrar till gårdens miljöskapande värde och förstärker det sammantagna värdet.
- Den F-formade ekonomibyggnaden är mycket välbevarad, med värdebärare i panel, fönster och portar.

Vi 10:29 Norrgårds

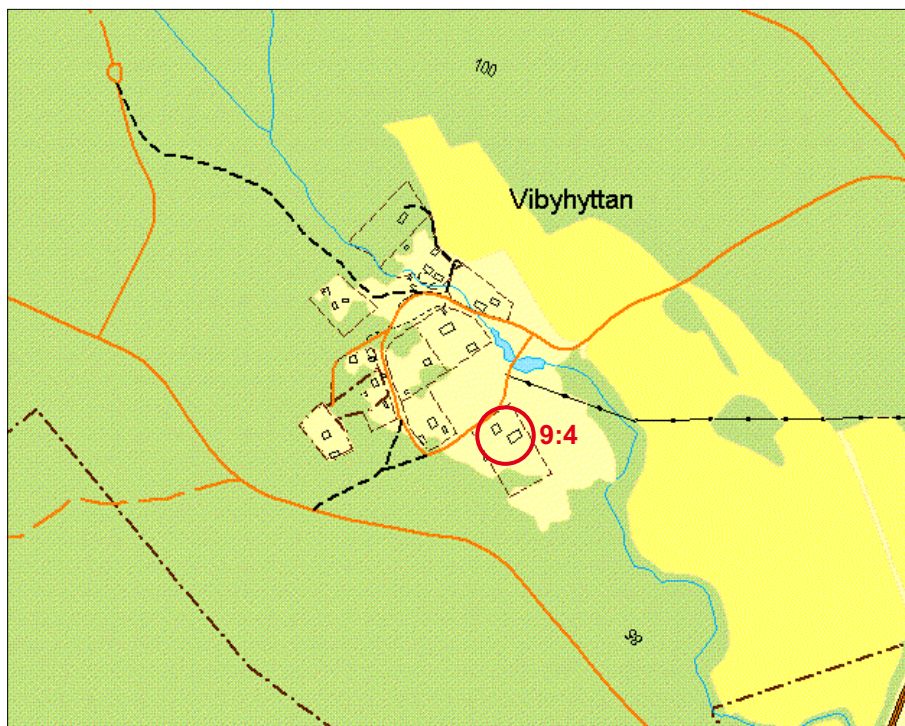
Gård med bostadshus och eventuellt tidigare brygghus i vinkel till varandra. Brygghuset inhyste en affär mellan 1920-60-talet. Längre upp i backen ligger ett torp där ladugårdskarlen bodde. Den äldre trädgårdsstrukturen finns bevarad genom grusgångar och fruktträd.

Ladugården är U-formad med två tillbyggnader mot söder. Byggnaden är placerad mittemot huvudbyggnaden och snett öster om den finns ett uthus. Uppe i trädgårdens nordöstra del ligger gårdssmedjan.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul spritputs, gul slätputs under nedre fönstren, vita släta fönsteromfattningar och vid knutar.	Äldre spritputs, traditionell utformning med släta partier.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, 3 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell utformning.
Tak	Grått trapetskorruget plåttak, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, glasveranda i en våning mot söder, altan mot norr.	Tidstypisk utformning, glasverandan sannolikt från förra sekelskiftet, altan sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som puts, fönster, dörrar, glasveranda och skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Affären belägen i vinkel till bostadshuset har bevarandevärda detaljer i panel, fönster och dörrar. Vid framtida ommålning bör en äldre färgsättning återskapas.
- Trädgården med grusgång, fruktträd och träd i tomtgräns förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Smedjan och övriga småbyggnader är betydelsefulla för hela gårdsmiljön.
- Den U-formade ekonomibygnaden med värdebärare som panel, fönster, portar och lertegeltak har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

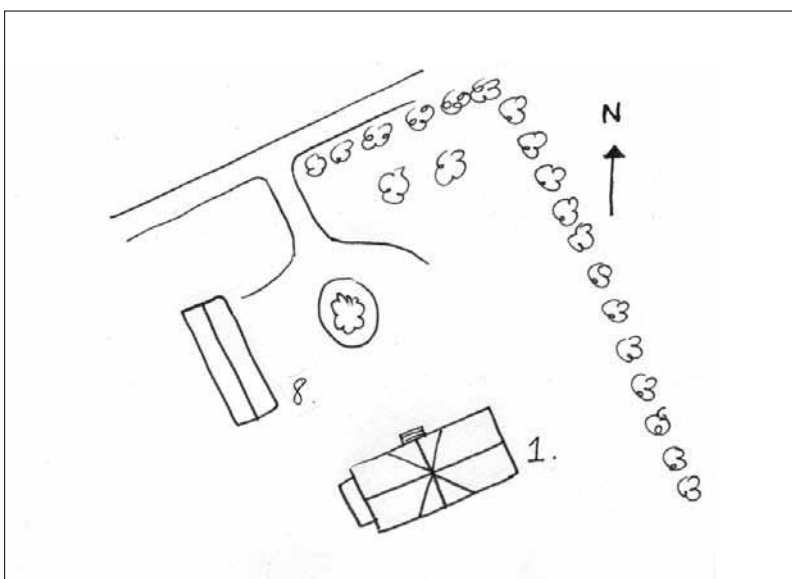

VIBYHYTTAN

Vibyhyttan är belägen norr om länsväg 68. En slingrande byväg leder in i skogen som vid byns början öppnar upp i åkermarker. År 1542 betecknas Vibyhyttan som en bergsmansby, men det är okänt när den grundades. Två hammarsmedjor omtalas under slutet av 1500-talet och ännu idag finns ruinerna kvar efter dessa. I Vibyhyttan fanns två bergsmän från början, med tiden anslöt fler delägare från både Vibyhyttan och Vi. Flera av gårdarna har en nära koppling till de forna hyttorna, med sin placering i anslutning till ån som rinner igenom byn. Här finns bl.a. två före detta smedsgårdar, en mjölnargård och en kaptensgård. Till största del är bebyggelsen småskalig och rödfärgad. Den inventerade fastigheten Stora gårn, har dock en hyvlad oljefärgsmålrad panel.

Inventerade fastigheter

Vibyhyttan 9:4 Stora gårn

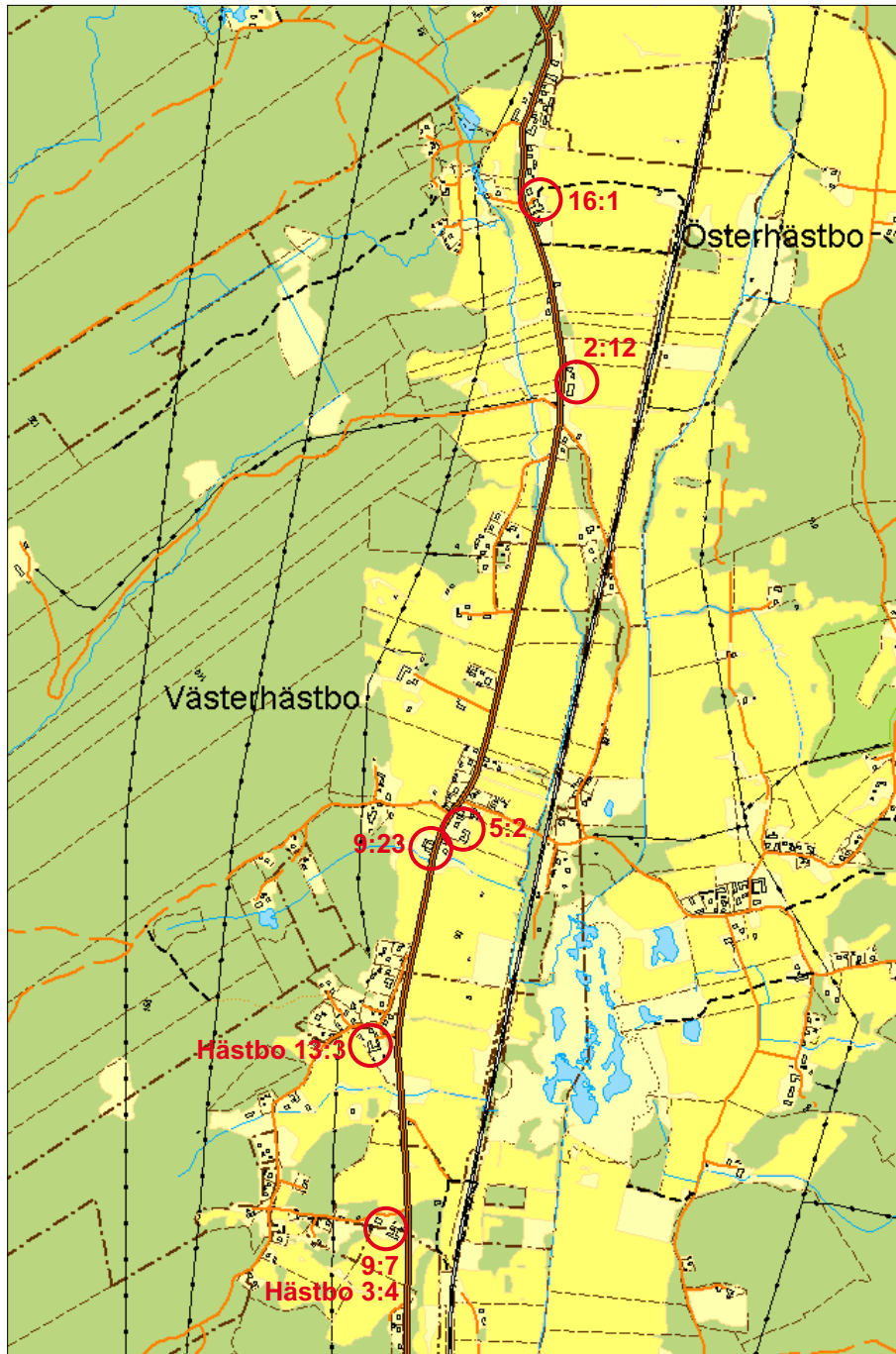
Vibyhyttan 9:4 Stora gårn

Stora gårn är den första fastighet man möter då man kommer in i Vibyhyttan. Den är en Bergsmansgård av okänd ålder. Enligt ägaren är bostadshuset om- och tillbyggt 1869. En vattenkälla finns i byggnadens källare. Tidigare fanns två flyglar och ekonomibyggnader till huset. Flyglarna revs på 1940-talet, i samband med att SKF köpte fastigheten. Den nyttjades till förråd fram till 1970-talet.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Liggande och stående fasspontpanel avdelad med rött listverk. Röda pilastrar vid hörn samt vid frontespis, profilerade fönsteröverstycken.	Påkostat utförande.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor korspost, 1 båge-1 ruta, varierad spröjsindelning i gavelfönster i frontespiserna, lunettfönster.	Tidstypisk och påkostad utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning. Röd enkeldörr vid köksentré.	Tidstypisk utformning.
Tak	Svart falsad bandplåt, två svarta murade skorstenar av tegel.	Bandplåt är en modern variant av skivplåt.
Övrigt	Köksentré på den västra gaveln.	Sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, dekorativa fasad-element som pilastrar och fönsteröverstycken samt färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Den grusade uppfarten med en rundel med vårdträd förstärker gårdens kulturhistoriska värde.

VÄSTERHÄSTBO

Byns norra delar ingår i riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd. Västerhästbo är till stor del belägen efter länsväg 68 som ringlar sig fram högt uppe på åsen. De inventerade gårdarna ligger tätt efter vägen, framförallt på den östra sidan. Gårdar belägna på den västra sidan av vägen tenderar att vara något mer indragna från vägen. Öppna odlingsmarker finns till största del mot öster, nedanför gårdarna. Mot väster tar skogen vid. Bostadshusen är uppförda under andra halvan av 1800-talet och är i många fall målade med ljus oljefärg.

Inventerade fastigheter

Hästbo 13:3

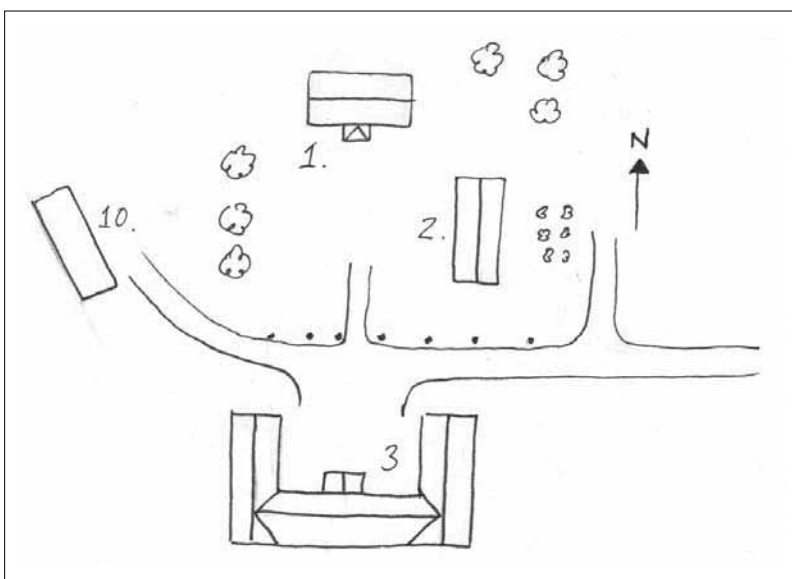
Västerhästbo 2:12 Erik-Lars

Västerhästbo 5:2 Hedqvistas

Västerhästbo 9:7 [Masberget] och Hästbo 3:4

Västerhästbo 9:23 Per-Pers

Västerhästbo 16:1

Hästbo 13:3

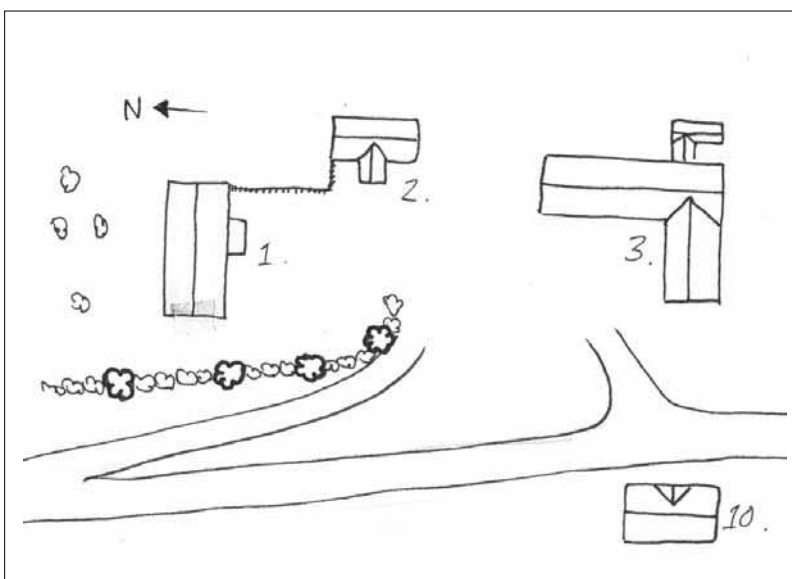
Gården är belägen ett stycke in från riksväg 68, på den västra sidan. Bostadshuset, uppfört 1880, är placerat i vinkel med bryggstugan, som antagligen är äldre än bostadshuset. De båda byggnaderna är mycket välbevarade till detaljer. Staketets gamla stenstolpar finns kvar liksom en del av de gamla fruktträden.

Mitt emot bostadshuset ligger den U-formade ladugården och förutom denna finns även ett uthus väster om bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul stående pärlspåntpanel, vita snickerier.	Traditionell panel.
Fönster	Bruna träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-1 ruta, varierad spröjsindelning på glasverandan, spetsbågiga och rombiska.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Grön dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr.
Tak	Rött falsat plåttak med två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial, sentida murade skorstenar.
Övrigt	Liten glasveranda mot söder.	Verandan är av sekelskiftetskaraktär.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets och bryggstugans byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, glasveranda och takmaterial (ej bryggstugan) har stor del i gårdens värde.
- De äldre fruktträden förstärker det miljöskapande värdet.
- Staketets gamla stenstolpar finns kvar och det vore positivt om ett äldre staket kunde återskapas, t.ex. efter gamla fotografier.
- Den U-formade ladugården är belägen mitt emot bostadshuset och har välbevarade detaljer i panel, fönster, portar och takmaterial.

Västerhästbo 2:12 Erik-Lars

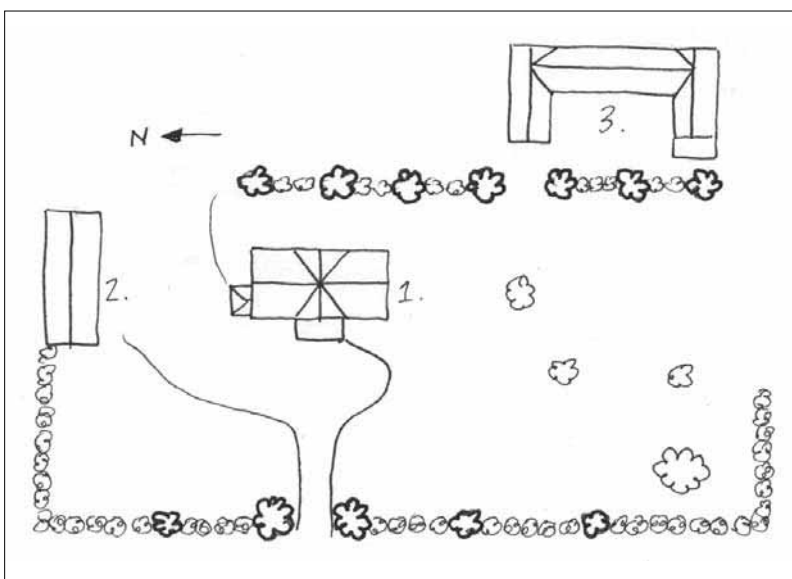
Gården är belägen efter riksväg 68, högt upp på åsen. Bostadshuset och bryggstugan uppfördes under 1850-talet. Matsas (Åsmundshyttan 6:5) huvudbyggnad stod som förebild för Erik-Lars huvudbyggnad. Formen, dimensionerna och fönstersättningen är densamma.

Den gamla ladugården, liksom delar av lillstugan brann 1970. En ny ladugård uppfördes strax därefter och bryggstugan renoverades till dagens utseende. På den västra sidan av vägen finns ett magasin.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Slaggstensgrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel, vita snickerier, vit dekorativ bågformad list vid takfoten.	Traditionell fasadutformning, dekorativa element.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-2 rutor, lunettfönster på gavlarna.	Ursprunglig utformning.
Dörrar	Vit slät dörr med fönster.	Modern dörr.
Tak	Tvåkupigt lertegel, en murad skorsten av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Inbyggd veranda med ovanliggande balkong mot söder. Smidesräcke på balkong.	Balkongen tillkommen under mitten av 1900-talet, verandan sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar och lertegeltak har stor del i byggnadens värde.
- Den tidigare verandan kan med fördel återskapas med hjälp från äldre fotografier eller med glasverandan på Jan-Mats (Åsmundshyttan 5:1) som förlaga.
- Magasinet har bevarandevärda detaljer i panel, fönster och portar.
- Ekonomibyggnaden är sentida men har ett miljöskapande värde. Fruktråden är belägna strax utanför den nuvarande trädgården och dessa förstärker gårdens värde. Bryggstugan är välbevarad till detaljer som panel, fönster, dörrar och lertegeltak.

Västerhästbo 5:2 Hedqvistas

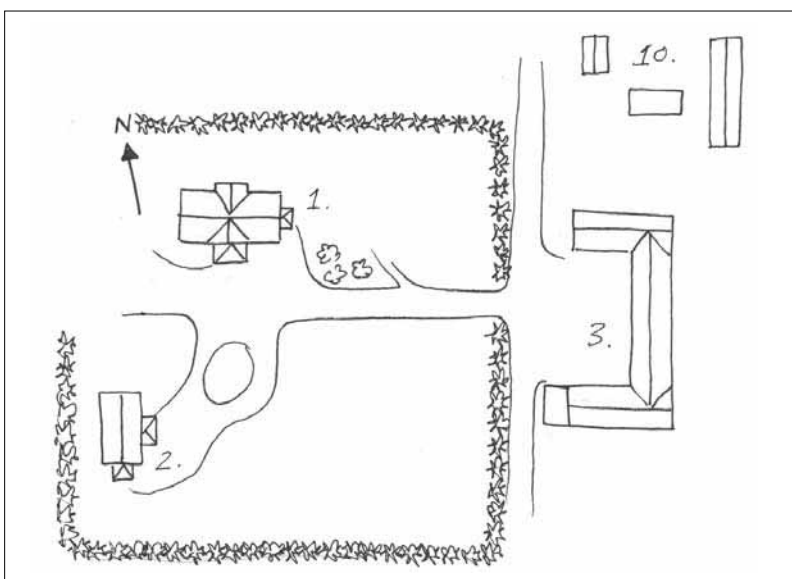
Hedqvistas är belägen efter riksväg 68 med ett bostadshus i tidstypisk panelarkitektur från 1905. Invid huset ligger sommarstugan som är av äldre datum. Den äldre trädgården är bevarad med grusuppfart, planteringar och omgärdande häck med planterade träd på jämna mellanrum. Det berättas att det var stadsträdgårdsmästaren som anlade fastighetens tidigaste trädgård.

Öster om de båda byggnaderna ligger den U-formade ladugården som är uppförd 1902.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Slaggstensgrund, timmer, takstolar, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljusgrå stående och liggande fasspontpanel avdelat med grått listverk.	Tidstypisk fasadutformning.
Fönster	Röda fönster med korspost, 1 båge-2 rutor, rombiskt.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del, röd enkeldörr med fönster.	Traditionella och sentida.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av plåt.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, veranda med ovanliggande balkong mot väster, köksentré på den norra gaveln.	Verandan och balkongen med sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, äldre dörrar och skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Trädgården är välbevarad med grusinfart, planteringar och äldre fruktträd, vilket förstärker gårdens kulturhistoriska värden.
Sommarstugan har välbevarade detaljer i panel, fönster och dörrar.
- Den U-formade ekonomibyggnaden är belägen i sluttningen mot öster och är viktig för det sammantagna värdet.

Västerhästbo 9:7 [Masberget] och Hästbo 3:4

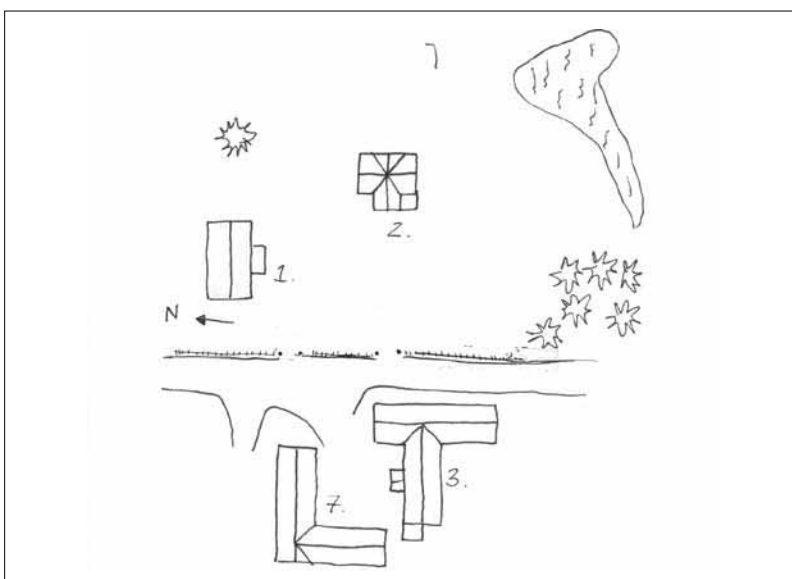
Gården är belägen på en höjd en bit in från riksväg 68. Det väl tilltagna bostads-
huset, uppfört under slutet av 1800-talet, är synligt från vägen. Genom åren har
en del förändringar skett på bostadshuset, som att fasaderna har tilläggsisolerats
och takmaterialet har bytts ut. I vinkel till det stora bostadshuset ligger ett
mindre bostadshus, sannolikt uppfört vid samma tid. Tidigare var trädgården
anlagd med grusgångar och planteringar, idag finns delar av denna kvar.
Trädgården inramas av en sentida tät granhäck.

Öster om mangården ligger den U-formade ladugården samt tre mindre uthus/
lador.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul stående och liggande fasspontpanel, avdelad med vitt listverk.	Huset är tilläggsisolerat.
Fönster	Vita fönster med korspost, 1 båge-1 ruta, rombiskt.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd slät dubbeldörr, röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Den släta är ev. en äldre inklädd dörr, traditionell dörr.
Tak	Röd trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespis på framsidan, glasveranda i en våning, köksentré på den östra gaveln.	Traditionell utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som fönster, äldre dörrar, veranda och skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt.
- Gårdshuset är mycket välbevarat till detaljer. Varsamhet bör iakttas till panel, fönster, veranda och lertegeltak.
- De spår som finns i trädgården, från den äldre strukturen, bör vårdas då de förhöjer gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har en betydelsefull del i gårdens karaktär.

Västerhästbo 9:23 Per-Pers

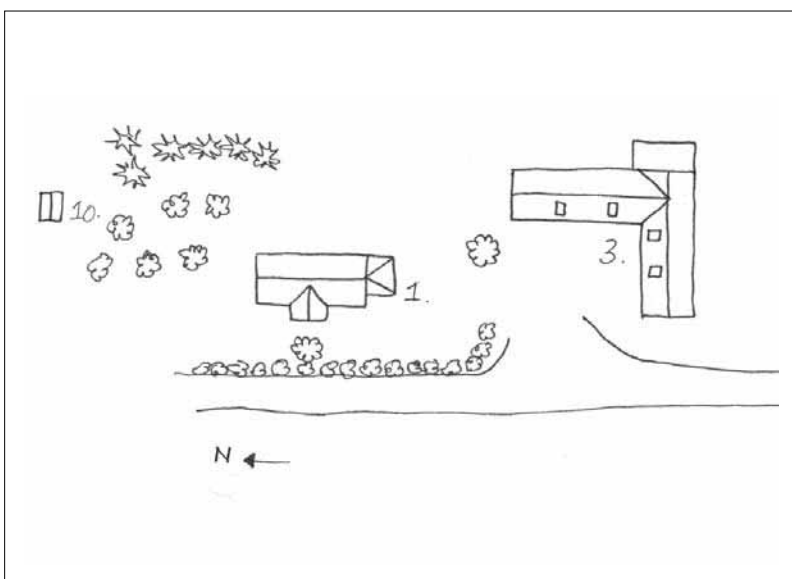
Per-Pers är belägen tätt inpå riksväg 68 med mangården på den östra sidan och ekonomibyggnaderna på den västra. Det är oklart när bostadshuset ursprungligen uppfördes, men enligt ägaren påbyggdes det under 1820-talet. Gården är belägen på ursprunglig plats. Gårdshuset är uppfört 1911. Söder om byggnaderna finns en liten damm.

Det finns två ekonomibyggnader, dels en L-formad byggnad och dels en T-formad byggnad, tillsammans bildar dessa byggnader en trebyggd gård.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Grå stående fasspontpanel, vita snickerier.	Traditionell panel.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Vit enkeldörr med fönster.	Modern.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murades skorstenar av tegel.	traditionellt takmaterial.
Övrigt	Veranda med ovanliggande balkong åt söder.	Den tidigare glasverandan revs på 1960-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster och takmaterial har stor del i byggnadens värde.
- Man kan med fördel återskapa den tidigare glasverandan.
- Gårdshuset har välbevarade detaljer i panel och fönster.
- Trädgården med murade avsatser, damm och en del äldre planteringar som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- De två ekonomibyggnaderna bildar tillsammans en kringbyggd fägård. Byggnaderna har välbevarad panel, fönster och portar.

Västerhästbo 16:1

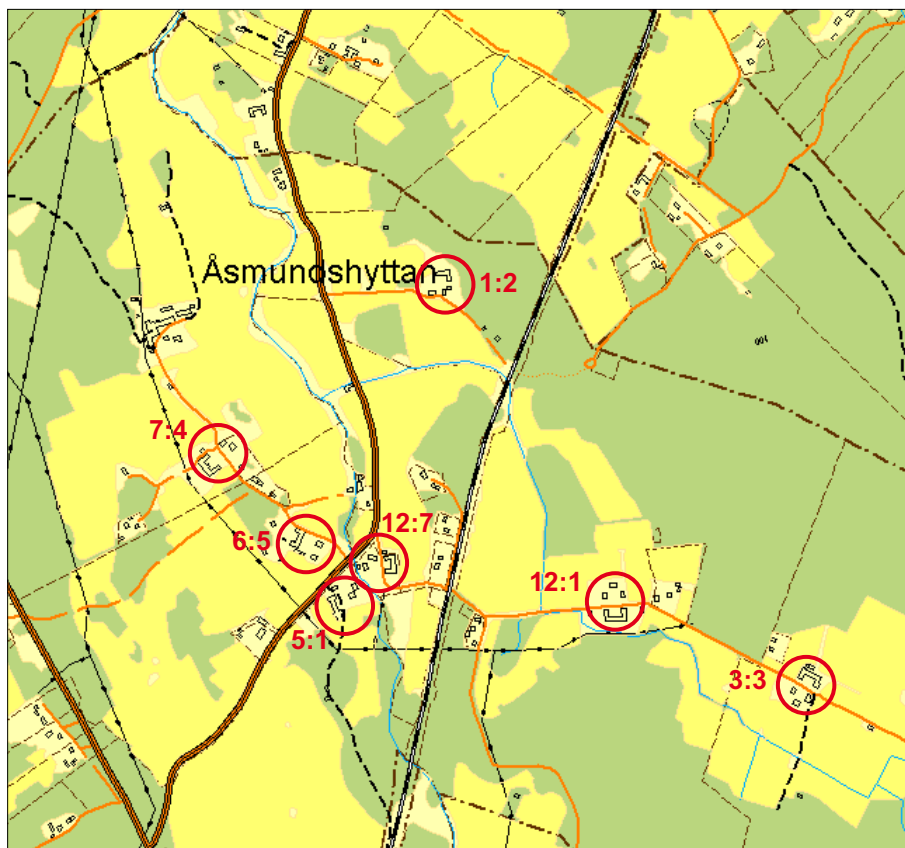
Gården är belägen efter riksväg 68, högst uppe på åsen. Bostadshuset är byggt i souterräng med en hög stengrund mot öster. Bostadshuset är uppfört 1901 i typisk snickarglädjarkitektur. Många av de dekorativa detaljerna försvann dock vid en renovering under mitten av 1900-talet, liksom de ursprungliga fönstren och dörrarna. Vissa av detaljerna är nu återskapande.

Den L-formade ladugården uppfördes 1926 och är belägen söder om bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul liggande och stående fasspontpanel avdelad med vitt listverk.	Sågad panel.
Fönster	Vita fönster med korspost, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, runda fönster.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Brun enkeldörr med fönster, bruna dubbeldörrar med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Moderna dörrar.
Tak	Svart falsad plåt, två murade skorstenar med dekorativa krön.	Ursprungligt takmaterial och skorstenar.
Övrigt	Veranda i två våningar, utbyggnad på den södra gaveln.	Ursprunglig, nuvarande utformning tillkommen under mitten av 1900-talet. Utbyggnad sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som fönster, falsat plåttak, skorstenar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida fasadbyte bör man återgå till traditionell hyvlad panel.
- För att höja byggnadens värde kan man med fördel återskapa den tidigare utformningen med lövsågerier på verandadelen
- Trädgården med vårdträd och äldre fruktträd förstärker gårdens värde.
- Den vinkelbyggda ladugården har bevarandevärda detaljer i panel, fönster, takkupor och äldre plåttak.

ÅSMUNDSHYTTAN

Åsmundshyttan ingår i riksintresset K 961, Torsåkers centralbygd. Byn har en relativt tät bykärna där gårdarna Erikas (Åsmundshyttan 12:7) och Jan-Mats (Åsmundshyttan 5:1) utgör hjärtat. Huvudbyggnaden på gården Matsas hör till byns äldsta bostadshus då den är uppförd under 1840-talet. Bostadshuset har en robust form med en bredd på tre fönsteraxlar. Huset har stått som förebild för flera andra bostadshus runt om i Torsåker, bl.a. Erik-Anders (Åsmundshyttan 7:4), Nordströms (Ho 6:63) och Spjutängs (Österhästbo 3:2). Samtliga av dessa gårdar är uppförda under 1840–50-talet och räknas därmed in som de äldsta i Torsåker.

Inventerade fastigheter

Åsmundshyttan 1:2 Erik-Lars

Åsmundshyttan 3:3 Ol-Ols

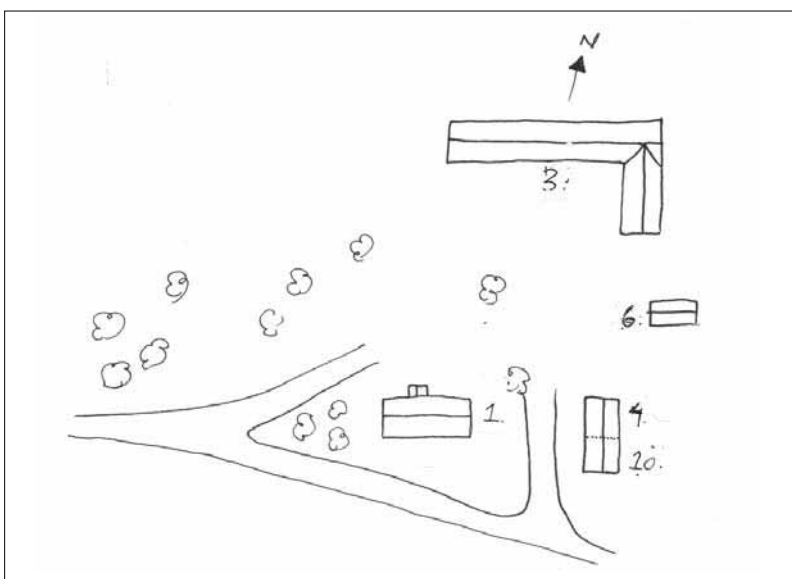
Åsmundshyttan 5:1 Jan-Mats

Åsmundshyttan 6:5 Matsas

Åsmundshyttan 7:4 Erik-Anders

Åsmundshyttan 12:1 Ollas

Åsmundshyttan 12:7 Erikas

Åsmundshyttan 1:2 Erik-Lars

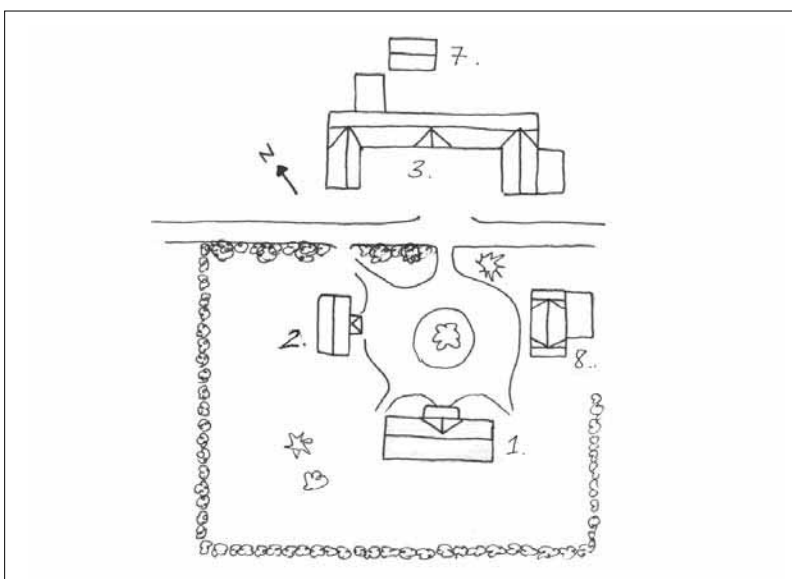
Jordbruksfastighet med ett bostadshus i 1½ våning från 1870-talet, som ursprungligen uppfördes som bagarstuga. Huvudbyggnaden, som var tänkt att placeras i vinkel med bagarstugan, kom aldrig att uppföras. Under 1930-talet byggdes bostadshuset om till dess nuvarande utseende.

På gården finns en vinkelbyggd ladugård innehållandes även stall och lada. Här finns även härbre, vedbod, smedja och källarbod. Trädgården är välbevarad liksom de tillhörande markerna runt om gården.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad/gjuten grund, timmer, åstak, tvåkupigt lertegel, murstock av tegel.	Tidstypisk och senare tillkommen konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd liggande fasspontpanel, vita snickerier.	Tidstypiskt material och färgsättning.
Fönster	Vita spröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, överljus.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Gul spegelindlad dubbeldörr.	Tidstypisk utformning och färgsättning.
Tak	Tvåkupigt lertegel, skorsten av tegel.	Traditionella material.
Övrigt	Förtak, belagt med tegel, över entrépartiet.	Sannolikt tillkommet under 1930-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som fönster, ytterdörr, takmaterial och färgsättning är tidstypiska och viktiga för upplevelsen av byggnaden.
- På gården finns flera små ekonomibyggnader samt en vinkelställd ladugårdsbyggnad. Alla dessa byggnader ger gården dess form och karaktär.
- De omgivande markerna, som tillhör fastigheten, är mycket välsköta och förstärker hela gårdens kulturhistoriska värde.

Åsmundshyttan 3:3 Ol-Ols

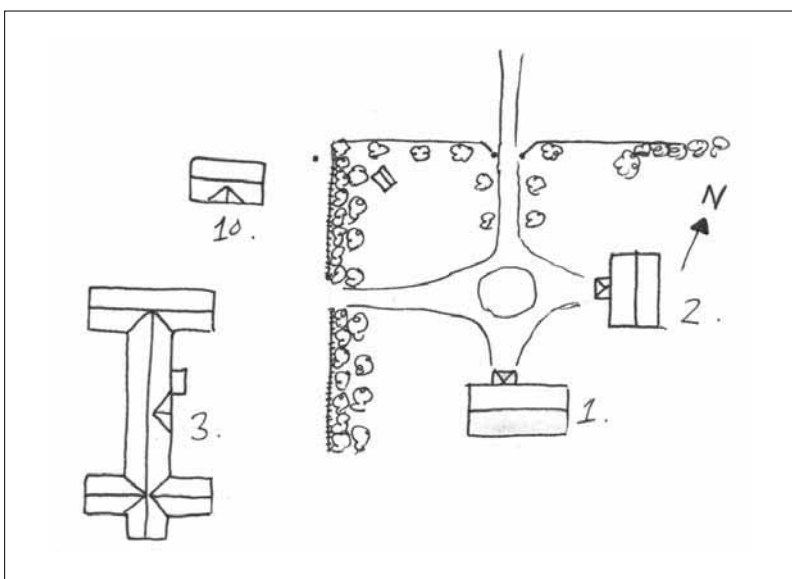
Bostadshuset är utflyttat från sin ursprungliga placering vid Erikas (Åsmundshyttan 12:7). Bostadshuset är uppfört 1885 liksom ladugården. Bryggstugan är något tidigare då den är uppförd 1870. Bostadshuset flankeras på vardera sidan av bryggstuga och förrådsdel. Den tidigare verandan på bostadshuset gjordes under 1970-talet om till dess nuvarande utseende med ovanliggande balkong. Äldre trädgårdsstruktur finns bevarad genom grusgångar, rundlar och planteringar. Gården inramas av en häck med planterade björkar.

På andra sidan byvägen ligger den smäckra U-formade ekonomibyggnaden med partier med synlig slaggsten.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit stående pärlspont med gröna och grå snickerier.	Tidstypiskt material och lokal färgsättning.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar- 3 rutor, 2 bågar- 1 ruta, fönsterparti invid entrédörr.	Tidstypiska och senare utbytta fönster.
Dörrar	Brun bred enkeldörr med fönster.	Samtida med nuvarande veranda, tillkommen under 1970-talet.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Den tidigare glasverandan i en våning gjordes under 1970-talet om till nuvarande utseende med ovanliggande balkong.	Sentida.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, äldre fönster, färgsättning och murade skorstenar ger huset dess karaktär.
- Vid ett framtida takbyte bör den trapetskorrugerade plåten bytas mot ett takmaterial som harmonierar med byggnadens karaktär, förslagsvis falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- Bryggstugan har fina tidstypiska och bevarandevärda detaljer i panel, fönster och veranda.
- Trädgården med gångar, planteringar och träd förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ladugården har en smäcker form med fina detaljer i synlig slaggsten, spetsbågiga fönster med omfattningar samt bevarat tegeltak.

Åsmundshyttan 5:1 Jan-Mats

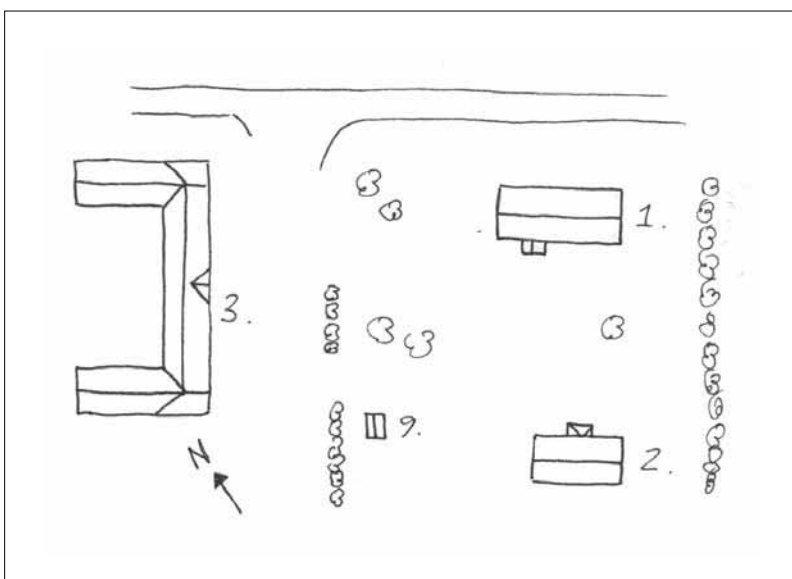
Jan-Mats är en tvåbyggd gård med bostadshus och bagarstuga i typisk Torsåkers-färgsättning. Mangårdsbyggnaden är uppförd med huvudbyggnaden på Matsas som förebild. Gården inramas av ett enkelt spjälstaket med en häck mot gårds-sidan. I häckkanten finns planerade träd. I gårdens nordvästra hörn finns en liten lekstuga.

Den H-formade ekonomibyggnaden är belägen väster om gårdsplanen och strax intill denna finns ett välbevarat magasin. Byggnaden är belägen invid byggnads-minnet Åsmundshyttan 12:7, Erikas, och de båda fastigheterna utgör hjärtat i Åsmundshyttan.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit bred, hyvlad, stående fasspont, gröna listverk och snickerier.	Tidstypiskt material och lokal färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, två lunettfönster på vardera gavel, varierad spröjsindelning i glasveranda.	Tidstypisk placering av fönster samt lokal färgsättning.
Dörrar	Röd spegelindlad dubbeldörr med småspröjsade fönsterpartier.	Lokal färgsättning, dörr sannolikt samtida med veranda.
Tak	Tvåkupigt lertegel, en murad skorsten av tegel.	Traditionellt material.
Övrigt	Veranda i en våning mot norr.	Verandan sannolikt tillkommen vid sekelskiftet 1800–1900.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Husens placering i vinkel till varandra är tidstypisk och även lokalt vanligt förekommande.
- De båda bostadshusens exteriöra detaljer som panel, fönster, färgsättning, takmaterial och verandor utgör en mycket stor del i gårdens kulturhistoriska värde.
- Kring husen finns en mycket välskött trädgård, där gångar med planterad rundel, formklippta träd längst tomtgräns, äldre fruktträd, staket och grindar är viktiga för helhetsupplevelsen av gården.
- Ekonomibyggnaderna har en pedagogisk placering väl avskilda från mangården. Ladugården har en för trakten vanlig form med vinkelbyggda delar som tillsammans bildar ett H. Ekonomibyggnadernas exteriöra byggnadsdetaljer som portar, fönster, omfattningar och lertegeltak är betydelsefulla för upplevelsen av byggnaderna.

Åsmundshyttan 6:5 Matsas

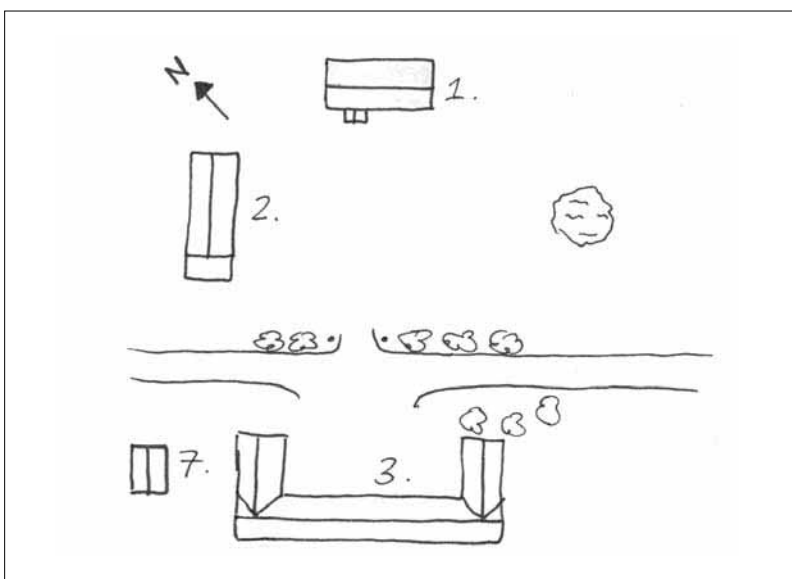
Huvudbyggnaden på Matsas uppfördes 1844–47 och har stått som förebild för flera andra huvudbyggnader i Torsåker, bl.a. Erik-Anders (Åsmundshyttan 7:4), Jan-Mats (Åsmundshyttan 5:1), Erik-Lars (Västerhästbo 4:3), Spjutängs (Österhästbo 3:12) och Nordströms (Ho 6:63). Bostadshuset har en bastant form med en bredd på tre fönsteraxlar. Gårdens mindre bostadshus, som är belägen mittemot huvudbyggnaden, är uppfört 1895. Trädgården inramas av en tät granhäck.

Den U-formade ekonomibyggnaden är placerad nordväst om de båda byggnaderna och uppfördes 1892, efter att den tidigare ladugården hade brunnit ner på julaften 1891. Ett stycke norr om ladugården ligger ”stugan i backen”, uppförd 1805–10.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel med gavlar med synligt timmer, vita snickerier	Tidstypiskt material och lokal färgsättning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk placering av fönster.
Dörrar	Rombmönstrad enkeldörr med fönster.	Modern.
Tak	Rött plegeltak, en skorsten av tegel.	Modernt takmaterial.
Övrigt	Förtak över entrépartiet	Oklart när den tillkommit.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets fasadutformning med de övre gavelpartierna med naket timmer är ursprungligt och har därmed ett byggnadshistoriskt värde.
- Vid framtida exteriöra arbeten på huvudbyggnaden bör dörr och takmaterial bytas till utförande som harmonierar med byggnadens ålder.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har en mycket stor del i upplevelsen av fastigheten. Dess detaljer som panel, portar, fönster, omfattningar och takmaterial förstärker dess värde.

Åsmundshyttan 7:4 Erik Anders

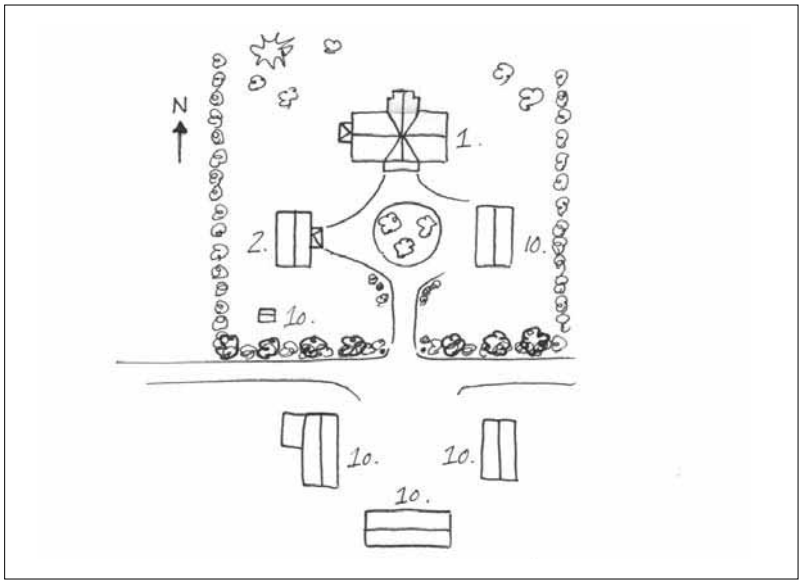
Erik Anders är en tvåbyggd bergsmansgård med bostadshus och bagarstuga. Huvudbyggnaden med reveterad timmerstomme, är uppförd 1848 med Matsas (Åsmundshyttan 6:5) huvudbyggnad som förlaga. Bryggstugan är flyttad från den ursprungliga bykärnan 1820 och påbyggd vid samma tillfälle. Byggnaderna är belägna högt på en ås efter en gammal byväg med till största del äldre fastigheter. Gårdsgränsen markeras med träd och de gamla grindstolparna finns bevarade.

Den U-formade ekonomibyggnaden som är belägen på andra sidan byvägen är bortstyckad från fastigheten och tillhör idag Anders-Ols (Åsmundshyttan 8:1).

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad grund, timmer, åstak, tvåkupigt lertegel, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit spritputs, slätputs kring omfattningar och knutar.	Äldre puts med traditionellt utförande.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk placering och färgsättning.
Dörrar	Grön panelklädd enkeldörr..	Modern.
Tak	Tvåkupigt lertegel, skorsten av tegel	Traditionella material.
Övrigt	Verandadörr har tagits upp på den södra gaveln.	Ovarsamt ingrepp på byggnaden.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Huvudbyggnadens detaljer som fasadmaterial, fönster och takmaterial är viktiga delar i det kulturhistoriska värdet.
- Bostadshusets och bryggstugans placering i vinkel till varandra är tidstypisk och även lokalt vanligt förekommande.
- Söder om bostadshuset finns en damm, möjligen ett gammalt gruvhål, dammen har en stor del i upplevelsen av hela gården, liksom de träd som är planterade i gårdsgränsen.
- Fast den U-formade ekonomibyggnaden numer är avstyckad från fastigheten har den en mycket stor del i det kulturhistoriska värdet. Dess form, fasadutformning med synligt tegel, fönster samt tegeltak är tidstypiska och traditionella material.

Åsmundshyttan 12:1 Ollas

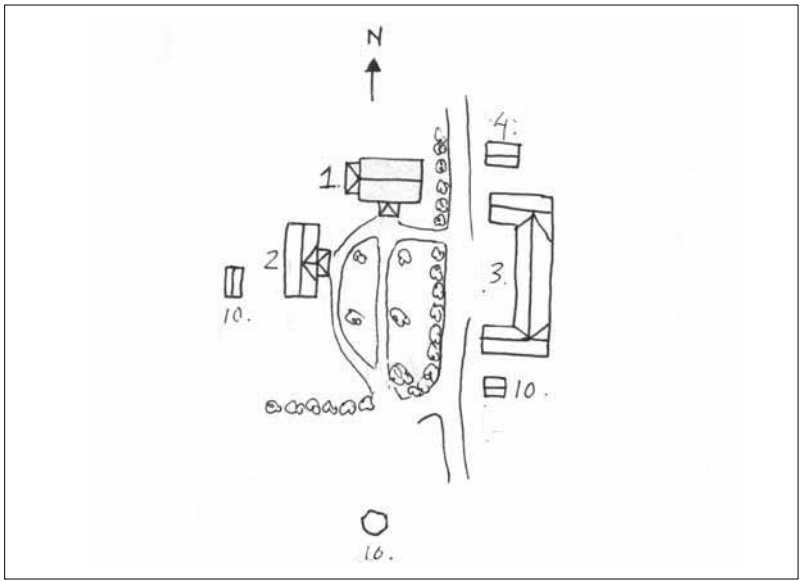
Ollas bostadshus är uppfört i nationalromantisk stil med två flyglar; bryggstuga och uthus. Mitt emot bostadskomplexet, på andra sidan byvägen, ligger ekonomi-byggnaderna med samma trebyggda form, vilket ger gården en mycket symmetrisk form. Mycket av den äldre trädgårdsstrukturen finns bevarad genom fruktträd, trädgårdsrundel, gångar och trädplanteringar i tomtgräns.

Ekonomi-byggnaderna har en fin utformning med putsade partier och dekorativa murade slaggstensband.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljust rosa liggande och stående fasspont avdelat med vita snickerier.	Tidstypiskt material.
Fönster	Vita och röda fönster med korspost, 1 båge-1 ruta.	Tidstypisk placering och utformning av fönster.
Dörrar	Svart dubbeldörr med spegelindelning.	Sannolikt originaldörr.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Frontespis på framsidan och fronton på baksidan, branta takfall. Smäckra lövsågerier i gavelspetsarna.	Tidstypisk utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, lövsågerier, fönster och dörr ger huset dess karaktär.
- Vid ett framtida takbyte bör den trapetskorrugerade plåten bytas mot ett takmaterial som harmonierar med byggnadens karaktär, förslagsvis falsad skivplåt.
- Bryggstugans/lillstugans byggnadsdetaljer som panel, veranda, fönster och dörr är viktiga för upplevelsen av gården.
- Trädgården med gångar, planteringar och träd förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- De tre fristående ekonomi-byggnaderna som tillsammans bildar ett U, har ett formspråk där det lokala materialet slaggsten spelar en betydelsefull roll som murat dekorativt band.

Åsmundshyttan 12:7 Erikas

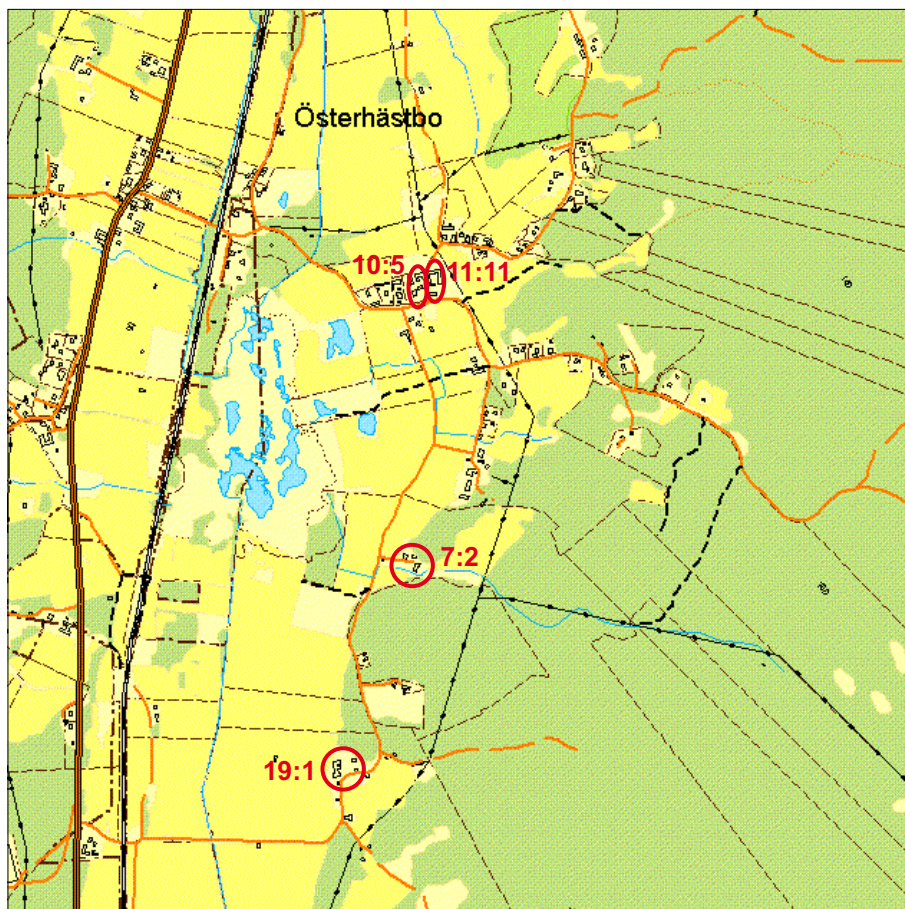
Erikas är en bergsmansgård med bostadshus och bagarstuga i vinkel. Byggnaderna har släta paneler målade i gulbruna nyanser. Den äldre välbevarade trädgården inramas av en häck och strax nedanför bryggstugan finns den gamla tvättstugan, som idag nyttjas som växthus.

Den U-formade ekonomibyggnaden ligger på andra sidan byvägen och flankeras av ett härbre och ett spruthus. Ett femtiotal meter söder om trädgården finns ett lusthus från 1840-talet, som är flyttat till gården från Grönsinka herrgård. Fastigheten som har anor från 1600-talet, byggnadsminnesförklarades 1990 och är därmed Hofors kommuns enda byggnadsminne. På andra sidan Getån ligger gården Jan-Mats (Åsmundshyttan 5:1) och de båda fastigheterna utgör hjärtat i Åsmundshyttan.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Grund av natursten, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Slät gulbeige hyvlad panel, vita snickerier.	Den tidigare locklistpanelen byttes till slät panel 1902.
Fönster	Röda spröjsade fönster 2 bågar-3 rutor, varierad spröjsindelning i glasverandan.	Tidstypiska fönster och färgsättning.
Dörrar	Röd dubbeldörr.	Lokal färgsättning.
Tak	Röd falsad plåt, två murade skorstenar.	Traditionellt material.
Övrigt	Veranda i en våning vid entrén. Glasveranda på byggnadens västra gavel.	Verandan sannolikt tillkommen vid sekelskiftet 1800–1900.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Husens placering i vinkel till varandra är tidstypisk och även lokalt vanligt förekommande.
- De båda bostadshusens exteriöra detaljer som panel, fönster, färgsättning, takmaterial och verandor utgör en mycket stor del i gårdens kulturhistoriska värde. Stuprörens dekorativa krön förstärker värdet.
- Kring husen finns en mycket välskött trädgård, med grusgångar och äldre planteringar och träd. De gamla grindstolparna är bevarade. Dessa detaljer är viktiga för helhetsupplevelsen av gården.
- Den U-formade ekonomibyggnaden har en placering som är väl avskild från mangården. Ekonomibyggnadens exteriöra byggnadsdetaljer som portar, fönster, omfattningar och takmaterial är betydelsefulla för upplevelsen av hela fastigheten. Härbrät och spruthuset utgör ytterligare förstärkande värden.

ÖSTERHÄSTBO

Österhästbo har utspridd bebyggelse belägen i anslutning till byvägen som slingrar sig fram mitt i odlingslandskapet, men också med placering upp mot skogsbrynet i öster. Till byns hjärta kan man räkna gårdarna Ol-Lars (Österhästbo 11:11) och Mårtes (Österhästbo 10:5) med placering på en höjd mitt i landskapet, väl synliga från alla fyra väderstreck. Gårdarna är tätt placerade och har därigenom den oskiftade byns karaktär. Inom området finns fastigheter tillkomna under andra halvan av 1900-talet. I Österhästbo finns också fastigheten Österhästbo 3:12, Spjutängs, som finns dokumenterad sedan tidigare i Läns museet Gävleborgs slutredovisning från 2005 ”Spjutängs i Torsåker. Dokumentation inför rivning”.

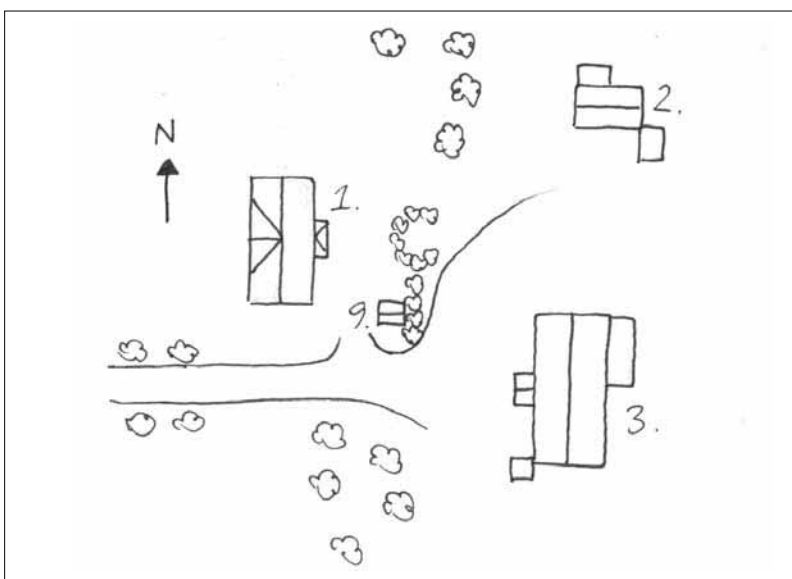
Inventerade fastigheter

Österhästbo 7:2 Orts

Österhästbo 10:5 Mårtes

Österhästbo 11:11 Ol-Lars

Österhästbo 19:1 Söräng

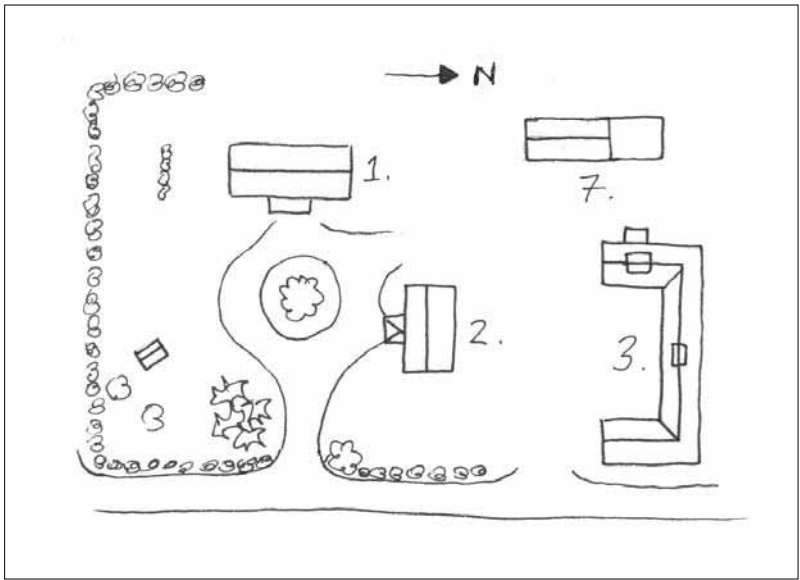
Österhästbo 7:2 Orts

Indragen från byvägen ligger Orts vid skogskanten. En allé leder upp till gården. Bostadshuset är uppfört under slutet av 1800-talet och ladugården byggdes 1928. Här finns även en lekstuga och ytterligare en liten byggnad. Äldre fruktträd finns söder som bostadshuset.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit pärlspåntpanel, vita snickerier.	Tidstypiskt fasadmaterial, sentida färgsättning.
Fönster	Blå träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-1 ruta, 2 bågar-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Blå panelklädd enkeldörr med fönster.	Ca 1950–60-tal.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Ingladas mindre veranda i en våning mot öster.	Oklart när verandan är tillkommen.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, lertegeltak och veranda har stor del i byggnadens värde.
- Fruktträden förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den rektangulärt formade ladugården är väl synlig i landskapet och bidrar därmed till det miljöskapande värdet.

Österhästbo 10:5 Mårtes

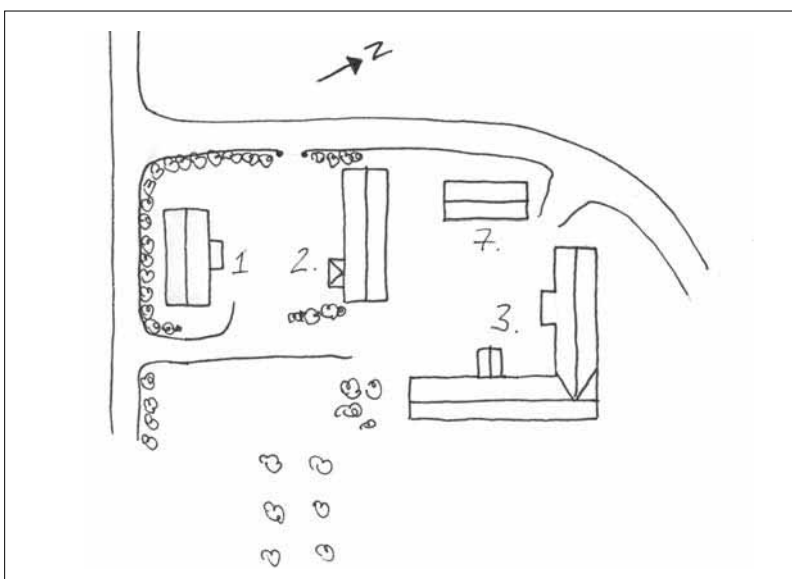
Fastigheten har tillsammans med Ol-Lars (Österhästbo 11:11) en oskiftad karaktär, då de båda fastigheterna är tätt placerade på en höjd i odlingslandskapet. Mårtes är en tvåbyggd gård med ståtlig huvudbyggnad i vinkel till den gamla bryggstugan. Bostadshuset har fasader i den typiska Torsåkersfärgsättningen, dvs vit panel med gröna snickerier och röda fönster. Uppfarten är grusad och framför huset finns en rundel.

Bakom bryggstugan ligger ekonomibyggnaderna bestående av en U-formad ladugård och ett uthus. Dessa båda byggnader bildar, tillsammans med bryggstugan, en avskild fägård.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit profilerad locklistpanel, gröna snickerier. Dekorativa fasadelement som bågformad avslutning på panel vid takfoten.	Påkostad panel, lokal färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd panelklädd enkeldörr.	Modern dörr.
Tak	Profilerad takfot, falsat plåttak, (kulör okänd på grund av snötäcke), grå plåtin-klädd skorsten.	Tidstypisk takfot, traditionellt takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda med ovanliggande balkong mot öster.	Sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, färgsättning, takfot och falsat plåttak har stor del i byggnadens värde.
- Det tidigare entrépartiet kan återskapas om en äldre karaktär vill erhållas.
- Bryggstugan har en välbevarad karaktär och är betydelsefull för upplevelsen av hela gården.
- Uppfarten med rundel, liksom de äldre fruktträden, förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibyggnaden med värdebärare som panel, fönster och portar har en betydelsefull del i gårdens kulturhistoriska värde.

Österhästbo 11:11 Ol-Lars

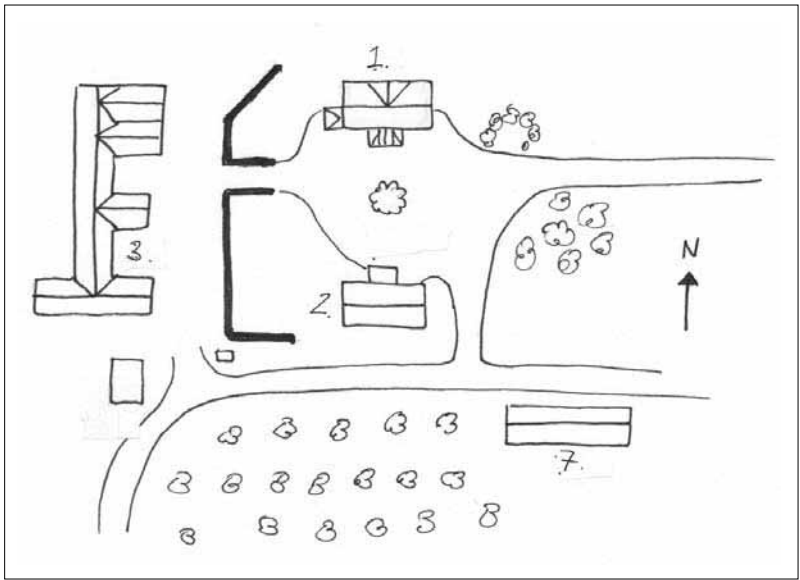
Ol-Lars ligger tätt efter byvägen, nära grannfastigheten Mårtes (Österhästbo 10:5). De båda fastigheterna har tillsammans en oskiftad karaktär. Ol-Lars bostadshus är beläget mitt emot bryggstugan. Den äldre fruktträdgården finns bevarad öster om mangården.

Norr om bryggstugan finns ekonomibyggnaderna som tillsammans med bryggstugan bildar en kringbyggd fägård.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel, svarta snickerier.	Tilläggsisolerade fasader, för bostadshus otraditionell färgsättning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Blå panelklädd enkeldörr med fönster.	Modern dörr.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda med ovanliggande balkon mot norr.	Sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer och lertegeltaket har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida ommålning kan huset med fördel målas i en mer traditionell färgsättning, som faluröda fasader med vita snickerier.
- Fruktträden är belägna strax utanför den nuvarande trädgården och dessa förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den L-formade ekonomibyggnaden, tillsammans med uthuset i vinkel, är betydande dels för gårdsbilden och dels för upplevelsen av bybilden av de två gårdarna Ol-Lars och Mårtes.

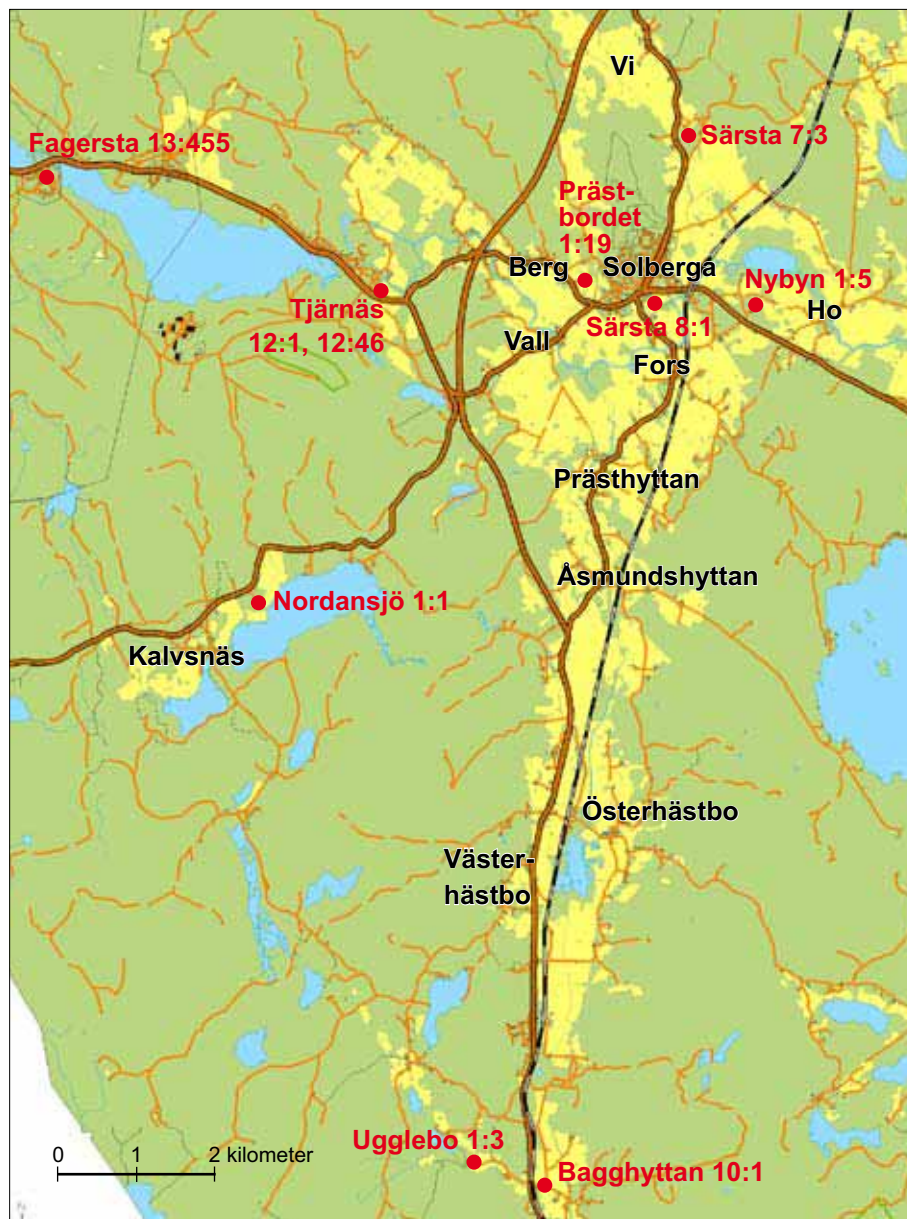
Österhästbo 19:1 Söräng

Söräng började uppföras under slutet av 1800-talet. Lillstugan stod klar 1889, liksom de tidigaste delarna av ladugården. Bostadshuset är flyttat från Österhästbo bykärna och uppfördes på platsen 1893. På gården finns också vedbod, tvättstuga och badrum i timmerbyggnaden utefter vägen. Denna byggnad uppfördes 1907 och några år därefter stod ladugården klar, så som den ser ut idag. Grusgångarna är delvis bevarade och ett vårdträd finns mellan de båda byggnaderna. Söder om bostadshusen finns fruktträdgården med ett 20-tal äldre träd.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmateriäl	Vit pärlspontpanel, gröna snickerier.	Traditionell fasadutformning, lokal färgsättning.
Fönster	Röda träspröjsade fönster, korspost, 1 båge-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Röd dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning med lövsågade dekorationer och ovanligt brutet tak belagt med svart falsad plåt.	Verandan är sannolikt från förra sekelskiftet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, veranda och färgsättning har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takomläggning kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som lertegel.
- Lillstugan i samma stil som bostadshuset har bevarandevärda detaljer i panel, fönster, dörrar, veranda och färgsättning.
- Gårdsstrukturen med gångar, vårdträd, övriga planteringar och fruktträdgård förstärker i allra högsta grad gårdens kulturhistoriska värde.
- Den E-formade ladugården med bakbyggnad har välbevarade detaljer i stengrund, panel, fönster och portar.

ÖVRIGA FASTIGHETER

Förutom de fastigheter som ingår i hela bymiljöer har även några ytterligare gårdar inventerats. Dessa ligger spridda på olika platser i Torsåker och någon närmare bybeskrivning har därför inte gjorts. Fagersta 13:455 m.fl. ligger inom riksintresseområdet K965 Storberget-Tjärnäs.

Inventerade fastigheter

Bagghyttan 10:1

Fagersta 13:455 m.fl. Per-Jons

Nordansjö 1:1 Nordansjö

Nybyn 1:5

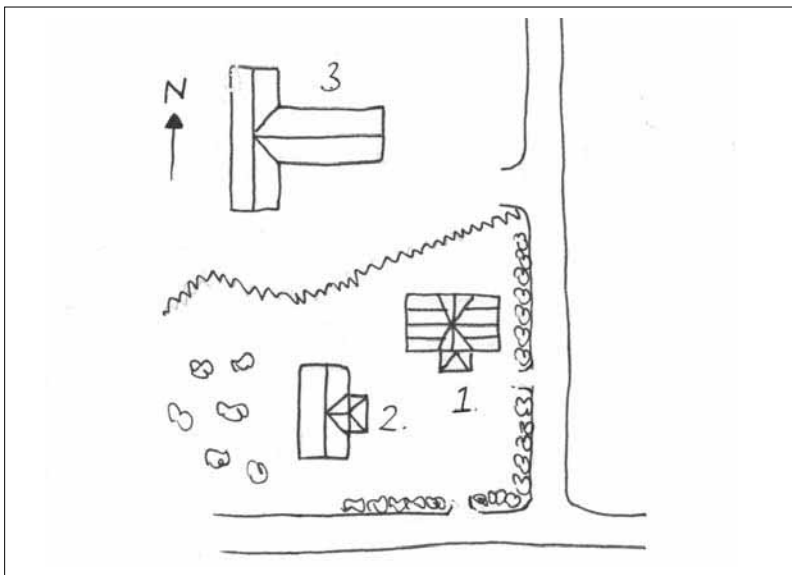
Prästbordet 1:19

Särsta 7:3 Särstaholm

Särsta 8:1 Särstagård

Tjärnäs 12:1, 12:46 Tjärnäs herrgård

Ugglebo 1:3 Ugglebo

Bagghyttan 10:1

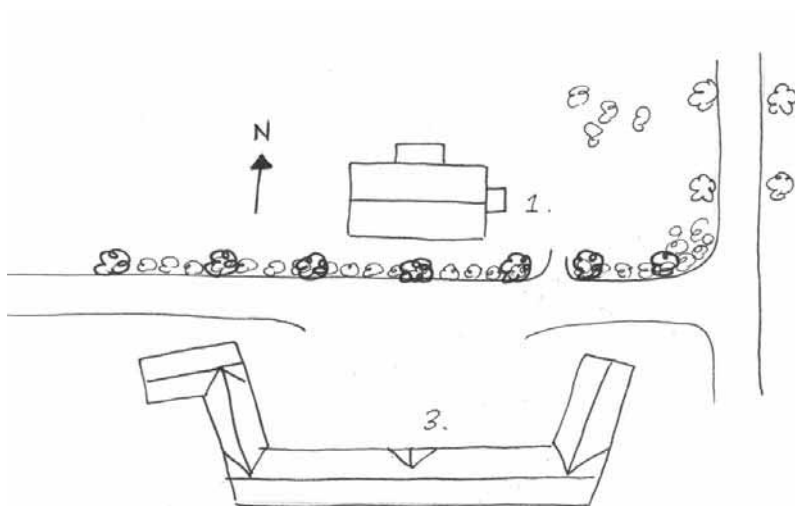
Gården har ett välexponerat läge i en T-korsning. Bostadshuset har karaktär från 1900-talets början och är beläget i souterräng. I vinkel till huset finns en lillstuga, sannolikt uppförd vid samma tid. Norr om lillstugan finns en fruktträdgård. De båda bostadshusen omges av en häck med planterade träd på jämna mellanrum.

Norr om bostadshuset, på andra sidan den porlande bäcken, ligger den bastanta T-formade ladugårdsbyggnaden.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, okänd takkonstruktion, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel, vita snickerier.	Traditionell fasadutformning och färgsättning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, småspröjsade fönster i glasveranda.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Omålad dubbel dörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr, dock ovanligt med omålade snickerier.
Tak	Tvåkupigt lertegel, en murad skorsten av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Frontespiser på vardera långsida, glasveranda i en våning åt väster.	Verandan är antagligen samtida med huset.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, veranda och lertegeltak har stor del i byggnadens värde.
- Ytterdörren bör målas i traditionell kulör, hämta förlagor från omkringliggande byggnader.
- Fruktträden finns norr om lillstugan och förstärker gårdens kulturhistoriska värde, liksom den omgärdande häcken med trädplantering.
- Bäcken som avgränsar bostadshusen från ladugården bidrar till det miljöskapande värdet.
- Den T-formade ekonomibyggnaden har bevarandevärda byggnadsdetaljer i panel, fönster och portar.

Fagersta 13:455 m.fl. Per-Jons

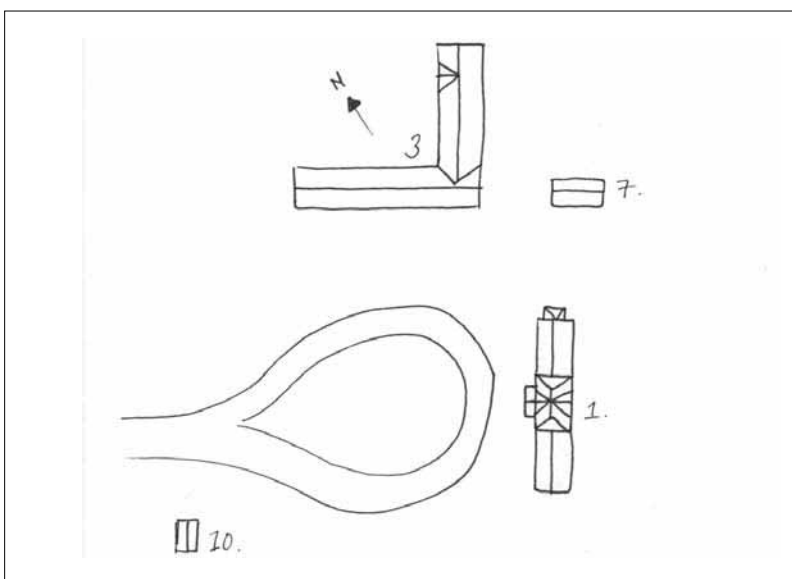
Ståtlig bergsmansgård belägen i Fagersta. Bostadshuset är sannolikt uppfört under andra halvan av 1800-talet. I trädgården finns äldre fruktträd och delar av grusgångar bevarade.

På andra sidan byvägen ligger den U-formade låga ladugårdsbyggnaden (Fagersta 13:454) med synliga delar i slaggsten och tegel. Nyligen har ägarna även köpt in den stora ekonomibygnaden (Fagersta 1:56) belägen på den södra sidan av Torsåkersvägen.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Spritputsad grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Ljust grå liggande och stående fasspânt-panel avdelat med grått profilerat listverk.	Traditionell fasadutformning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 1 båge-2 rutor, 2 bågar-1 ruta, korspost, profilerade fönsteröverstycken.	Tidstypisk utformning, vissa fönster är sentida.
Dörrar	Grå dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr.
Tak	Röd falsad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt takmaterial.
Övrigt	Glasveranda med ovanliggande balkong mot norr. Ingång med förtak av plåt på den östra gaveln.	Glasverandan med balkong sannolikt tillkommen under mitten av 1900-talet. Gavelns förtak är sannolikt från förra sekelskiftet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, äldre fönster, dörrar, dekorativa fasaddetaljer, plåttak och skorstenar har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida fönsterbyte bör de ospröjsade fönstren bytas till fönster som harmonierar med övriga fönster.
- En miljöskapande allé leder in till gården från vägen. I trädgården finns en bevarad trädgårdsstruktur med grusgångar, fruktträd och häck med planterade träd i gårdsgränsen. Samtliga dessa detaljer förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den U-formade ekonomibygnaden har en stor del i upplevelsen av hela fastigheten, den är dessutom viktig för bybilden. Dess värdebärare finns i panel, synligt murverk av slaggsten och tegel, fönster, portar och äldre falsat plåttak.

Nordansjö 1:1 Nordansjö

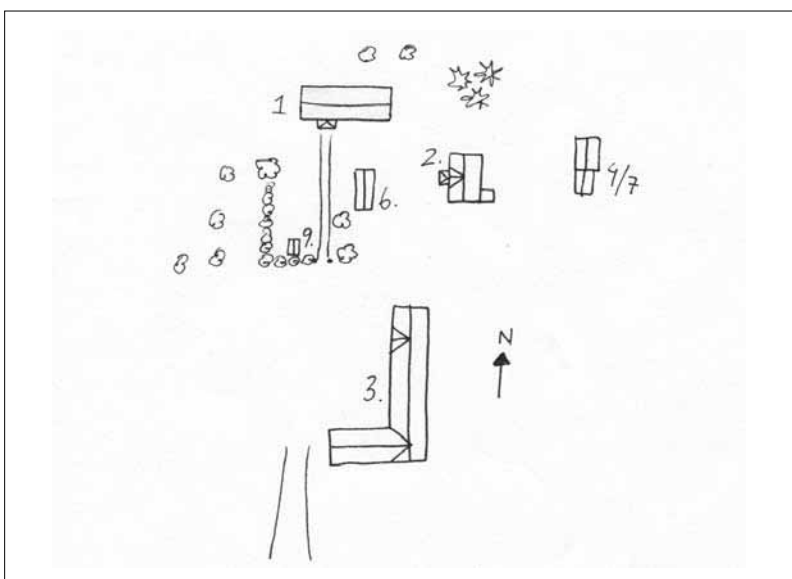
Ett stycke ner från Stjärsundsvägen ligger gården Nordansjö. Gården är mycket vackert belägen med utsikt mot Sälgsjön. Enligt ägarna är bostadshusets äldsta del från 1634, men dess nuvarande speciella utformning tillkom 1894, då en grosshandlare från Gävle ägde det. Huset uppfördes ursprungligen som ett fänrikboställe. En mängd ekonomibyggnader finns på gården, som bodlänga, bastu och smedja.

Den magnifika ladugården med L-form har en hög grund av murat tegel, vilket ger den mycket av dess karaktär.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Grund av natursten, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit fasspontpanel, röda snickerier. Dekorativ röd bågformad list strax under takfot.	Traditionell fasadutformning, lokal färgsättning.
Fönster	Blågrå fönster, korspost, 1 båge-2 rutor, 1 båge-6 rutor, överljus. Profilerade fönsteröverstycken.	Påkostad och tidstypisk utformning.
Dörrar	Blågrå dubbeldörrar med spegelindelning.	Moderna med traditionell utformning.
Tak	Byggnadens mittdel har svart falsad plåt, sidodelarna har svart plegelplåt, två murade skorstenar av tegel.	Traditionellt och sentida material.
Övrigt	Öppen veranda med ovanliggande balkong mot köksentré på den gaveln.	Oklart när verandans nuvarande utformning tillkommit.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, dekorativa fasadelement, fönster, dörrar, veranda och färgsättning har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takomläggning kan man med fördel byta ut den moderna planjaplåten till traditionell svart falsad plåt.
- De omkringliggande ekonomibyggnaderna har en stor del i fastighetens historia.
- Ladugården har bevarandevärda detaljer i panel, murverk, fönster, portar och bevarade stenramper. Byggnaden bidrar mycket till gårdens miljöskapande värde.

Nybyn 1:5

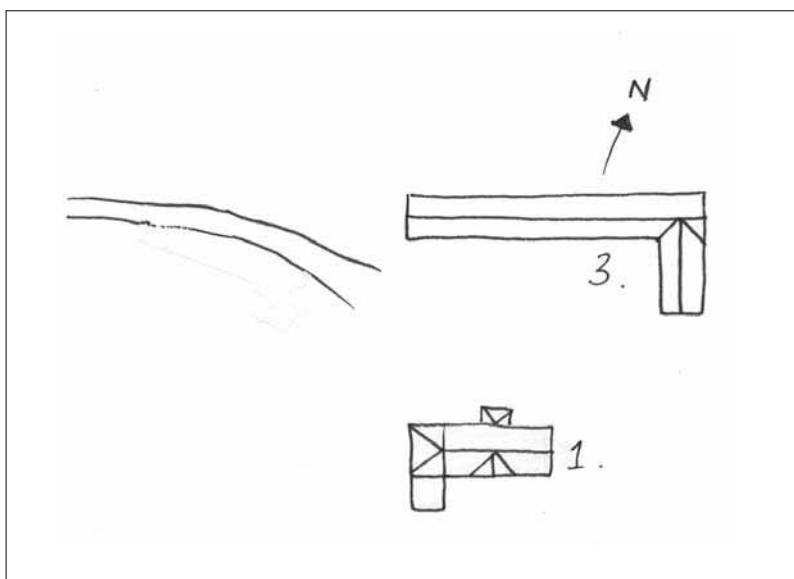
Gården består av en huvudbyggnad belägen i vinkel med bryggstugan. Bakom denna finns ett härbre som är sammanbyggt med en bod. Framför bostadshuset finns en stor matkällare och i trädgården finns även en lekstuga. Mangården är väl avgränsad från fägården som ligger söder om trädgården.

Den L-formade ladugården består sannolikt av flera äldre delar som byggts samman.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Tuktad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel, vita snickerier.	Traditionell fasadutformning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Svart panelkädd enkeldörr, med intilliggande fönsterparti.	Modern utformning.
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda vid entrén, huset är förlängt på den östra gaveln och där finns även en balkong.	Sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bryggstugan är mycket välbevarad till detaljer som panel, fönster, dörrar och skorsten.
- Härbret som är sammanbyggt med boden har en del i det miljöskapande värdet.
- De gamla staketstolparna i sten finns kvar och i trädgården finns äldre fruktträd vilka förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Ladugården är synlig i landskapet och har bevarandevärda detaljer i panel, putsade ytor, spetsbågiga fönster och ålderdomliga portar. Ev. nya portar bör därför utformas med hög antikvariskt nivå.

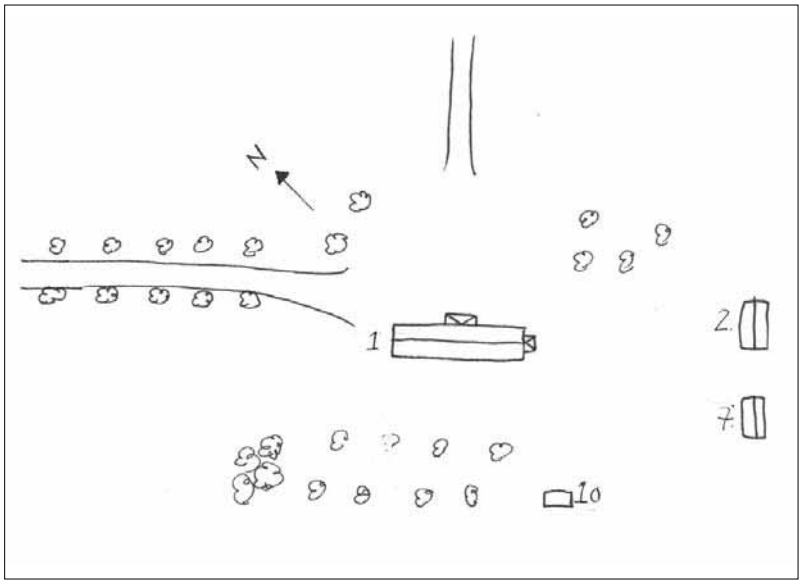
Prästbordet 1:19

Gården är belägen ett stycke in på åkermarken, strax nedanför Torsåkers tätort. En del förändringar har skett på mangårdsbyggnaden under sen tid. Den L-formade ladugården är dock välbehållen.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Röd locklistpanel, vita snickerier.	Traditionell panel.
Fönster	Vita (delvis röda) träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-1 ruta, 3 bågar-1 ruta, 1 båge-1 ruta.	Tidstypisk och sentida fönsterutformning.
Dörrar	Vit slät enkeldörr med fönster, dubbeldörr med spegelindelning.	Modern och äldre dörr.
Tak	Svart plegelplåt, två murade skorstenar av tegel.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda i en våning mot norr, inglasad altan på den västra gaveln.	Sentida utformning.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, äldre fönster och dörrar har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takbyte kan man med fördel återgå till ett traditionellt takmaterial som falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- Den L-formade ekonomibygnaden med värdebärare som panel, putsade delar, fönster, portar och äldre pannplåt förstärker gårdens kulturhistoriska värde.

Särsta 7:3 Särstaholm

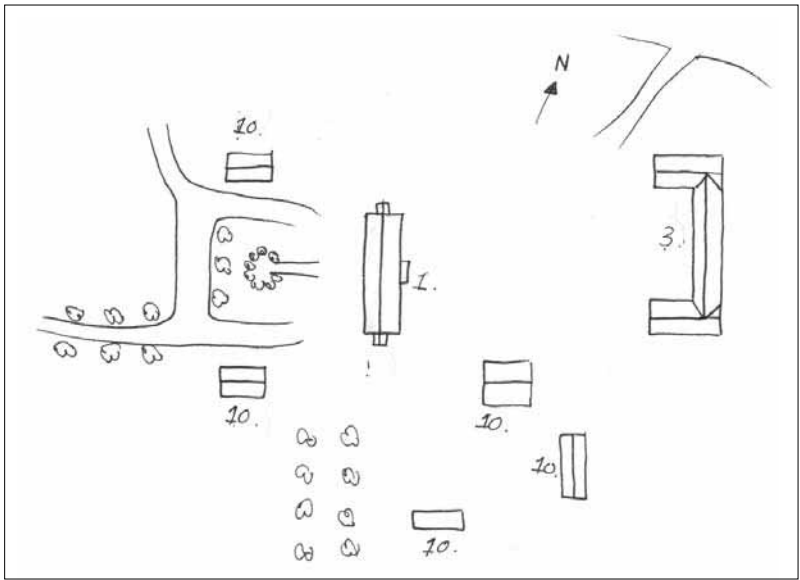
1½ vånings bostadshus med långsmal form och med Torsåkersfärgsättning i vitt, rött och blått. Ett stycke från bostadshuset, invid skogskanten ligger en timrad bryggstuga och en lada. Ett kraftigt ingrepp i husets stomme har gjorts då ett garage under huset tillkommit på den västra sidan. Söder om huset finns en mycket välbevarad fruktträdgård och gården inramas med björkar liksom vägen som leder upp till gården.

Ett hundratal meter norr om gården ligger en samling rödfärgade ekonomibyggnader, såväl äldre som modernare. En av de äldre byggnaderna är uppförda i skiftesverksteknik och har spår efter en vällingklocka vid dess ena gavel.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad/gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Sentida grund i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit liggande och stående fasspontpanel med röda listverk.	Tidstypiskt material och lokal färgsättning.
Fönster	Blå korspost.	För platsen ej typisk färgsättning.
Dörrar	Blå dubbeldörr med spegelindelning och fönster i dess övre del.	Tidstypisk form
Tak	Svart trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar i tegel varav en är pustad.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot norr, garage i källarplan mot väster, sentida utbyggnad på den östra gaveln.	Tidstypisk veranda.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, listverk, fönster och veranda ger huset dess karaktär.
- Vid ett framtida takbyte bör den trapetskorrugerade plåten bytas mot ett takmaterial som harmonierar med byggnadens karaktär, förslagsvis falsad skivplåt, alternativt lertegel.
- Bryggstugan och ladan belägna i trädgården är viktiga för upplevelsen av gården.
- Björkallén som leder upp till huset och fruktträdgården förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- De äldre ekonomibyggnaderna berättar om gårdens historia och har byggnadshistoriska värden.

Särsta 8:1 Särstagård

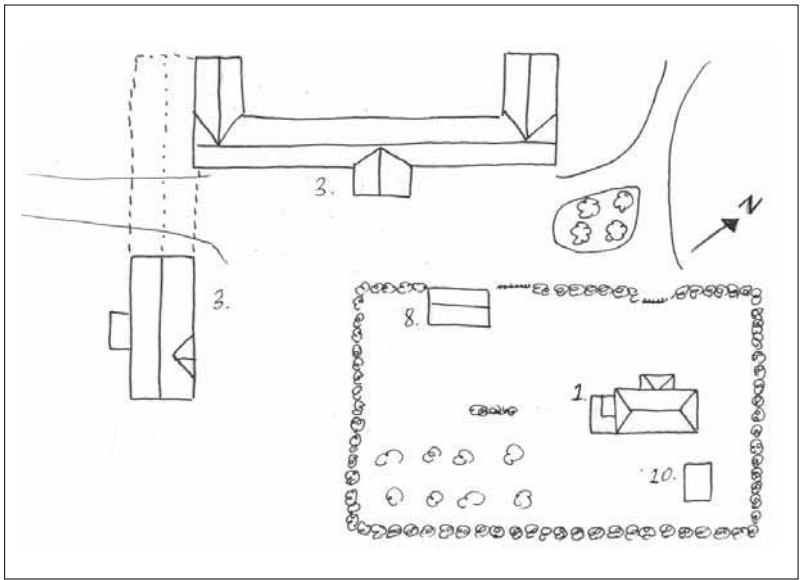
Särstagård uppfördes ursprungligen som gästgiveriets jordbruksgård, här bodde tjänstefolket och här fanns djurhållningen. Bostadshuset finns med på en karta från 1839 och ladugården uppfördes på 1860-talet. Gårdens nuvarande utseende är till största del tillkommet under 1940-talet då genomgripande renoveringar utfördes. Bostadshuset flankeras av två flyglar i form av två mindre rödfärgade byggnader, idag nyttjade till bostad och förråd. Den gamla bodlängan, med förråd till varje familj, finns ännu bevarad på tomten.

Den U-formade ekonomibyggnaden ligger ett stycke öster om bostadshuset och är väl synlig efter vägen som sträcker sig igenom Torsåkers tätort.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Grund från 1940-talet i övrigt tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Vit spritputs med släta omfattningar och knutar.	Okänt när putsen är tillkommen.
Fönster	Bruna fönster med korspost, 2 bågar-1 ruta.	1940-tal, de tidigare fönstren har haft en högre form, vilket syns i putsen.
Dörrar	Lackad enkel trädörr med fönster.	1940-tal, tidigare en hög dubbeldörr.
Tak	Tvåkupigt lertegel, två murade skorstenar i tegel.	Tidstypiskt takmaterial.
Övrigt	Frontespis och balkong mot öster.	Balkongen tillkommen på 1950-talet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets spritputs ger huset dess karaktär. Vid framtida fönster- och dörrbyten bör övervägas att återställa den tidigare utformningen.
- Trädgården med gångar, planteringar, träd och allé från väster förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Samtliga små ekonomibyggnader är viktiga för upplevelsen av hela gården, inte minst flyglarna, vilka med fördel också kan återfå en äldre utformning vid framtida fönster- och dörrbyten.
- Den U-formade ekonomibyggnaden utgör ett välkänt landmärke inne i Torsåkers tätort. Dess värdeskapare utgörs av de synliga slaggstenspartierna, fönster med karaktäristiska omfattningar, luckor och portar.

Tjärnäs 12:1, 12:46 Tjärnäs herrgård

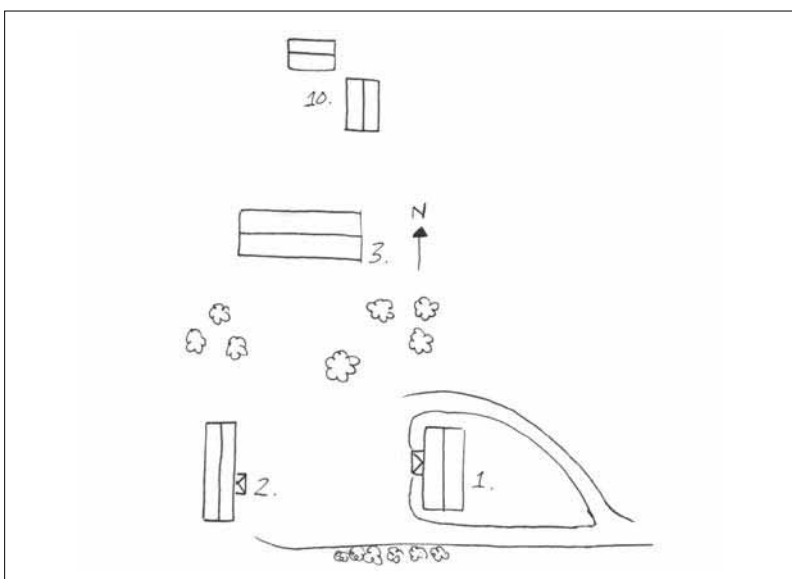
Mangårdsbyggnaden flyttades till platsen vid mitten av 1800-talet. Det är okänt när den murade ladugårdsbyggnaden uppfördes. Från början var den ihopbyggd med stallet som ännu finns bevarat.

Idag är ekonomibyggnaderna avstyckade från bostadshuset. I inventeringen behandlas dock byggnaderna som en helhet eftersom de har ett nära samband och påverkar varandra i miljön.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Svart gjuten grund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmaterial	Gul locklistpanel, vita snickerier.	Ursprungen var huset putsat i samma färgsättning.
Fönster	Vita träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-2 rutor.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Brun listklädd dubbeldörr med fönster, brun listklädd enkeldörr med fönster.	Sentida dörrar.
Tak	Grå trapetskorrugerad plåt, två murade skorstenar av tegel med dekorativa krön.	Sentida takmaterial.
Övrigt	Öppen veranda i en våning mot norr. Köksentré med ovanliggande balkong på den västra gaveln.	Oklart när verandan fick sin nuvarande utformning, liksom när köksentrén med balkong tillkommit.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som fönster, färgsättning, takform och skorstenar har en stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takomläggning kan man med fördel byta den trapetskorrugerade plåten mot traditionell falsad plåt, alternativt lertegel.
- Väster om bostadshuset finns en välbevarad fruktträdgård som förstärker gårdens kulturhistoriska värde.
- Den magnifika U-formade ladugården är putsad vit med synliga dekorativa tegeldetaljer samt pilastrar i gul puts. Portar, fönster och luckor har stor del i ladugårdens kulturhistoriska värde. Ladugården har ett högt upplevelsevärde i Tjärnäs och bör därför underhållas och bevaras.

Ugglebo 1:3 Ugglebo

Ugglebo är beläget på en höjd söder om Västerhästbo. De omkringliggande markerna är brukade och öppna. Söder om gården rinner en bäck och i närheten finns en hammarruin. Bostadshuset är uppfört 1840, sedan den tidigare gården brunnit ner två år tidigare. Mittemot bostadshuset ligger bryggstugan och norr om dessa byggnader ligger ladugårdslängan, sannolikt uppförd under slutet av 1800-talet. Ytterligare två byggnader finns bortom ladugården.

Beskrivning av byggnadsdel, huvudbyggnad		Bedömning
Konstruktion	Putsad stengrund, timmer, åstak, murstock av tegel.	Tidstypisk konstruktion och material.
Fasadmateriäl	Röd pärlspåntpanel, vita snickerier.	Traditionell fasadutformning, lokal färgsättning.
Fönster	Gröna träspröjsade fönster, 2 bågar-3 rutor, 2 bågar-2 ruta, 1 båge-1 ruta.	Tidstypisk utformning.
Dörrar	Grön dubbeldörr med spegelindelning med fönster i dess övre del.	Traditionell dörr.
Tak	Rött plegeltak, en murad skorsten av tegel.	Sentida takmaterial och sentida murad skorsten.
Övrigt	Glasveranda i en våning mot väster. Utanpåliggande skorsten på den norra gaveln.	Verandan sannolikt från förra sekelskiftet.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

- Bostadshusets byggnadsdetaljer som panel, fönster, dörrar, veranda och färgsättning har stor del i byggnadens värde.
- Vid framtida takomläggning kan man med fördel byta ut den sentida planjaplåten mot traditionellt lertegel.
- På gården finns äldre stora träd, vilka har en viktig del i helhetsupplevelsen.
- Samtliga omkringliggande byggnader, som bryggstugan, ladugården och de två övriga byggnaderna är betydelsefulla. De har bevarandevärda detaljer i panel, murpartier, fönster, portar och lertegeltak.

REFERENSER

Tryckta källor

Kruusi, Johannes och Olsson, Ulrika: Bebyggelse i Hofors – en byggnadsinventering. Rapport Läns museet Gävleborg 2007:06. Gävle 2007.

Otryckta källor

Bebyggelse i Hofors kommun. En inventering från Gästrike-Hälsinge hembygdsförbund. 1971.

Eriksson, Anna-Gretha: Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområden i Hofors kommun. Rapport Läns museet Gävleborg 1989.

Muntliga uppgifter från Eva Andersson, Hofors kommun, 2007.

Muntliga uppgifter från fastighetsägare i Torsåker, 2007.

Riksintressen i Hofors kommun. Rapport 1996:3 från Kulturmiljöfunktionen Länsstyrelsen i Gävleborg.

Olsson, Ulrika: Spjutängs i Torsåker. Dokumentation inför rivning. Österhästbo 3:12, Torsåkers socken, Hofors kommun. Slutredovisning Läns museet Gävleborg 2005.

Arkiv

Gävle

Läns museet Gävleborg

BILAGA

Plan- och bygglagen 3 Kap.

Krav på byggnader m.m.

Byggnader

1 § Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande, lämplig för byggnaderna som sådana och som ger en god helhetsverkan. Lag (1998:805).

2 § Byggnader skall placeras och utformas så att de eller deras avsedda användning inte inverkar menligt på trafiksäkerheten eller på annat sätt medför fara eller betydande olägenheter för omgivningen. Inverkan på grundvattnet som kan vara skadlig för omgivningen skall begränsas. I fråga om byggnader som skall placeras under markytan skall dessutom i skälighetsomfattning beaktas att användningen av marken över byggnaderna inte försvåras.

3 § Byggnader skall uppfylla de krav som anges i 2 och 2 a §§ lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. i den utsträckning som följer av föreskrifter utfärdade med stöd av 21 § den lagen. Lag (1999:367).

10 § Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Lag (1998:805).

11 § I fråga om byggnadsåtgärder som får vidtas utan byggnadsmålan skall 1, 2 och 10 §§ tillämpas i den utsträckning som kan krävas med hänsyn till åtgärdens art och omfattning. Lag (1994:852).

12 § Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kultur- historisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.

13 § Byggnaders yttre skall hållas i vårdat skick. Underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär.

Byggnader som avses i 12 § skall underhållas så att deras särart bevaras. Lag (1994:852).

Andra anläggningar än byggnader

14 § I fråga om anläggningar som anges i 8 kap. 2 § första stycket skall föreskrifterna i 1-3 och 10-13 §§ om byggnader tillämpas.

I fråga om sådana skyltar och ljusanordningar som omfattas av krav på bygglövs skall föreskrifterna i 1 och 2 §§ om byggnader tillämpas. Lag (1995:1197).

Tomter, allmänna platser m.m.

15 § Tomter som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Dessutom skall tillses att

1. naturförutsättningarna så långt möjligt tas till vara,
2. betydande olägenheter för omgivningen inte uppkommer,
3. risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för trafiken inte uppkommer,
4. det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter och tillgodoser kravet på

framkomlighet för utryckningsfordon till och från bebyggelsen på tomten, 5. tomten, om det inte är obefogat med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt, kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, 6. lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon i skälig utsträckning anordnas på tomten eller i närheten av denna.

Om tomter tas i anspråk för bebyggelse som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för barnstuga, skola eller annan jämförlig verksamhet, skall det finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller på utrymmen i närheten av denna.

Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att anordna både parkering och friyta, skall i första hand friyta anordnas.

16 § På bebyggda tomter får bestämmelserna i 15 § första stycket 6 samt andra och tredje styckena tillämpas i skälig utsträckning.

Vid sådan ändring av en byggnad för vilken byggnämnan krävs skall tomten anordnas så att den uppfyller kraven i 15 § i den utsträckning som efter omständigheterna kan krävas med hänsyn till kostnaderna för arbetet och tomtens särskilda egenskaper. Lag (1994:852).

17 § Tomter skall, oavsett om de har tagits i anspråk för bebyggelse eller inte, hållas i vårdat skick. De skall skötas så att betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer och så att risken för olycksfall begränsas. Byggnadsnämnden kan besluta att plantering skall utföras och att befintlig växtlighet skall bevaras.

Tomter, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, får inte förvanskas i de avseenden de omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser.

Anordningar som har tillkommit för att uppfylla kraven i 15 § skall hållas i stand i skälig utsträckning.

Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser skall underhållas så att risken för olycksfall begränsas. Lag (1995:1197).

18 § I fråga om allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader skall vad som föreskrivs om tomter i 17 § andra stycket alltid tillämpas samt vad som föreskrivs i 15 och 16 §§ och i 17 § första, tredje och fjärde styckena tillämpas i skälig utsträckning.

Sådana platser och områden skall dock alltid uppfylla kravet i 15 § första stycket 5 på användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag. Lag (2001:146).

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Box 746, 801 28 Gävle 026-65 56 00
Museet: S Strandg 20 Fogden: Styrmansg 4
www.lansmuseetgavleborg.se